

Omgevingsanalyse Hoogstraten 2018

VOORWOORD

Ik ben trots om deze omgevingsanalyse voor Hoogstraten in te leiden. De stedelijke diensten van stad en OCMW Hoogstraten hebben intensief samen gewerkt aan deze analyse, die een fundamenteel onderdeel vormt van het beleidsplanningsproces. In deze externe omgevingsanalyse, kijken we naar de tendensen, cijfers, actuele gebeurtenissen die het leven, wonen en werken in Hoogstraten beïnvloeden. Laat dit document vooral een inspiratie vormen voor de komende gesprekken en gebruik het als basis om de ambities en doelstellingen voor de komende legislatuur te bepalen.

Van bij de start werd er expliciet gekozen om de omgevingsanalyse en het meerjarenplan op te hangen aan de SDG's (sustainable development goals) ofwel de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Belangrijke richtlijn daarbij was om te focussen op die zaken waarop we als lokaal bestuur een impact hebben, waar we mee het verschil bepalen. Deze vraag heeft geholpen om prioriteiten te bepalen en voor elke SDG ook uitdagingen te formuleren. We pretenderen met andere woorden niet dat deze analyse volledig is of alle mogelijke problemen in kaart brengt. Veeleer zijn we vertrokken vanuit vaststellingen die diensten in hun dagdagelijkse praktijk maken. Door de ontwikkelingsdoelstellingen als vertrekpunt te nemen was het gemakkelijker om geïntegreerd te werken en niet vanuit de afzonderlijke diensten.

Als algemeen directeur vind ik het traject dat we als organisatie hebben afgelegd misschien wel belangrijker dan het uiteindelijke resultaat. Doorheen het ganse proces ben ik overtuigd gebleven dat we deze omgevingsanalyse als stad en OCMW zelf moesten opmaken, ook al was dit niet voor iedereen evident. Het afgelegde leertraject waarbij medewerkers uitgedaagd werden om geïntegreerd na te denken en over de grenzen van de diensten mee het beleid vorm te geven, is van groot belang. Ik ben er dan ook van overtuigd dat dit zijn vruchten gaat afwerpen wanneer het meerjarenplan 2020-2025 moet worden vorm gegeven.

Nog meer dan op het resultaat, ben ik als algemeen directeur dan ook vooral trots op alle medewerkers die hun steentje hebben bijgedragen en voluit mee in het traject zijn gestapt. Waarvoor mijn hartelijke dank.

Joke Verschueren
Algemeen directeur Hoogstraten

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	1
Duurzame steden	
Duurzame stadsontwikkeling en –capaciteit	3
Duurzame huisvesting en basisdiensten	10
Duurzame mobiliteit	17
Openbare groene ruimte	23
Erfgoed	29
People	
Geen armoede	31
Goede gezondheid	36
Onderwijs en levenslang leren	42
Gendergelijkheid	46
Ongelijkheid verminderen	48
Cultuur en vrije tijd	55
Planet	
Schoon water en sanitair	61
Duurzame consumptie en productie	66
Klimaatactie	70
Leven op het land	75
Prosperity	
Betaalbare en duurzame energie	81
Waardig werk en economische groei	87

INLEIDING

Het inhoudelijke kader voor deze omgevingsanalyse is gebaseerd op de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. De 17 doelstellingen vormen samen de '2030-agenda' : een ambitieuze oproep aan alle actoren om samen te werken aan een duurzame maatschappij : overheid, bedrijfsleven, burgers, enz. De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen vraagt ons te denken vanuit maatschappelijke noden en uitdagingen, eerder dan vanuit wat een organisatie voor zichzelf als een relevante uitdaging ziet. Ze zijn universeel en onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ze hebben ons geholpen om met een brede, integrale beleidsbril te kijken naar de uitdagingen voor onze gemeente.

Traditioneel worden de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen per cluster opgedeeld : people, planet, prosperity, peace en partnerships. Voor deze omgevingsanalyse stappen we af van de gebruikelijke opdeling en halen de doelstelling 'duurzame stad' als aparte cluster eruit. We hebben hier als stad immers een sterke regierol in. Hieronder ziet u de beleidsthema's per cluster. De volgorde ervan is geenszins een indicatie van prioriteiten.

– stadsplanning – huisvesting – mobiliteit – openbare, groene ruimte – erfgoed	– armoede – gezondheid – onderwijs – gender – ongelijkheid – cultuur en vrije tijd	– energie – werk en economie	– water en sanitair – consumptie – klimaatactie – leven op het land	– interne omgevingsanalyse (later)
--	--	--	---	--

Als bronmateriaal voor deze omgevingsanalyse is onder ander gebruik gemaakt van de Belfius Index, de Gemeentemonitor Hoogstraten en cijfermateriaal van de hogere overheden. Voor sommige thema's is er veel cijfermateriaal beschikbaar, voor andere niet. Daarnaast laat niet elk thema zich even gemakkelijk kwantificeren of is er geen traditie in monitoring.

DUURZAME STADSONTWIKKELING EN CAPACITEIT

INCLUSIEVE EN DUURZAME STADSONTWIKKELING EN CAPACITEIT OPBOUWEN

Uitdaging 1: verhoging van het ruimtelijk rendement en ruimtelijke kwaliteit

- ➔ Hoe kunnen we ervoor zorgen dat het ruimtebeslag en de verhardingsgraad vanuit de bestaande bebouwing niet of slechts minimaal toeneemt en nieuwe ontwikkelingen een plaats krijgen in het huidige ruimtebeslag?
- ➔ Hoe kunnen we het ruimtelijk rendement binnen het bestaande ruimtebeslag verhogen?
- ➔ Hoe kunnen we gedeeld ruimtegebruik, verweving en tijdelijk ruimtegebruik initiëren?
- ➔ Hoe kunnen we de algemene ruimtelijke kwaliteit van ruimtelijke ontwikkelingen verbeteren?

Cijfers

De bebouwde ruimte groeit sterk aan en zal zonder bijsturing stoten op de grenzen die gesteld worden aan het ruimtebeslag (betonstop).

Ruimtemodel Vlaanderen leert dat het ruimtebeslag in 2013 in Vlaanderen 32,6% bedraagt. In Hoogstraten bedraagt dit 24,9%, een aanzienlijk cijfer voor een gemeente met een groot aandeel buitengebied. Dit betekent dat $\frac{1}{4}$ van het grondgebied van Hoogstraten ingenomen is door nederzettingen voor huisvesting, industriële en commerciële doeleinden, transportinfrastructuur, infrastructuur voor recreatieve doeleinden, parken en tuinen. 12% daarvan is verhard (woningen, gebouwen, straten, parkings). Dit zet alvast een belangrijk referentiekader voor het ruimtelijk beleid voor de komende jaren. In de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen werd vastgelegd dat het bijkomend ruimtebeslag tegen 2040 tot 0 ha teruggedrongen moet zijn (zogenaamde betonstop).

Uit de gegevens van het kadaster blijkt de bebouwde oppervlakte nog iets hoger te liggen, nl. 1.637 ha of 15,5% van de totale oppervlakte van de gemeente. Hoogstraten kent nog steeds een aanzienlijke groei van de bebouwde ruimte. Een groot aandeel van deze groei wordt ingevuld door de ontwikkeling van ruimte voor wonen in antwoord op de bevolkingsgroei.

- De bebouwde oppervlakte in Hoogstraten is de laatste 12 jaar met 30% gestegen (van 1.257 ha tot 1.637 ha), terwijl dit voor het Vlaams Gewest gemiddeld 11,4% is.
- Het aandeel bebouwde oppervlakte ingenomen door de woonfunctie steeg sneller ten nadele van het aandeel ingenomen door de economische functie of de welzijns- en recreatiefunctie. In 2017 wordt 78,2% of 1.280 ha van de bebouwde oppervlakte ingenomen door de woonfunctie. In 2008 bedroeg dit aandeel slechts 75,5%.

Als we de toekomstige woonbehoeften op dezelfde manier blijven invullen als nu, zal dit botsen op de grenzen van de nodige betonstop. Een verhoogd ruimtelijk rendement is een dringende vereiste in de reeds aangesneden gebieden.

Hoe ziet de groei van de bebouwde ruimte er uit?

De statistieken over bouwen en wonen en in het bijzonder de bouwvergunningen leren ons dat het bijkomend ruimtebeslag door bebouwing in hoge mate bestaat uit nieuwbouwontwikkelingen:

- In de periode 1996-2016 werden in Hoogstraten per jaar gemiddeld 84 residentiële nieuwbouwgebouwen vergund en gemiddeld 156 woongelegenheden, waarvan 54% flats en 46% eengezinswoningen. Deze groei is gestaag en kent geen significante veranderingen. Tijdens dezelfde periode werden gemiddeld 63 vergunningen per jaar afgeleverd voor de renovatie van woningen. Er wordt dus de laatste jaren vooral ingezet op nieuwbouw, minder op renovatie.
- In de periode 1996-2016 werden in Hoogstraten per jaar gemiddeld 44 andere nieuwbouwgebouwen vergund, ten opzichte van 31 vergunningen voor renovatie.

De huidige graad van ontwikkelingsprincipes zoals verweving, intensivering, hergebruik en tijdelijk ruimtegebruik is momenteel nog te beperkt.

Uit de gebiedsgerichte confrontatie in het rapport 'Indicatoren Ruimtelijk Rendement' leren we dat Hoogstraten in vergelijking met het Vlaams Gewest en de provincie Antwerpen gekenmerkt wordt door een lagere dichtheid van verweving tussen wonen en werken. Deze functies komen slechts in beperkte mate in eenzelfde omgeving voor binnen de bebouwde ruimte. De segmentatie is met andere woorden hoog en de nabijheid van functies laag. Bijkomende verweving is nodig, om het ruimtelijk rendement te verhogen.

Tabel: verweving wonen en werken (%) in Hoogstraten

Inwoners / ha → tewerkstelling / ha	geen	laag	gemiddeld	hoog	hoog gem. Vlaanderen
geen	62,5%	9,0%	4,4%	1,6%	3%
laag	1,7%	3,9%	2,8%	1,5%	2%
gemiddeld	0,7%	1,9%	2,3%	2,2%	4%
hoog	1,2%	1,7%	1,1%	1,6%	5%

Kwalitatieve voorbeelden ‘om **meer te doen met minder ruimte**’ die inzetten op intensivering/verdichting, hergebruik en tijdelijk ruimtegebruik ontbreken momenteel in Hoogstraten. Voorbeelden hiervan zijn nochtans broodnodig als vertrouwenswekkende inspiratie. Inspiratie – haalbaar voor Hoogstraten – is nu te halen in zowel grootstedelijke omgevingen tot kleine gemeenten. Momenteel lijkt het alsof er momenteel onvoldoende vertrouwen, initiatief en impuls is in Hoogstraten om hieraan invulling te geven.

Een scherpere ambitie voor ruimtelijke kwaliteit is nodig, die meegroeit met inzichten op diverse ruimtelijke uitdagingen.

Ruimtelijke ontwikkelingsprojecten stellen ons steeds meer voor uitdagingen omtrent ruimtelijke kwaliteit. Een goede ruimtelijke ordening vereist dan ook meer dan een toets aan een set van stedenbouwkundige voorschriften, maar ook een kwalitatieve beoordeling van de voorziene ruimtelijke ontwikkeling in zijn omgeving. De eisen groeien mee met de inzichten inzake mobiliteit, kwalitatief publiek domein, groenvoorzieningen, energie, water... en de strategische doelstellingen die hier op elk beleidsniveau rond gesteld worden. Om hier daadkrachtig op in te kunnen zetten, moeten we het ambitieniveau, kader en richtlijnen scherp stellen.

Ondertussen kunnen we bijvoorbeeld enkel vaststellen dat doelstellingen in verband met buurtgroen, parken, speelzones niet gehaald worden. Ook beeldkwaliteit en behoud van erfgoed is een weerkerend vraagstuk waar beleidsvoorbereidend werk ontbreekt.

Een klassieke invulling van hogere woningdichtheden werkt tegendraads.

Door het hoge aandeel open tot halfopen bebouwing in onze gemeente, bestaat er theoretisch gezien een ruime marge om een transformatiebeweging naar meer verdichte woonvormen in te zetten. Maar louter opvulling zou niet van kwaliteit getuigen. De wens om dit af te stemmen op de veranderende gezinssamenstelling, betaalbaarheid, vergrijzing en leefkwaliteit vraagt om doordachte en gebiedsgericht oplossingsstrategieën. De huidige trend van verdichting bestaat nu vooral uit traditionele appartementsgebouwen, die niet beantwoorden aan bovenvermelde uitdagingen. De nood aan inspiratie, leidraden en voorbeelden van kwalitatieve verdichtingsprojecten en nieuwe woonvormen op eigen bodem is groot.

Uitdaging 2: Open ruimte bewaren en versterken

- ➔ Hoe kunnen we de open ruimte en het zacht ruimtebeslag een meer duurzame en strategische invulling geven ten aanzien van het harde ruimtebeslag en ten dienste van duurzame stadsontwikkeling?
- ➔ Hoe gaan we om met de uiteenlopende ruimtelijke ontwikkelingen in de open ruimte, en het agrarisch gebied in het bijzonder?
- ➔ Hoe gaan we om met verspreide bebouwing, linten, woonparken of verkavelingen in de open ruimte?

Cijfers

Open ruimte als werkveld is belangrijk voor de lokale ruimtelijke ordening.

In onze verstedelijkte samenleving is de open ruimte van levensbelang omwille van de uiteenlopende maatschappelijke diensten die ze levert. Het structuurplan van de stad Hoogstraten heeft een basis gelegd voor de ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied van Hoogstraten. Deze gaat ondertussen meer dan 10 jaar mee. Het biedt geen houvast meer voor een aantal nieuwe ruimtelijke vraagstukken en ontwikkelingen. Het gezicht van de open ruimte is de afgelopen decennia immers sterk geëvolueerd. Van louter agrarische voedselproductieruimte afgewisseld met groene zones, is ze geëvolueerd naar een complex toneel voor samenspel van landbouw, natuur, landschap, recreatie, waterbeheer... Om dit samenspel uit te tekenen tot een robuust en veerkrachtig geheel voor de toekomst ligt er een belangrijke opdracht bij de lokale ruimtelijke visievorming. Waar vroeger subsidiariteit sterk leidde tot bevoegdheden op hoger niveau, groeit ondertussen de potentiële versterkende rol voor de lokale overheden voor een maatgerichte aanpak in de open ruimte.

Beleidskader voor ontwikkelingen in de open ruimte op maat van Hoogstraten ontbreekt.

Het huidige beleidskader biedt slechts moeizaam antwoord op alle ontwikkelingsvraagstukken die zich in de open ruimte stellen: intensivering en schaalvergroting binnen de landbouw, energievraagstukken, verharding, verpaarding, zonevreemde functiewijzigingen, problematische ruimtevragers... Een degelijke visie op maat van het Hoogstraatse buitengebied dringt zich op.

- De land- en tuinbouwsector is nog steeds een groeisector binnen Hoogstraten. Opnieuw worden grootschalige ontwikkelingsprojecten in het agrarisch gebied op de beoordelingstafel van onze organisatie gelegd, zonder de ruggensteun van een duidelijke beleidsvisie.
- De verkavelingshistoriek en de ruimtelijke groei in Vlaanderen hebben de gemeenten opgezaaid met een sterk verspreid woningaanbod in linten en decentrale verkavelingen. Ook in Hoogstraten zijn de sporen hiervan terug te vinden. De maatschappelijke kost hiervan inzake infrastructuur en nutsvoorzieningen roept om een grondige beoordeling van de ontwikkelingsperspectieven van deze zones.

Uitdaging 3: Geïntegreerde aanpak van gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling met het oog op duurzame ruimtelijke kwaliteit

- ➔ Hoe kunnen we ervoor zorgen dat ruimtelijke ontwikkelingsprojecten gebiedsgericht aangepakt worden op maat van de behoeften van de omgeving en beantwoorden aan de noden van Hoogstraten inzake woonvormen, functies en voorzieningen? Hoe kunnen we zorgen voor een functionele mix en verweving binnen ruimtelijke ontwikkelingsprojecten?
- ➔ Hoe kunnen we samenwerken met actoren en projectontwikkelaars?
- ➔ Hoe kunnen we in het ruimtelijk beleid bijdragen aan levendige gemeenschappen binnen onze gemeente?

Geïntegreerde aanpak vertaalt zich in gedragen en kwalitatieve ruimtelijke projecten.

De dorpsprojecten *Meerle, ons dorp* en de ontwikkeling van Kloostersite Meer zijn voorbeelden van gemengde projecten waarin een samenspel van behoeften en kansen geïntegreerd werd voorbereid en aangepakt. In deze projecten waren publieke actoren of het stadsbestuur trekkende partij waardoor deze integrale aanpak vanuit een maatschappelijk belang werd aangedreven.

Dergelijke integratie is minder terug te vinden bij de particuliere ontwikkelingsprojecten. In het slechtste geval ligt de rol van het stadsbestuur louter in de rol van de vergunning en kan sturing niet opgepikt worden. Nochtans liggen net in dergelijke projecten de kansen om ruimtelijk rendement en kwaliteit en functionele levendigheid te verzoenen, in het bijzonder binnen de landelijke dorpskernen binnen Hoogstraten. Niet alle initiatiefnemers zijn zich hier van bewust. Een vroegtijdig contact en samenwerking tussen initiatiefnemer en onze organisatie geeft meer kwalitatieve sturing aan ruimtelijke projecten.

Klassieke inzet van instrumentarium beperkt de daadkracht, nieuw instrumentarium is nodig.

Inzake ruimtelijke ontwikkelingsprojecten die louter in de vorm van de vergunning bij het stadbestuur terechtkomen, is het echter moeilijk om een bepaalde regisseursrol op te nemen. Een proactieve rol met het oog op daadkrachtige realisatie vereist inzet van tijd en instrumenten. Waar het aan deze laatste lange tijd ontbrak, voorziet het decreet landinrichting ondertussen in een instrumentenkoffer. Bovendien liggen nieuwe kansen in het verschiet naar aanleiding van regelgevende initiatieven van de Vlaamse overheid (instrumentendecreet).

Verbinden van beleidsdomeinen in ruimtelijke projecten.

Het vergunningenbeleid is een uitgesproken taak van de dienst stadsontwikkeling. Het inzetten op ruimtelijke kwaliteit is dat uiteraard ook, maar vraagt echter een ruimer vizier met input vanuit andere beleidsdomeinen. De realisatie van kwalitatieve ruimtelijke projecten vraagt om

een procesbewaking, met als uitgangspunt geïntegreerde randvoorwaarden en normen (participatie, mobiliteit, klimaat, groen en ontmoeting,...). Een draaiboek waarin alle noodzakelijke medewerkers van onze organisatie, via gedeeld eigenaarschap, betrokken worden bij de af te leggen trajecten is echter niet voorhanden maar onontbeerlijk om kwalitatieve en resultaatgerichte trajecten te doorlopen. Pilotprojecten kunnen interessante impulsen geven om een meer geïntegreerde aanpak concreet op te bouwen. Bovendien kunnen integrerende ruimtelijke processen verschillende beleidsdoelen koppelen en opportuniteiten bieden voor andere beleidsdomeinen.

Uitdaging 4: duurzame ruimtelijke ontwikkelingen

- Hoe bewaken we dat ruimtelijke ontwikkelingen het gewenste duurzaamheidsniveau behalen?
- Hoe kunnen we het juiste kader scheppen voor de wenselijke ontwikkelingen inzake duurzame warmte en hernieuwbare energie (energietransitie)?

Hoe duurzaam zijn de ruimtelijke ontwikkelingen binnen onze gemeente nu echt?

Op Vlaams niveau werden duurzaamheidsmeters uitgewerkt die toelaten alle aspecten van duurzaamheid voor projecten te beoordelen. Deze tools zijn uitgebreid en vragen tijd en expertise. De toepassing ervan blijft veelal achterwege. Enkel de wettelijke normen en regels worden toegepast in ruimtelijke ontwikkelingsprojecten, maar scoren de ruimtelijke ontwikkelingen ook integraal goed op alle aspecten van duurzaamheid? Worden de beste keuzes gemaakt inzake materialen, energie, doelgroepen, groenvoorzieningen, waterbeheer...? Zijn de huidige ruimtelijke ontwikkelingen voldoende robuust en toekomstgericht? Momenteel lijken de meeste projecten te weinig rekening te houden met deze criteria. **Daardoor missen we de kans om met grote ontwikkelingsprojecten een brede, positieve impact te hebben in onze gemeente**, die verder gaat dan louter huisvesting of herinrichting.

De ondertekening van het burgemeestersconvenant en het klimaatactieplan leggen nochtans een stevige basis voor verduurzaming van het beleid en een vertaling in alle sectoren. Binnen het ruimtelijk beleid vraagt opvolging en sturing echter naar instrumentarium dat ingeschakeld kan worden binnen de uiteenlopende processen: een duurzaamheidscheck op maat van de ontwikkelingen in Hoogstraten.

Energie dringt zich op als ruimtelijk thema.

Energietransitie dringt zich op. Alle verdragen, klimaatplannen en convenanten schuiven ambitieuze doelstellingen naar voor. Dit vereist echter ook een ruimtelijke vertaling. De beoordeling van installaties (bv. windmolens) gebeurt momenteel in zeer grote mate ad hoc. Dit lijkt op het eerste zicht alle kansen open te houden, maar houdt enerzijds risico's op wildgroei en ruimtelijke 'verrommeling' en kan anderzijds remmend werken indien afwezigheid

van een kader leidt tot negatieve adviezen. In Hoogstraten belanden in het verleden vragen inzake kleinschalige windmolens in dit vaarwater. Met het oog op draagvlak voor hernieuwbare energie is het daarom wenselijk hierrond strategische visievorming op te bouwen.

Energie wordt ondertussen ook binnen de bovenlokale ruimtelijke beleidsplannen geïntroduceerd als sturend thema. Naast elektriciteitsvoorziening wordt met name warmtevoorziening een belangrijk beleidswerkstuk voor de langere termijn. Hoogstraten ligt binnen het ruime Kempense potentiegebied voor diepe geothermie waardoor efficiënte collectieve warmtevoorziening voor de toekomst voorbereid kan worden door geleidelijke, structurele opbouw van een aansluitbare warmtevraag. Dit vereist een proactieve aanpak van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen met een onmisbare regisseursrol voor onze organisatie.

DUURZAME HUISVESTING EN BASISDIENSTEN

TOEGANG VOORZIEN TOT DUURZAME HUISVESTING EN BASISDIENSTEN VOOR
IEDEREEN

Uitdaging 1: vraag en aanbod van koop- en huurwoningen in Hoogstraten, betaalbaar voor iedereen

- ➔ Hoe kunnen we de vraag en aanbod van koop- en huurwoningen beter op elkaar afstemmen?
- ➔ Hoe kunnen we genoeg betaalbare woningen voorzien voor minder kapitaalkrachtige inwoners van Hoogstraten?

Cijfers

De huidige groei in woningen bevindt zich vooral op het gebied van traditionele appartementsbouw en voldoet niet als antwoord op de nieuwe ruimte die er voor wonen wordt vooropgesteld.

Het aantal woongelegenheden in 2017 bedraagt 9.045 ten opzichte van 8.590 gezinnen. Dit verschil in aanbod en de bevolkingsomvang is te verklaren door tweede verblijven, leegstaande woningen, woningen in renovatie, enz. Toch groeit het aantal bijkomende woningen in Hoogstraten snel.

De samenstelling van de woningvoorraad wijzigt traag. Dit betekent dat bepaalde woonvormen vaker voorkomen dan anderen. Toch is er een duidelijke trend merkbaar op langere termijn, waarbij alternatieve woonvormen meer de norm gaan worden. Het is belangrijk om daar als lokaal bestuur op in te spelen.

Tabel: aandeel en groei van het type bebouwing in Hoogstraten

Type bebouwing	aandeel in 2016	Aandeel gem. Vlaams gewest	trend 2010 - 2015
gesloten	6%	23%	3%
halfopen	25%	20%	11%
open	49%	30%	3%
appartementen	22%	27%	39%
andere	4%		9%

De nieuwbouwmarkt heroriënteert zich. Het aanbod van nieuwe appartementen groeit enorm, de groei van woningen voor gezinnen stijgt minder. Vandaag worden twee tegengestelde bewegingen op de woonmarkt waargenomen: woningzoekers zoeken nog steeds naar compacte grondgebonden eengezinswoningen met voldoende buitenruimte, terwijl woningaanbieders relatief grote hoeveelheden appartementen met kleine terrassen ontwikkelen. Deze spanning betekent dat het woonaanbod voor een grote groep burgers niet beantwoordt aan de woonbehoeften. De nadruk op verspreide appartementen brengt ook de kwaliteit van de woonomgevingen in gevaar. Appartementsgebouwen, zeker als ze gemengd worden met bestaande eengezinswoningen, creëren mogelijks samenlevingsproblemen door het verhoogde risico op inkijk, overlast of gebrek aan privacy.

De bebouwde woonoppervlakte in Hoogstraten is de laatste 12 jaar met 30% gestegen. De bouwgrond en de woonoppervlakte van een gemiddelde Hoogstraatse woning blijft gemiddeld genomen groot: 100 m² woonoppervlakte ten opzichte van gemiddeld 90 m² in Vlaanderen. De bijkomende grotere eengezinswoningen zijn voornamelijk eigenaarswoningen. Bebouwde gronden worden kleiner in totaaloppervlakte.

De grond- en woningprijzen in Hoogstraten blijven toenemen.

In Hoogstraten zijn de grondprijzen steeds blijven stijgen: van 256 euro/m² in 2009 tot 324 euro/m² in 2014. Op een momentopname van maart – juni 2018 spreken we hier zelfs over 370 euro/m² als vraagprijs. Gronden van meer dan 1.500 m² dalen dan weer in waarde.

Tabel: vastgoed in Hoogstraten: aantal transacties en gemiddelde prijs

Type	aantal transacties 2016	gemiddelde prijs 2016	prijsstijging 2012 - 2016
woonhuizen	76	266.452	3%
villa's	69	400.012	-5%
appartementen	66	255.235	18%

De verkoopprijs van woonhuizen en appartementen in Hoogstraten stijgt sterk en ligt ook beduidend hoger dan in Vlaanderen. Het aantal verkochte woningen en appartementen ligt

hoger dan het Vlaamse gemiddelde. Wat er op de vastgoedmarkt te koop staat, wordt dus relatief gemakkelijk verkocht. Dit is ondermeer te verklaren door een stijging van het gezinsinkomen in Hoogstraten : +33,5% van 2005 tot 2015.

Kleinere gronden hebben een hogere waarde per m². Grote gronden worden vaker verkaveld in kleinere stukken. Grote gronden in één geheel verkopen maakt dat de prijs per m² daalt. Het kan een denkoefening zijn voor de stad om hier een rol in te spelen. Hoe kunnen wij investeren in nieuwe betaalbare woonvormen op maat van de noden van een diverse groep inwoners?

Een huurwoning op de privéhuurmarkt is dubbel zo duur als een sociale huurwoning, wat een grote impact heeft op het resterend inkomen.

De huurprijs van de gemiddelde privéhuurwoning ligt met 65 euro boven het Vlaamse gemiddelde. De gemiddelde huurprijs van een sociale woning of appartement bedraagt 292 euro. Dit is slechts de helft van de gemiddelde huurprijs van een privéhuurappartement of -woning. Bijna 50% van de huurders spendeert meer dan 30% van hun gezinsinkomen aan wonen, terwijl dit bij eigenaars slechts 9% is. Er zijn op dit ogenblik 50 personen in budgetbeheer en 10 wachtenden, bij personen in budgetbeheer wordt getracht om maximum 1/3de van het gezinsinkomen te spenderen aan de woning. Vaak lukt dit niet.

Door bijvoorbeeld samen te werken met een sociaal verhuurkantoor en invoering van nieuwe of kleinere woonvormen, moeten we de woningmarkt toegankelijker maken voor iedereen, ongeacht het inkomen. Hoe kunnen we als lokaal bestuur de privéhuurmarkt en de vastgoedmarkt ondersteunen om woningen betaalbaar en kwalitatief aan te bieden?

De vraag naar sociale huurwoningen ligt veel hoger dan het aanbod.

Tabel: het aandeel van de huurmarkt tegenover eigenaarswoningen in Hoogstraten

aantal woningen totaal in Hoogstraten	9045	100%
waarvan : aantal huurwoningen	1048	12%
– waarvan appartementen	geen gegevens bekend	geen gegevens
– waarvan via SHM en OCMW	379	4,2%
– Waarvan via sociaal verhuurkantoor	3	0,0%

Een exact overzicht van het aantal appartementen hebben we niet omdat dergelijke overzichten moeilijk samen te stellen zijn via de gegevens van het kadaster en bevolkingsregister.

Sociale verhuurkantoren (SVK) huren zelf woningen en verhuren deze door aan kansarmen en kwetsbare doelgroepen. Door een samenwerking met het SVK kunnen we zekerheid voor de verhuurders creëren en betere voorwaarden voor potentiële huurders. Het SVK garandeert de huurder dat de woning voldoet aan de basis woonkwaliteitseisen. De verhuurder krijgt garantie op betaling van de huurprijs. Het stadsbestuur heeft momenteel nog geen samenwerking met het SVK. Er worden via SVK momenteel 3 woningen aangeboden in Hoogstraten, zonder link met onze diensten. Dit aanbod is zeer laag.

Er zijn 379 sociale woningen in Hoogstraten. Hiermee behalen we 97% van de realisatiegraad (volgens Kempens Woonplatform) en de Vlaamse vereiste. De sociale huurwoningen zijn in beheer van Noorderkempen en De ARK. Er zijn in totaal 1.560 wachtenden, waarvan 298 inwoners van Hoogstraten. De gemiddelde wachttijd is 3 jaar. Een betere samenwerking met partners op de sociale huurmarkt kan deze wachttijd verkorten. Het sociaal verhuurkantoor kan hier een belangrijke rol in spelen.

Uitdaging 2: aantrekkelijke woningen voor jong en oud en op maat van het gezin

- ➔ Hoe kunnen we zorgen dat er genoeg aanbod is voor jong en oud?
- ➔ Hoe kunnen we Hoogstraatse jongeren hier houden bij keuze van hun woonplaats?
- ➔ Hoe kunnen we stimuleren dat mensen hun woning aanpassen aan de levensfase waarin ze zitten?

Cijfers

Wonen we nog op maat van het gezin?

Niet elke gezinswoning is geschikt voor elk gezin. Per doelgroep kunnen de woningnoden verschillen. Senioren, personen met een beperking, startende buitenlandse instromers, samenwonenden of nieuw samengestelde gezinnen hebben een woning op maat nodig. Daarnaast lijkt vanuit duurzaamheidsperspectief onderbezetting of onderbewoning een eerder maatschappelijk dan een individueel probleem. Dit komt ook vaker voor in een landelijke omgeving zoals Hoogstraten en kan niet alleen worden toegewezen aan senioren zonder kinderen in huis. Ook jongere huishoudens zonder kinderen of heel wat gezinnen met kinderen onderbewonen vaak hun woning. De toenemende bevolkingsgroei, vergrijzing en gezinsverdunding werkt dit fenomeen verder in de hand.

Senioren hebben te weinig aantrekkelijke of geschikte woonalternatieven, wat leidt tot onderbezetting. Jongeren die in onze landelijke omgeving blijven wonen, hebben traditionele woonverwachtingen. Jongeren die uit Hoogstraten vertrekken, worden aangetrokken door de stad.

Sinds 2015 wordt de grootste inwonersgroei bij inwoners van 65 jaar geconstateerd, namelijk 22%. De bevolkingsdichtheid is de laatste tien jaar met 7% gestegen. Er wordt verwacht naar 2035 toe dat in Hoogstraten het aantal inwoners die een leeftijd hebben van 65 jaar, nog met 9% stijgt in Hoogstraten. Er komen ook meer Nederlanders in Hoogstraten wonen, waaronder vaak senioren.

In Hoogstraten bouwen of kopen personen om er te blijven wonen. De huisbezoeker van Hoogstraten stelt bij de doelgroep 65+ een onderaanbod vast van aantrekkelijke compacte woningen. Standaardappartementen die aangeboden worden in Hoogstraten voldoen niet aan de vereisten die een gemiddelde senior in Hoogstraten wenst: een aantrekkelijk en innovatief woonconcept aanpasbaar aan de noden en met voldoende voordelen tegenover de eigen woning.

Voor zorgbehoevende ouderen is er steeds een wachtlijst. Er zijn gemiddeld 45 kandidaten wachtende, gemiddeld komen er 2-3 woningen vrij op jaarbasis. In Hoogstraten zijn 20 assistentiewoningen en 23 serviceflats, waarbij er steeds meer dan 20 wachtenden zijn. De zorgbehoeftes zullen de komende jaren sneller stijgen dan in Vlaanderen. Momenteel kunnen we daar geen antwoord op geven.

Tabel : Eigen woonaanbod ouderen

Type woning	Aantal	Wachtenden	Wachttijd
Kamers rusthuis	150	± 45	4-6 maanden Afhankelijk van zorggraad
Kamers Kortverblijf	4	Nvt	In aanvraag
Bejaardenwoningen Hoogstraten	25	± 45	± 8 jaar
Bejaardenwoningen Minderhout	4	± 45	± 8 jaar
Bejaardenwoningen Meersel-Dreef	5	± 45	± 8 jaar
Assistentiewoningen	20	+ 20	± 8 jaar
Serviceflats	23	+ 20	± 8 jaar

Het is een uitdaging voor Hoogstraten om een antwoord te vinden voor de tegenstelling tussen enerzijds de diverse woonvragen en -noden, en anderzijds de effectieve reële groeimogelijkheden voor de ruimte voor wonen, de openbare groene ruimte om te ontmoeten/ontspannen en de ruimte om zich te bewegen.

Meer diverse, aantrekkelijke en innovatieve woningen op maat van leeftijd en gezinsgrootte zijn nodig om jong en oud een nieuwe plek te geven in Hoogstraten.

In functie van de groei van het aantal inwoners van Hoogstraten zal het nodig zijn om ons huidige woonpatrimonium aan te passen zodat er meer diversiteit en kwaliteit is. Dit kan door woningen goed te verbouwen of nieuwe en diverse woongelegenheden te realiseren.

Nieuwe woonvormen bieden mogelijk een oplossing. Dit kan in de vorm van cohousing, serviceflats, bejaarden- en assistentiewoningen, gedeeld gebruik, kangoeroewoningen, modulair bouwen.... Belangrijk is dat we nadenken over hoe woonvormen aangepast moeten worden aan levenslang wonen.

We moeten nieuwe woonvormen stimuleren op verschillende plaatsen in alle deelgemeenten. Het is mogelijk interessant om als stad bijvoorbeeld te investeren in (sociale) woonkernen, die niet enkel gelegen zijn in Hoogstraten zelf, maar ook in de andere deelgemeenten. Vaak is hier meer ruimte om bijvoorbeeld compactere ecowijken te voorzien, met gezamenlijke parkeerruimte, recreatieruimte, buitenruimte, een crèche,...

Uitdaging 3: woningen brengen naar een hoger energiepeil (E-peil) tot energiepositief

- ➔ Hoe kunnen we eigenaars ondersteunen bij het verbeteren van het E-peil in hun woning naar de huidige norm?
- ➔ Hoe kunnen we eigenaars van verhuurwoningen ondersteunen bij het verbeteren van het E-peil van woning of appartement naar huidige normen?
- ➔ Hoe kunnen we meer woningen energiepositief maken door de toepassing van hernieuwbare energie, met extra aandacht voor kwetsbare gezinnen?

Cijfers

Er is nog een ruim en ongekend potentieel tot energiebesparing bij bestaande woningen in Hoogstraten.

Tegen 2050 moeten alle Vlaamse woningen een E-peil van 60 of lager halen. Dat staat in het Renovatiepact. 97% van de 3 miljoen woningen haalt dit niveau vandaag nog niet. Om de doelstelling in Hoogstraten te halen, moeten jaarlijks 274 woningen een grondige renovatie ondergaan of gesloopt en opnieuw opgebouwd worden.

Uit de gemeentemonitor en de registratie van de huisbezoeker Hoogstraten blijkt dat:

- 86% van de inwoners tevreden is over hun woning, wat in contrast staat met de energetische kwaliteit: dit speelt niet mee in de perceptie van eigenaars over hun woning.
- Er is nog veel potentieel om te isoleren, vooral bij daken, vloeren en muren. De toegepaste energietechnieken zijn meestal traditioneel in Hoogstraten.
- Na huisbezoeken en wijkbezoeken, waarbij we goed informeren, stellen we vast dat mensen wel degelijk aan de slag gaan met renoveren.

Aan de hand van 88 individuele huisbezoeken in Hoogstraten sinds september 2017 is bij meer dan de helft van de bezochte woningen het dak niet of slecht geïsoleerd, 10% heeft nog steeds één of meer ramen met enkele beglazing. Dubbele beglazing en de minimumnorm dakisolatie van Rd-waarde 0,75 m²K/W zijn echter verplicht vanaf 2020. Huurwoningen of -appartementen kunnen vanaf dan onbewoonbaar verklaard worden.

Tijdens huisbezoeken in oudere woningen op de privéhuurmarkt merken we dat huurders en (voornamelijk) verhuurders moeilijker energiezuinige veranderingen nemen. **Dit vormt een valkuil voor energiearmoede.**

Hoe verhogen en versnellen we de renovatiegraad in Hoogstraten?

Het is zeer belangrijk om zowel eigenaars-huurlers en verhuurlers goed te helpen en te overtuigen van de positieve impact van energiebesparende maatregelen. Die impact zit niet enkel in de besparing op de factuur, maar ook in de woonkwaliteit en de waarde van de woning. Het is een uitdaging voor onze gemeente om aan een brede groep gezinnen, begeleiding op maat te bieden om de kwaliteit van de woning te verbeteren en energie te besparen. Daarbij moet gezocht worden naar nieuwe methodieken en partnerschappen met de lokale economie en verenigingen. Dit moet de renovatiegraad in Hoogstraten versnellen en verhogen.

Uitdaging 4 : woonkwaliteit bewaken

- ➔ Hoe kunnen we de basiskwaliteit op de privéhuurmarkt waarborgen?
- ➔ Hoe kunnen we handhaven bij echt slechte woningen?

Cijfers

Problemen in basiswoonkwaliteit zijn niet in kaart gebracht.

Op basis van de Vlaamse Wooncode is in Vlaanderen 33% van de eigendomswoningen kwalitatief ontoereikend en voor de private huurmarkt ligt dit percentage maar liefst op 47%. Wettelijk gezien mogen woningen die niet voldoen aan de Vlaamse Wooncode niet verhuurd worden.

Lokale cijfers over onbewoonbaarheid zijn er niet. Naar verwachting is de situatie voor Hoogstraten minder erg dan het Vlaamse gemiddelde. Er is geen uitgeschreven procedure, geen opvolging en geen vangnet voor de meest kwetsbare gezinnen die wonen in woningen die onbewoonbaar zijn. Deze groep is klein, maar gezien de problematiek onaanvaardbaar. Een goede samenwerking tussen het bestuur en de relevante partners moet een oplossing bieden.

Hoe krijgen we een beeld over de woonkwaliteit van niet-geregistreerde wooneenheden (seizoenarbeiders)?

In België leeft 5,1% van de bevolking in overbezetting, daarvan loopt 16,5% risico op armoede. Wonen Vlaanderen heeft regels omtrent overbezetting, het is aan de wijkagent om de controles hierop uit te voeren. De wijkagent schakelt bij overbezetting zelf de wooninspectie in. Als inwoners zich niet inschrijven bij de gemeente is het voor de stad erg moeilijk om overbezetting te weten te komen of op te sporen. Idealiter zouden hier meer controles op moeten gebeuren en zou er sterker opgetreden moeten worden.

DUURZAME MOBILITEIT

DUURZAME VERVOERSSYSTEMEN VOOR IEDEREEN

Uitdaging 1 : een betere verkeersleefbaarheid in heel Hoogstraten

- ➔ Hoe kunnen we de verkeersleefbaarheid aantoonbaar verbeteren in elk deeldorp?
- ➔ Hoe kunnen we op knelpunten de luchtkwaliteit verbeteren in Hoogstraten?

Cijfers

Hoogstraten scoort matig tot zwak op verkeersleefbaarheid.

In 2011 werd door Jelle Willebrords aan de Hogeschool voor Verkeerskunde een uitgebreid onderzoek gevoerd naar de verkeersleefbaarheid in Hoogstraten. Daarbij is gekeken naar een aantal indicatoren die er een invloed op uitoefenen, zoals: verkeerssnelheid, oversteekbaarheid, voetpadbreedte, enzovoort. Er is een objectieve en subjectieve beoordeling. De subjectieve onderzoeksmethodiek maakt dus bijvoorbeeld ook gebruik van bevestigingen en enquêtes.

De cijfers dateren van 2011. We vermoeden dat er sindsdien op verschillende aspecten weinig veranderd is, dus deze cijfers zijn nog steeds relevant.

De verkeersleefbaarheid wordt uitgedrukt in een score op 100. De scores dienen gelezen te worden volgens deze tabel:

Score / 100	Beoordeling
80 – 100	Zeer goed: uitstekende verkeersleefbaarheid, voorbeeldfunctie.
60 – 80	Goed: kleine ingrepen kunnen leefbaarheid nog verhogen.
50 – 60	Voldoende: aanvaardbaar niveau. Ruimtelijke en verkeersmaatregelen zijn nodig om de leefbaarheid sterk te verbeteren.
40 – 50	Onvoldoende: de levenskwaliteit wordt nog te sterk aangetast door de verkeersimpact.
20 – 40	Zwak: de verkeersimpact speelt een zeer negatieve invloed op de aanwezige levenskwaliteit. Grondige ingrepen zijn noodzakelijk.

0 – 20

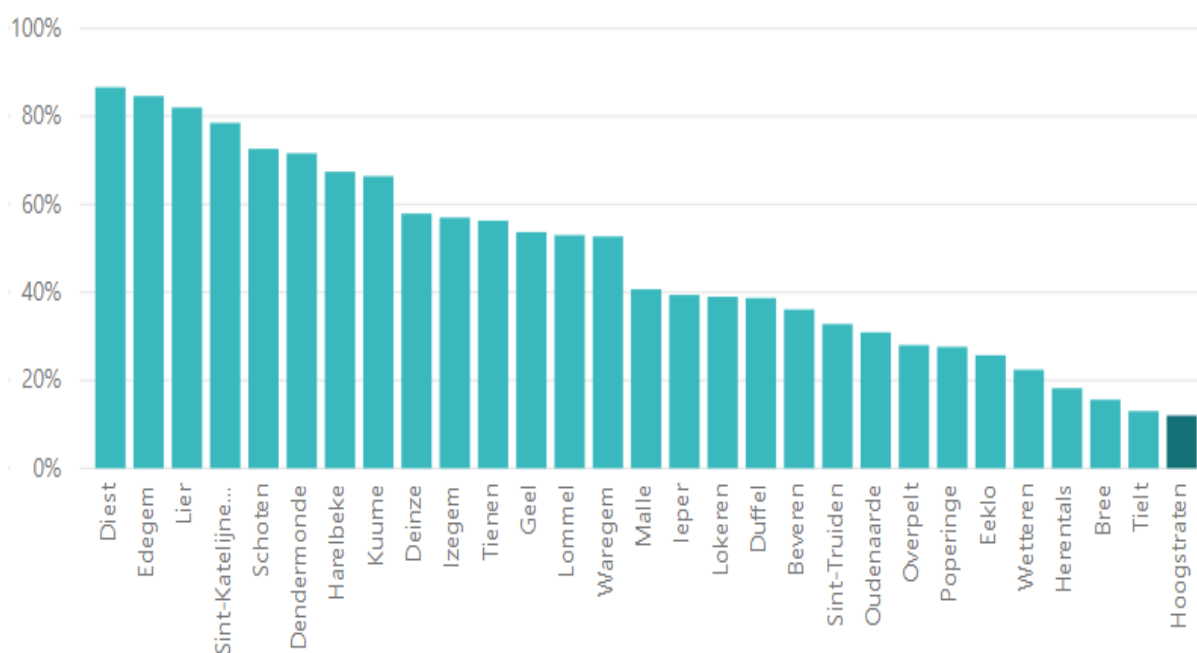
Zeer zwak : totaal onleefbare situatie : er dienen onmiddellijk maatregelen genomen te worden.

In de kern van elke deelgemeente werd een meetpunt onderzocht. **Gemiddeld is de score op de meetpunten onvoldoende.** De leefbaarheid wordt nog te sterk aangetast door de verkeersimpact en zowel ruimtelijke als verkeersmaatregelen zijn nodig om de leefbaarheid sterk te verbeteren. Een overzicht per deelgemeente anno 2011 is opgenomen in de bijlagen.

Meetpunt	Objectieve verkeersleefbaarheid	Subjectieve verkeersleefbaarheid
Vrijheid	43	46
Minderhoutdorp	40	42
Meerledorp	49	53
Meerdorp	40	37
Dreef	69	54
Worteldorp	40	51

Het verkeer in Hoogstraten heeft een aantoonbare gezondheidsimpact, vooral door een gebrek aan verkeersveiligheid en slechte luchtkwaliteit in sommige kernen.

Figuur: vergelijking van verkeersveiligheid en gezondheidsimpact voor Hoogstraten met gelijkaardige gemeenten

Het wegverkeer heeft een belangrijke impact op de gezondheid. Bij de vergelijking van Hoogstraten met alle Vlaamse steden en gemeenten zien we dat vooral verkeersveiligheid zeer laag scoort in verhouding tot vergelijkbare steden en gemeenten. Wat luchtkwaliteit en verkeersgeluid betreft, scoort Hoogstraten gemiddeld.

Als indicatie voor de luchtkwaliteit heeft onze organisatie deelgenomen aan CurieuzeNeuzen Vlaanderen, een grootschalig burgeronderzoek. In het centrum van Hoogstraten, ter hoogte van het stadhuis, maten we tijdens de mei 2018 de gemiddelde concentratie van NO₂. Het meetpunt gaf gemiddeld een ondermaatse NO₂-concentratie van 37,1 microgram/m³ aan. Betere scores op de Vrijheid zijn te verklaren door het tijdstip van de meting, de aanwezigheid van bomen, ventilatie en open plekken in de straat. Als we de kaart voor gans Hoogstraten erbij nemen, zien we dat de luchtkwaliteit soms sterk varieert over een korte afstand, zelfs binnen eenzelfde straat. In Hoogstraten scoren bepaalde meetpunten in de centra – op de Vrijheid, van Aertselaarstraat en Meerdorp – matig tot zeer slecht. De slechtere scores zijn toe te wijzen aan de dichte verharding, nabijheid van een kruispunt of gebrek aan doorstroming,... De overige meetpunten in de kernen en het buitengebied scoren bijna allemaal vrij goed tot goed.

Schoolomgevingen zijn in kaart gebracht via het project School-straten.

In het project School-straten werd via verschillende methodieken de beleving van kinderen en volwassenen in de schoolomgevingen – toegespitst op verkeer en mobiliteit – in kaart gebracht. De algemene mobiliteitsproblemen van alle schoolomgeving zijn volgens kinderen en volwassenen:

- te veel autoverkeer: te weinig ruimte voor fietsers en stappers, te veel wagens, algemene chaos,...
- indeling ruimte en infrastructuur: te smalle voetpaden, geen (duidelijke) parkeergelegenheid in de buurt van de school, ...
- gedrag van anderen: wildparkeren tot aan de schoolpoort, individualisme, snelheid, onnodig autogebruik,...

We willen de verkeersleefbaarheid systematisch en meetbaar verbeteren.

De score voor verkeersleefbaarheid in Hoogstraten moet omhoog. Elke deelgemeente zou minimum 60/100 moeten scoren voor objectieve en subjectieve verkeersleefbaarheid in de komende legislatuur, met daarna een systematische verhoging. Dit vraagt een programma op maat per deelgemeente in overleg met verschillende diensten, op basis van de deelfacetten van de leefbaarheidsmeting.

Naast deze deelfacetten houden we rekening met enkele specifieke streefdoelen voor elk deeldorp:

1. Zone 30 als uitgangspunt in de woonkernen: stelselmatig wordt in elke woonkern en woonwijk snelheidsbeperking 30 km/u ingevoerd.

2. Schoolomgevingen als vaste waarde in het beleid: herhaaldelijke en blijvende aandacht voor de schoolomgevingen en schoolroutes.
3. Aandacht en ruimte voor deelmobiliteit (deelfietsen, -wagens, slimme stadsdistributie,...).

Uitdaging 2 : verplaatsingsgedrag – de dominantie van de auto doorbreken

- ➔ Hoe kunnen we de dominantie van de auto doorbreken?
- ➔ Hoe kunnen we de auto de juiste plaats op de weg geven?
- ➔ Hoe komen we tot meer fietsers en stappers - en minder auto?

Cijfers

De auto blijft het meest populaire vervoersmiddel. De groei in aantal auto's heeft een grote impact op verkeersleefbaarheid, luchtkwaliteit en de kwaliteit van de openbare ruimte.

In de Gemeentemonitor is een verdeling van de vervoersmodi in Hoogstraten opgenomen voor de verplaatsingen tussen woonplaats en school/werk, volgens het aandeel van de inwoners (%). De auto blijft met 60% het meest populair. Dit is vergelijkbaar met het Vlaamse gemiddelde.

Tabel: vervoersmodi in Hoogstraten

2017	te voet	met de fiets	openbaar vervoer	met de auto	anders
Hoogstraten	7%	22%	8%	60%	4%
Vlaams Gewest	4%	16%	16%	59%	4%

De winst voor de verkeersleefbaarheid, het milieu en de gezondheid zit vooral in de korte verplaatsingen (< 5 km). Deze hebben een aandeel van 63% van alle verplaatsingen met de auto. Dit wordt ook bevestigd in de tijdsduur van de verplaatsingen in Hoogstraten: bijna een derde bedraagt 15 minuten of minder. Een groot deel daarvan kan dus evengoed met de fiets of te voet, als aan de voorwaarden voldaan is om te kunnen stappen of trappen (gezondheid, bv.).

De demografische en economische groei gaat gepaard met een snelle groei in geregistreerde voertuigen in de gemeente. Op drie jaar tijd zijn er 475 geregistreerde personenwagens in Hoogstraten bijgekomen (leasingwagens niet inbegrepen). De groei in wagens heeft een grote impact op de verkeersleefbaarheid, de CO²-uitstoot in de gemeente en de kwaliteit van de openbare ruimte (parkeren privévoertuigen, plaats voor de auto,...).

Tabel: Voertuigenpark gemeente

jaar	personenwagens	voertuig / inwoner	vrachtwagens	landbouwtrekker
2017	11.394	0,53	2.210	1.058
2014	10.919	0,52	1.943	998
Groei 2014 - 2017	+ 4%		+ 14%	+ 6%

Verkeerstellingen op de Vrijheid tonen aan dat vooral de aanwezigheid van personenwagens doorslaggevend is voor de verkeersleefbaarheid in Hoogstraten. In de tellingen van gemotoriseerd verkeer komen de volgende verhoudingen voor:

- Gedurende de telperiode van één week passeren er in totaal 104.400 voertuigen.
- Het aandeel zwaar vrachtverkeer binnen dit totaal bedraagt 8.200 of 8%.
- Gemiddeld passeren er 600 voertuigen per uur. Op een piekperiode worden er 1.230 voertuigen per uur gemeten.

Uit de verkeerstellingen blijkt de dominantie van de personenwagens in het verkeer. De auto heeft de stad overgenomen. Er is onvoldoende plaats voor andere, gezondere vervoersmiddelen en andere functie-invullingen (speelzones, groen,...). Een betere doorstroming, verkeersleefbaarheid verbeteren, meer ruimte voor fietsers en stappers, gezondere lucht en minder CO²-uitstoot,... bereiken we door de aanpak van de auto in Hoogstraten.

De auto neemt onevenredig veel publieke ruimte in beslag.

Een auto neemt veel plaats in beslag. Om je met de auto te kunnen bewegen, is er infrastructuur nodig. Wegen moeten voldoende ruimte bieden aan een auto. Veel meer dan de fiets. Hoe harder de auto rijdt, hoe meer ruimte om de auto heen nodig is. Eén auto heeft ook meerdere parkeerplekken in de stad nodig. Niet alleen bij de woning van de auto, maar ook bij het werk, bij de supermarkt en overal waar de autobestuurder wil uitstappen. Zo neemt de auto een onevenredige hoeveelheid ruimte in beslag in onze gemeente en kernen, net waar ruimte een zeer schaars goed is.

Doordat onze infrastructuur nu nog gedomineerd wordt door auto's, is een omkeer naar duurzame mobiliteitsvormen best lastig. Maar een evolutie naar meer fietsen en stappen is nodig.

Het fietspotentieel in Hoogstraten is groot. Om dit naar realiteit om te zetten, moet het STOP-principe beter gehanteerd worden.

Fietsberaad Vlaanderen maakt met een grondige analyse van de Vlaamse fietser een "fietsDNA 2018" op. Wat vinden Vlamingen van het fietsen in Vlaanderen? Wat zijn aandachtspunten? Waarop moeten beleidsmakers de komende jaren inzetten? Een representatief onderzoekspanel van meer dan 1.000 Vlamingen geeft antwoorden. De cijfers

zijn gevoed met diverse bestaande bronnen. De belangrijkste conclusies en bijhorende inzichten kunnen we ook opmaken voor Hoogstraten.

1. Fietsen zit in ons DNA
In Hoogstraten is het bezit van een fiets even normaal als het bezit van een stofzuiger. 9 op 10 Hoogstratenaren heeft een fiets. Zelfs 27% in Hoogstraten heeft al een elektrische fiets (t.o.v. 18% in Vlaanderen). 47% neemt minstens wekelijks de fiets voor korte afstanden. Toch nog altijd 30% neemt zelden of nooit de fiets.
2. Het dilemma
Weinig ruimte en moeten kiezen tussen breder fietspad of behoud van parkeerplaats? Zelfs wie sporadisch fietst kiest voor een breder fietspad. Van zodra men fietst, ziet de Vlaming de nood aan goede fietsinfrastructuur in.
3. Het kan fietsvriendelijker
Men vindt de regio nog onvoldoende fietsvriendelijk. Extra én blijvende investering in fietsinfrastructuur is nodig. 27% van de Hoogstratenaren vindt het onveilig om te fietsen in Hoogstraten (dezelfde grootorde als bv. Antwerpen). En 41% vindt het onveilig voor kinderen om met de fiets naar school te gaan.

Schoolomgevingen geven een impuls om de fietsers de belangrijkste plek op de weg te geven.

Drie op de vier kinderen woont op minder dan 3 kilometer van de school. Ongeveer 50% wordt gebracht met de auto. Dit percentage ligt hoger in de winter, lager in de zomer. Ouders of grootouders schakelen snel over naargelang het weer slechter of kouder is.

Naast de weersfactor ervaren (groot-)ouders nog andere drempels om kinderen met de fiets naar het school te brengen. Binnen het project School-straten wordt op maat van de school bekeken welke veranderingen er nodig zijn in de schoolomgeving om meer kinderen, ouders en grootouders op de fiets te krijgen. De auto die toch nog rijdt, moet dat efficiënt doen: door zo weinig mogelijk negatieve impact te hebben bij het parkeren, door te carpoolen,... De mobiliteitsoplossingen per school komen van de kinderen, school en de ouders zelf.

In de kleuterschool van Minderhout werd een testfase uitgerold waarbij de auto tijdelijk een ander plaats krijgt, verder van de schoolpoort. Ondanks de gedragsaanpassing bij de ouders, werd het totaalpakket aan maatregelen enorm positief onthaald. Ongeveer 80% van de volwassenen evalueerde de testfase positief, 70% van de ouders wilden de schoolstraat behouden.

OPENBARE, GROENE RUIMTE

TOEGANG TOT INCLUSIEVE GROENE EN OPENBARE RUIMTES

Uitdaging 1: Nabijheid, bereikbaarheid, kwaliteit en beleving van de groene en openbare ruimtes

- ➔ Hoe kunnen we de kwaliteit van de groene openbare ruimte tot een hoger niveau brengen?
- ➔ Hoe kunnen we groene, toeristische trekpleisters betrekken in het (speel)weefsel? Met expliciete aandacht aan de verbinding met de kernen en deeldorpen?
- ➔ Hoe kunnen we vergroening in de dorpskernen zo veel mogelijk stimuleren? Hoe kunnen we verhardingen zo veel mogelijk tegengaan?

Cijfers

Hoogstraten heeft een significant tekort aan buurtgroen en parken.

Vlaanderen ontwikkelde een meetinstrument om de waarde van het openbaar groen voor de omgevingskwaliteit in kaart te brengen. Ze hanteert hierbij zes types groen in de openbare ruimte: woongroen, buurtgroen, wijkgroen, stadsdeelgroen, stadsgroen en stadsbos. Student Ruben Bots heeft tijdens een stage-opdracht de aanwezige groene openbare ruimtes in Hoogstraten getoetst aan deze zes types. Hieronder bespreken we deze zes types en de mate waarin Hoogstraten voldoet aan de norm.

Tabel: Normen volgens MIRA-analyse groen (Milieुरapport Vlaanderen):

Functieniveau	Maximumafstand	Minimumareaal
Woongroen	< 150 m	
Buurtgroen	< 400 m	> 1 ha (in studie Hoogstraten 0,5 ha gehanteerd)
Wijkgroen	< 800 m	> 10 ha (park: > 5 ha)
Stadsdeelgroen	< 1600 m	> 30 ha (park: > 10 ha)
Stadsgroen	< 3200 m	> 60 ha
Stadsgroen (stadsbos)	< 5000 m	> 200 ha

Tabel: Beschikbaarheid en nabijheid van groen in Hoogstraten:

Woonkern	Gemeente	Hoogstraten	Meerle	Meer	Wortel	M-Dreef
Woongroen	97%	97%	97%	97%	97%	88%
Buurtgroen > 0,5ha	39%	51%	70%	55%	1%	0%
Buurtgroen > 1ha	19%	25%	19%	0%	1%	0%
Stadsgroen	91%	86%	100%	100%	100%	100%
Stadsbos	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Woongroen is groen dat het karakter van een woonomgeving bepaalt en zou altijd aanwezig moeten zijn. Hoogstraten scoort momenteel goed voor woongroen. Elk huis heeft binnen 150 meter een groenoppervlak of boom in zijn omgeving. Ook de vele tuinen en landelijke zichtlijnen bieden veel groene zichten. Bij nieuwe verkavelingen moet er uitgekeken worden dat er binnen de huidige manier van verdichting toch ruimte overblijft voor plantsoenen. In bestaande wijken en straten verliezen we ook steeds meer woongroen, door verharding, kiezelzjes, kappen van bomen,... Soms is dit het enige groen in de straat of wijk.

Buurtgroen, bijvoorbeeld een park in wijken en buurten, heeft Hoogstraten te beperkt. Normen stellen dat deze groter moeten zijn dan 0,5 hectare en dat iedereen buurtgroen kan vinden op minder dan 400 meter van zijn woonplaats. In Hoogstraten zijn de groenzones voor het merendeel niet groter dan 1000 m². Noemenswaardige parken die wel groter zijn dan een halve hectare zijn Den Dijk, Venhoef, Dal 1-2 en de Donkakker. Slechts 39% van de bevolking beschikt over een dergelijk park groter dan 0,5ha. Er is dus een significant tekort aan grotere parken. Ook de bevolking ervaart dit tekort.

Hoogstraten heeft **stadsbossen**. Iedere inwoner kan wandelen in natuurgebieden, bijvoorbeeld in Elsakker, Wortel-Kolonie, De Blauwbossen. Bewoners van de zuidwestelijke kant van Hoogstraten, rond het industriegebied, moeten meer dan 5 km afleggen om bij een natuurgebied te komen. Meerle en Wortel hebben natuurgebieden langs het woongebied en voldoen op deze manier aan alle natuurnormen.

Cijfers over de oppervlakte groen in Hoogstraten in relatie tot de bevolkingsdichtheid vertellen ons dat in vier van de zes deelgemeenten er een tekort is aan groen binnen het woongebied.

Volgens de groennormen van het Agentschap Natuur en Bos heeft elke inwoner van Vlaanderen recht op 10 tot 30 m² groen, afhankelijk van waar men woont.

Tabel: de normen van Agentschap Natuur en Bos: oppervlakte-analyse

Stedelijke categorie – toepassing Hoogstraten	Oppervlakte groen per inwoner
Kleinstedelijk gebied op provinciaal niveau	15 m ² / inwoner
Buitengebied	10 m ² / inwoner

Tabel: resultaten aftoetsing normen voor groen in relatie tot bevolkingsdichtheid

Woonkern	Oppervlakte groen in m ²	Inwoners binnen bebouwde kom	m ² groen per inwoner	Streefwaarde Vlaanderen
Hoogstraten - Minderhout	120.480 m ²	11.104	10,9 m ² / inw	15 m ² / inw
Meerle	29.934 m ²	1.537	19,5 m ² / inw	10 m ² / inw
Meer	6.424 m ²	2.135	3,0 m ² / inw	10 m ² / inw
Wortel	4.183 m ²	1.476	2,8 m ² / inw	10 m ² / inw
Meersel-Dreef	7.646 m ²	557	13,7 m ² / inw	10 m ² / inw

Vier van de zes deelgemeenten behalen de streefnorm voor groenoppervlakte niet: Hoogstraten - Minderhout, Meer en Wortel. Een inhaalbeweging is nodig om voldoende groen te voorzien.

De nabijheid van openbare groene speelruimte voor kinderen: er zijn veelal kleine speelpleintjes, te weinig grote speelzones.

De afstand die kinderen moeten afleggen om speelplaatsen te bereiken is erg bepalend. Ze willen binnen een korte afstand van hun huis de mogelijkheid hebben een speelplaats te betreden. Maar niet alle speelterreinen zijn in Hoogstraten even dichtbij. Hierover is de volgende analyse gemaakt:

Tabel: afstand tot speelpleintjes voor kinderen in Hoogstraten

Afstand tot speelplein	Aantal kinderen	Percentage van de bevolking < 18 jaar
0 tot 150 m	1579	40,20%
150 tot 400m	1325	33,70%
400 tot 800 m	378	9,60%
800 tot 1200 m	170	4,30%
1200m of meer	475	12,10%
Totaal	3927	100%

Gewone speelpleinen scoren goed op afstand. 74% van de kinderen tot 18 jaar heeft toegang tot een speelruimte binnen 400 meter van de woning. Gemiddeld kan een kind dat in de

bebouwde kom woont binnen 200 meter een speelpleintje bezoeken. Vooral in Hoogstraten en Minderhout zijn er heel wat speelterreinen. Daar wonen ook de meeste kinderen. Deelgemeente Meer scoort het slechtst.

Als we deze cijfers met de norm van het Milieuraapport (MIRA-norm) vergelijken, staat de gemeente er een stuk minder goed voor. Er zou volgens die norm binnen 400 meter een speelzone van een halve hectare moeten zijn. Slechts 35,5% van de kinderen en jongeren beschikt daarover. Heel wat kinderen moeten meer dan 1,2 km afleggen om bij een groot speelterrein te komen. De gemiddelde afstand voor kinderen tot een dergelijk park is in Hoogstraten 735 meter, ver boven de norm van 400 meter. In de toekomst moet er gekeken worden naar kansen om grotere parken aan te leggen binnen de woongebieden. De grootste tekorten aan parken van een halve hectare liggen in Wortel, Meersel-Dreef en de noordelijke helft van Minderhout.

Waar lintbebouwing voorkomt, is er een algemeen tekort aan speelruimte. Deze bebouwing gaat vaak tot ver van de kern, waardoor zij steeds verder van de speelpleinen liggen. Op het buitengebied is geen speelruimte voorzien, maar daar is ook minder vraag en behoefte aan.

Gevaarlijke wegen en verkeersbarrières maken het moeilijk of onmogelijk om speelpleintjes te bereiken.

Bovenstaande analyse houdt nog geen rekening met hindernissen in de omgeving die het moeilijk of onmogelijk maken om een speelplein te bereiken. Als wegen mee in beschouwing worden genomen, kan gemiddeld 22% van de Hoogstraatse kinderen niet bij een speelplein komen zonder een gevaarlijke weg over te steken.

Er is ook een analyse gedaan naar de bereikbaarheid van speelzones van een minimum een halve hectare. Hierbij daalt het percentage kinderen en jongeren dat binnen 400 meter een speelplein heeft van 73,9% naar 35,5%. Heel wat kinderen moeten meer dan 1,2 km afleggen om bij een groot speelterrein te komen.

Voor ouderen bemoeilijken obstakels zoals drempels, niveauverschillen en paaltjes de toegankelijkheid van openbaar groen. Als we de noden van kinderen en jongeren weten, moeten we die ook vertalen naar een leeftijdsvriendelijke inrichting en toeleiding.

Kwaliteit en bruikbaarheid van openbaar groene zones voor iedereen.

Het groen in Hoogstraten wordt steeds meer gebruikt. Dat blijkt uit de bezoekersaantallen van Hoogstraatse bossen, activiteiten in het groen en het succes van evenementen in grote, groene zones. De volgende aandachtspunten zijn belangrijk bij het ontwerp van groene publieke verblijfsruimte:

- Ca. 2/3de van de speelpleinen is kleiner dan 500 m². Voor kinderen vanaf 6 jaar bieden deze vaak (te) weinig speelaanleidingen en uitdaging. De meeste speeltuintjes bestaan

- uit een kleine graszone met enkele speeltoestellen. Natuur nodigt uit tot ravotten.
- Naast de 3 openbare speelbossen zijn er momenteel nog niet veel natuurlijke speelzones of natuurlijke speelelementen op de speelpleinen.
- Perioden van hitte of hevige regenval worden in een groene zone opgevangen. De groene openbare ruimte moet meer bomen bevatten om schaduw te bieden en ingericht zijn om water op te vangen (en om mee te spelen).
- Er is nood aan voldoende zitmogelijkheden (ontmoeting en rustpunten voor ouderen) en sportmogelijkheden (vooral voor jongeren).
- Er zijn weinig of geen veilige en gemakkelijke openbare toiletten aan deze zones.
- Er zijn weinig speelterreinen die ook ontworpen en toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren met een fysieke beperking. Noot: in veel gevallen is nu de beschikbare ruimte en het budget voor buurtspeelpleinen daarvoor te beperkt. Het is ook niet nodig op elke locatie.

Kinderen, jongeren en volwassenen hebben eigen behoeften aan nabij openbaar groen. De wensen van deze doelgroepen werd in een bevraging in kaart gebracht. Het is belangrijk om dit mee te nemen bij de inrichting van de publieke ruimte. Voor de (her)inrichting van speelpleinen wordt de buurt betrokken via een inspraakmethodiek voor kinderen en ouders ter plaatse op het speelpleintje. Bij de inrichting van andere openbare groenzones is er momenteel geen structurele vorm van burgerparticipatie voorzien. In projecten zoals School-straten zien we echter wel dat gebruikers van die openbare ruimte betrokken willen worden bij de inrichting ervan.

De kwaliteit en de mogelijke functies van groen- en speelruimte zijn momenteel weinig in kaart gebracht en worden vaak ook niet gespecificeerd. Mogelijke functies zijn bv. ontmoeting, poosplaats, bespeelbaarheid van groen, bewegingsaanleiding, kleinschalig groenten en fruit kweken, schaduw, ruimte voor sociaal-culturele activiteiten...

Uitdaging 2: Biodiverse en gezonde, groene openbare ruimte als klimaatbuffer in de woonomgeving

- ➔ Hoe kunnen we met groene ruimtes in de kernen een buffer vormen voor pieken in temperatuur en warmte?
- ➔ Hoe kunnen we met groene ruimtes de gezondheid van onze inwoners bevorderen?

Cijfers

In de kernen zijn er meer groene openbare ruimtes nodig om onze woonomgeving weerbaarder te maken tegen de gevolgen van klimaatverandering.

Het provinciaal klimaatadaptatieplan omschrijft de concrete lokale gevolgen van klimaatverandering voor de provincie Antwerpen.

Wat zal er veranderen aan het klimaat in onze provincie?

- Het wordt gemiddeld warmer.
- Het wordt in de winter natter en droger in de zomer.
- De zonnestraling wordt intenser.

Dat uit zich in meer kans op overstromingen door zeer intense regenval, langere periodes van droogte en hitte.

In de steden en dichtbebouwde kernen van de provincie spelen nu al problemen op die te maken hebben met het hitte-eilandeffect (de temperatuur ligt er gemiddeld hoger) en overstromingen door hevige regenval. Daarnaast zijn er ook problemen met de luchtkwaliteit. Droogte kan zeer snel problematisch worden voor steden en dichtbebouwde kernen omwille van schade aan infrastructuur en het publiek domein. Door de klimaatverandering nemen deze problemen alleen maar toe.

Om de effecten van de problemen deels op te vangen, moet in de kernen een groen-blauw netwerk uitgebouwd worden. Er moeten meer (half)natuurlijke landschapselementen in grijze, verstedelijkte gebieden komen. Bomen, buurparkjes, waterpartijen, volkstuintjes,... een kwalitatief groen-blauw netwerk levert diverse ecosysteemdiensten die de negatieve gevolgen van klimaatverandering opvangen.

Een beter uitgebouwd groen-blauw netwerk in de kernen biedt ook meer kansen voor de biodiversiteit: soorten krijgen terug meer mogelijkheid om zich te verplaatsen en te migreren doorheen het netwerk.

Meer groene openbare ruimtes in de kernen hebben een positief effect op de gezondheid van onze burgers.

Twee bevolkingsgroepen kunnen al snel problemen ondervinden van hitte en het hitte- eiland effect. Ouderen, vooral boven 75 jaar, kunnen problemen krijgen met de gezondheid. Een deel van deze mensen waarvan er steeds meer nog thuis wonen, wonen vaak in oudere woningen die snel warmer worden. Hitte leidt vaak ook tot meer opnames in het ziekenhuis. De andere bevolkingsgroep waarvoor extra aandacht nodig is omwille van hitte, zijn baby's en kleuters.

Buurtgroen, plantsoenen en volkstuinen kunnen als ontmoetingsplaats bijdragen aan de sociale cohesie en indirect aan de geestelijke gezondheid van bewoners. Het is een ontmoetingsplaats en er kunnen vaak ook buurtactiviteiten plaatsvinden. Door meer groen en blauw te integreren in de kernen kan de recreatiedruk op warme dagen meer gespreid worden.

Op openbare ruimten kunnen ook beweegaanleidingen worden voorzien of ingebouwd. Een beweegvriendelijke inrichting zet aan tot bewegen en dat heeft direct een positief gezondheidseffect.

ERFGOED

CULTURELE EN NATUURLIJKE ERFGOED BESCHERMEN EN VEILIG STELLEN

Uitdaging 1: erfgoed en aantrekkelijkheid van onze gemeente

- ➔ Hoe kunnen we het erfgoed behouden en veilig stellen voor de toekomstige generaties?
- ➔ Hoe kunnen we ervoor zorgen dat Hoogstraten authentiek en aantrekkelijk blijft voor de toerist?

Cijfers

Bouwkundig erfgoed is belangrijk voor de authenticiteit en aantrekkelijkheid van Hoogstraten, maar het staat onder druk door het huidige sloopritme.

Voor Hoogstraten zijn er 345 items in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed opgenomen, waarvan 95 individuele gebouwen als beschermd monument. Hoogstraten heeft 95 beschermde monumenten (57 als het Begijnhof als één beschouwd wordt). Dit is een belangrijk aantal en maakt dat het bouwkundig erfgoed sterk beeldbepalend is voor Hoogstraten. Het bouwkundig erfgoed is ook belangrijk voor het toerisme in onze stad. In 2017 bezochten 5.632 mensen de Sint-Katharinakerk en 8.778 het Stedelijk Museum.

Ongeveer 10% van de gebouwen die in de Inventaris van het Onroerend Erfgoed staan is in de periode 2002-2017 gesloopt. Dit hoge slopingspercentage vormt een bedreiging voor de authenticiteit en toerisme in Hoogstraten.

Er is veel interesse voor fiets- en wandeltoerisme in Hoogstraten. Het behoud van waardevolle erfgoedlandschapselementen (erfgoedbomen, oude voetwegen, meanders van Mark of beek, ...) zijn essentieel voor de optimale beleving hiervan.

In de Landschapsatlas van het Agentschap Onroerend Erfgoed zijn een aantal landschapselementen opgenomen, maar dit is zeer summier. Het Stedelijk Museum Hoogstraten heeft een inventaris van de kapelbomen. In de voorstellen voor de Ruilverkaveling Wortel/Rijkevorsel (opdracht VLM versie 4 mei 2017) is vooral voor het grondgebied Wortel en omgeving Gelmelslot een meer gedetailleerde inventaris gemaakt. Helaas is dit niet voorhanden voor de rest van het grondgebied van Hoogstraten.

SDG 1: GEEN ARMOEDE

BEEINDIG ARMOEDE OVERAL EN IN AL HAAR VORMEN

Uitdaging 1: geen kinderarmoede, geen sociale armoede

- ➔ Hoe kunnen we kinderarmoede verminderen?
- ➔ Hoe kunnen we alleenstaande ouders beter bereiken?

Cijfers

Kinderarmoede

Tabel: evolutie kansarmoede in Hoogstraten 2014 - 2017

Jaar	2017	2016	2015	2014
Kansarmoedecijfer	7,00%	3,80%	1,10%	0,90%
Verhoogde tegemoetkoming 0 – 24 jarigen	6,30%	6,10%	5,60%	5,10%

Op een aantal van 4.135 kinderen in Hoogstraten kregen 205 kinderen tussen 3-18 jaar een verhoogde tegemoetkoming.

Het aantal kinderen geboren in armoede is op vier jaar tijd verviervoudigd. Inkomen, arbeid en huisvesting zijn in Hoogstraten de parameters waarop het slechtst wordt gescoord. Deze parameters vormen een complex geheel van aanleidingen waardoor kansarmoede in Hoogstraten zo snel is toegenomen.

Hoe hebben we als bestuur hier invloed op?

- Ervoor zorgen dat iedereen het minimuminkomen heeft
- Inzetten op inburgering (vooral Nederlands leren) in het functie van tewerkstelling
- Arbeidstrajectbegeleiding
- Woonkwaliteit bewaken
- Brede gezinsondersteuning

- Drempelverlaging en sensibilisering

Het aanbod in Hoogstraten is uitgebreid. Er worden in verhouding niet veel alleenstaande ouders bereikt. Het is een uitdaging om deze groep te bereiken.

Sociale armoede.

- Hoe kunnen we sociale armoede verminderen en de sociale cohesie versterken?
- Hoe kunnen we vrijetijdsparticipatie verhogen?
- Hoe kunnen we verborgen armoede verminderen?

Tevredenheid inwoners.

Uit een recente studie 'Jouw Gemeente in Cijfers' blijkt dat 60% van de inwoners in Hoogstraten zegt het eens te zijn met de stelling dat ze veel contact hebben met buren. Op Vlaams niveau is dit 58%. 19% is het oneens en 21% neutraal. Daarnaast is 87% het eens met de stelling dat het aangenaam is om met mensen uit hun buurt te praten. Het gemiddelde voor Vlaanderen ligt iets lager, nl. 81%. 74% van de inwoners in Hoogstraten vindt dat er zorg wordt gedragen voor elkaar. Hoogstraten scoort hoog in vergelijking met Vlaamse cijfers.

34,5% van de gezinnen met verhoogde tegemoetkoming worden bereikt in het kader van onze vrijetijdsparticipatie. Nog 65,5% die we niet bereiken!

Uitdaging 2 : geen financiële armoede

- Hoe kunnen we lokaal de regierol in armoedebestrijding opnemen?
- Hoe kunnen we via lokale partnerschappen de strijd tegen armoede sterker voeren?
- Hoe kunnen we de kansen van kwetsbare ouderen vergroten?

Cijfers

Tabel: aantal leefloon begunstigden in Hoogstraten

Jaar	Aandeel per 1.000 inwoners	Aantal begunstigden
2015	4,36	92
2016	4,39	93
2017	4,74	101

Het aantal leefloondossiers is in Hoogstraten redelijk stabiel en zeker niet hoger dan gemiddeld. Wel merken we een blijvende stijging in de vraag naar schuldhelpverlening en in multiprobleemdossiers.

De multiprobleemdossiers kunnen leefloongerechtigden zijn, maar ook personen die via een ander kanaal bij onze organisatie terechtkomen. Het zijn personen met een zware en complexe problematiek. Ze kampen met een combinatie van problemen: inkomen, huisvesting, opvoeding, schulden, mentale en/of fysieke gezondheid,... Dit vraagt een integrale aanpak en op maat en tempo van de cliënt. Deze aanpak vraagt veel tijd en energie en gaat vaak gepaard met één stap vooruit en twee stappen achteruit.

In verschillende situaties is ondersteuning noodzakelijk maar blijkt dienstverlening moeilijk vanwege de eigenheid van de cliënt: ze zien zelf de noodzaak niet, ze zijn 'te ver weg', ze zien geen eigen fouten,... Dienstverlening wordt dan dikwijls stopgezet. Hulpverlening moet gevraagd of aanvaard worden door de cliënt. Veel van deze cliënten komen vroeg of laat terug aankloppen. Wij kunnen deze mensen niet uitsluiten van zorg/begeleiding en zullen dus telkens opnieuw een weg te zoeken naar de juiste zorg en ondersteuning.

Cijfers schuldhulpverlening.

Het voorbije jaar is de wachtlijst budgetbeheer bij de sociale dienst opnieuw gegroeid en is de wachttijd bijgevolg ook opgelopen. Een wachtlijst is geen goede zaak. We zien immers dat cliënten die te lang op hulpverlening moeten wachten vaak niet terugkomen. Daarnaast verergert een wachttijd de ernst van de toestand van de cliënt/het gezin, wat uiteraard te vermijden is.

We zien ook hier een stijging van de complexiteit van de dossiers. Bv. nieuw samengestelde gezinnen en echtscheidingen, minder onderhandelingsruimte met schuldeisers, meer kleinere schulden, multiprobleemgezinnen, ...

Daarnaast zien we een toename van jongeren, zelfstandigen, verslaafden en personen met een psychiatrisch beeld met een schuldproblematiek die zorgen voor wijziging van het profiel van de cliënten.

Lokale partnerschappen voor de strijd tegen armoede.

De verenigingen actief op het gebied van armoedebestrijding werken goed samen in Hoogstraten. Hieronder een beperkt overzicht.

- **De Toevlucht** (voedselbedeling georganiseerd vanuit de Evangelische Kerk)
De Toevlucht bedeede in 2017 1.185 voedselpakketten aan 152 gezinnen. Het aantal stijgt gestaag. De Toevlucht bedeedt ook pakketten aan mensen die buiten Hoogstraten wonen (bijna 60%).
- **Welzijnsschakel 't Verzetje**
Pampers & Co ondersteunde in 2017 15 kinderen.
De jaarlijkse groepsuitstap van 't Verzet-je is ook altijd een groot succes met ruim honderd deelnemers.

- **Feestvarken:** 52 verjaardagspakketten voor kinderen (2017)
- **Rotaract:** Sinterklaasfeestje (68 kinderen 2017) + jaarlijkse uitstap

Het is een uitdaging om bij deze partnerschappen een sterke regierol op te nemen om de bestaande initiatieven te versterken en verbinden.

De kans op armoede bij ouderen neemt sterk toe naarmate de leeftijd.

Binnen de leeftijdsgroep ouderen ligt het percentage verhoogde tegemoetkoming in het algemeen een pak hoger: het percentage inwoners van 65 jaar of ouder met recht op een verhoogde tegemoetkoming van de ziekteverzekering is 31% voor Hoogstraten. Op provinciaal niveau is dit 25%.

Andere indicatoren van de socio-economische situatie die relevant zijn, zijn de inkomensgarantie voor ouderen en het zorgbudget voor ouderen met een zorgnood. Wat de eerste indicator betreft zien we dat 4,8% van de 65-plussers in Hoogstraten een inkomensgarantie ouderen ontvangt. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met die van provincie Antwerpen en het Vlaams Gewest. Daarnaast had 6,1% van de 65-plussers in 2014 recht op een zorgbudget voor ouderen met een zorgnood. Binnen de leeftijdsgroep 65-74 jaar is dit 1,8%. Bij de 80-plussers is dit 20,8%. Dit laatste percentage nam sterk toe tussen 2007 en 2014: van 13,3% tot 20,8%. Op Vlaams niveau is dit 22,2%; op niveau van de provincie Antwerpen 17,9%.

10% van de 65-plussers in Hoogstraten ontvangt een zorgbudget voor zwaar zorgbehoevenden. Op provinciaal niveau is dit 13%, op Vlaams niveau 15%. In de oudste leeftijdsgroep zijn er meer alleenstaanden waarvoor de inkomensgrens laag is in vergelijking met de Europese armoededrempel.

Pensioenleeftijd geeft een risico op armoede. Verhoogde kans op alleenstaand zijn bij hoogbejaarden maakt de kans op armoede nog groter. Het percentage met lage inkomens neemt sterk toe met de leeftijd. De groep ouderen in armoede stijgt ook mee met de snelle vergrijzing in Hoogstraten.

Opvang van mensen met een multiproblematiek is een knelpunt.

De opvang in de doorgangswoning en het Kina/opvangtehuis blijft de laatste jaren vrij stabiel met een gemiddelde van respectievelijk 8 tot 12 personen. Wij kunnen afdoende voorzien in noodopvang.

Opvang van mensen met een multiproblematiek is een knelpunt. Aan noodopvang zijn veelal voorwaarden gekoppeld. De cliënt moet 'begeleidbaar' zijn, hij moet zich engageren in het zoeken naar werk en woonst en mag geen overheersende psychiatrische - of drugsproblematiek hebben. Verschillende mensen vallen uit de boot omdat ze moeilijk begeleidbaar zijn. We hebben niet altijd een oplossing voor mensen met en een zware/complexe problematiek die geen onderdak hebben.

In Antwerpen en andere steden zijn er al met succes initiatieven ontwikkeld waar mensen met een psychiatrische - of drugsproblematiek gedoogd worden. Ze moeten wel bereid zijn om aan zichzelf te werken en open staan voor hulpverlening. Door in te zetten op betrokkenheid, verbinding met de cliënt, er te zijn voor hen en een openheid te creëren, kan er gewerkt worden aan vertrouwen om zo samen te zoeken naar oplossingen.

Het blijft natuurlijk ook belangrijk om in te zetten op voorkomen van dakloosheid. Het is een uitdaging om voor deze moeilijk te bereiken en begeleiden groep een oplossing op maat te bieden.

Toegang tot basisdiensten: nood aan proactieve, geïntegreerde aanpak.

Samen met de kansarmoede in Hoogstraten en de hogere energieprijzen, stijgen ook het aantal gezinnen die moeilijkheden hebben om basisdiensten zoals energie en water te betalen.

Tabel: aantal dossiers lokale adviescommissie voor energie en water (LAC), aantal budgetmeters

Jaar	dossiers water	dossiers energie	budgetmeter
2015	45	59	75
2016	58	62	78
2017	61	91	80

SDG 3: GOEDE GEZONDHEID

VERZEKER EEN GOEDE GEZONDHEID EN PROMOOT WELVAART VOOR ALLE LEEFTIJDEN EN IEDEREEN

Onder gezondheid verstaan we het zich wel bevinden of het welzijn op lichamelijk, geestelijk, economisch en sociaal vlak. Gezondheid is dus niet alleen de afwezigheid van ziekten en gebreken.

Uitdaging 1: actief werken aan een gezonde levensstijl

- ➔ Hoe kunnen we zoveel mogelijk mensen aan het bewegen krijgen?
- ➔ Hoe kunnen we een meer aanzetten tot een gezond voedingspatroon?
- ➔ Hoe kunnen we meer inzetten op een algemeen preventief gezondheidsbeleid?

Cijfers

Hoogstraten scoort goed op algemene sportparticipatie -

Ruim 60% van de inwoners geeft aan minstens wekelijks aan sport te doen. Hoogstraten, en daarbij heel de Kempen, scoort met deze cijfers boven het Vlaamse gemiddelde. Dit zegt echter niets over de beweegnormen. Voor kinderen bedragen die 60 minuten per dag. Voor volwassenen 150 minuten per week aan matige intensiteit of 75 minuten per week aan hoge intensiteit. De helft van de gemiddelde Vlaming haalt deze norm. Er zijn bovendien verschillen qua cijfers volgens leeftijd en sociaal economische status in het nadeel van volwassenen vanaf 19 jaar en van personen met een lage sociaal economische status.

Niet elke sportclub in Hoogstraten kan beschikken over geschikte sportinfrastructuur. Uit het behoeftenonderzoek van IOK (kleinstedelijk gebied Hoogstraten) kwam naar voor dat er behoefte is naar specifieke infrastructuur voor gymnastiek, atletiek, tennis, hockey, voetbal (kunstgrasveld), ruitrij (hal/piste), touwtrekken. Uit de Gemeentemonitor blijkt dat 76% tevreden is over de sportvoorzieningen in Hoogstraten.

Welke groepen bereiken we niet? Mensen met overgewicht? Bepaalde leeftijden? Anderstaligen? Het is een uitdaging om ook deze mensen te bereiken. Daarnaast is het een uitdaging om naast sport, een beleid rond beweging in het algemeen uit te werken.

De Vlaamse gezondheidsdoelstellingen getoetst aan onze eigen werking.

Vlaanderen formuleerde gezondheidsdoelstellingen voor een gezonde voeding, bewegen en verslavende middelen. Vanuit een integrale denkwijze geven verschillende preventiestrategieën aan hoe de doelen bereikt worden.

Als we vertrekken vanuit deze Vlaamse gezondheidsdoelstellingen en die toetsen aan onze huidige werking, dan is het logisch om binnen het lokaal beleid prioritair in te zetten op:

- Geestelijke gezondheid en welbevinden.
- Preventie middelengebruik, met verhoogde aandacht voor jongeren.
- Gezonde voeding en beweging (incl. doorbreken sedentair gedrag), met verhoogde aandacht voor kinderen, jongeren, gezinnen en ouderen. Daarbij zijn er linken met de lokale voedselstrategie 'Oogst-straten', onderwijs, vrije tijd, enz.
- Vroegtijdige opsporing van kanker door geregeld onderzoek, o.m. door deelname aan de bevolkingsonderzoeken.

Er is tegenwoordig zeer veel informatie over gezond leven en gezondheid te vinden op internet. En ook het aanbod aan middelen, behandelingen, e.d. is sterk gestegen. Hoger opgeleiden vinden daarin meestal wel hun weg. Lager opgeleiden hebben het veel moeilijker om zich goed te informeren of maken verkeerde keuzes.

Uitdaging 2: sterker inzetten op het voorkomen en behandelen van geestelijke gezondheidsproblemen en verslavingen

➔ **Hoe kunnen we het taboe rond geestelijke gezondheidsproblemen doorbreken en het aanbod geestelijke gezondheidszorg versterken?**

Eén op vier mensen krijgt af te rekenen met psychische problemen. Over de periode van een jaar kampen ca 700.000 mensen (ca. 11% van de Belgische bevolking) met een psychisch probleem. Omgerekend naar de bevolking van Hoogstraten gaat dat om ca. 2.300 à 2.400 inwoners per jaar. **Vaak is er sprake van onderbehandeling.** Slechts 1 op 3 personen zoekt professionele hulp. Psychische stoornissen staan met 34% op nummer 1 als oorzaak van invaliditeit. 27% van het ziekteverzuim boven 15 dagen kent een psychische oorzaak. De voorbije 5 jaar is het percentage jongeren met psychische problemen sterk toegenomen.

Het aanbod van geestelijke gezondheidszorg in Hoogstraten is beperkt. Voor kinderen en jongeren is er de antenne van CGG Kempen. Jongeren kunnen voor kortdurende begeleiding terecht bij het JAC. Volwassenen moeten zich wenden tot het CGG of CAW in Turnhout, waarbij de afstand en wachtlijsten extra drempels vormen. Of tot het particuliere

aanbod in de arrondissementen Turnhout en Antwerpen, wat ook beperkt is en vrij duur omdat er geen tussenkomst is. De gevolgen hiervan zijn:

- Lange wachttijden, die kunnen schommelen van een maand tot een jaar. Bij het kinderen- en jongerenteam van het CGG in Hoogstraten is dat momenteel doorgaans 3 à 5 maanden.
- De opstart van professionele zorg komt vaak te laat of helemaal niet.

Momenteel wordt er ingezet op geestelijk welbevinden van kinderen en jongeren, via opvoedingsondersteuning en pestbeleid. Cliënten van de sociale dienst kunnen voor psychologische begeleiding terecht bij een psychologe in onze gebouwen van campus Stede Akkers. Deze dienst kopen wij momenteel in bij het CGG. Er wordt bekeken om dit aanbod uit te breiden tot jongeren.

Het lokaal dienstencentrum (LDC) heeft een preventieve functie op het gebied van preventie en sensibilisering. Ongeveer 344 gebruikers kunnen in het LDC ontmoeten, leren, ontspannen. De werking van het lokaal dienstencentrum staat in 2019 voor een verandering met het nieuwe woonzorgdecreet.

→ Hoe kunnen we de preventie en behandeling van misbruik van verslavende middelen versterken?

De beschikbare cijfers zijn wat verouderd, maar daaruit bleek dat er **een toename is van druggerelateerde problemen** in de regio Turnhout. Meest voorkomende of gebruikte producten in de regio waren – van meest voorkomend naar minder voorkomend: alcohol, amfetamine/xtc, cannabis/hasj/marihuana, GHB, cocaïne.

Het aantal drughulpverleners in de Kempen ligt een stuk onder het Vlaamse gemiddelde. En het aanbod is verspreid. Het is voor hulpvragers niet altijd duidelijk in welke situatie ze zich best tot welke dienst wenden. Er is een toenemend gebruik van onlinehulpverlening. Op dat vlak is er een ruim aanbod.

- Er is een groot aanbod aan preventiemateriaal beschikbaar. Het is moeilijk om scholen, verenigingen en andere intermediairs (bv. horeca) deze te gebruiken. Ook bij individuele burgers en ouders is de belangstelling voor dit thema gering zolang zij zelf geen problemen ervaren. Zo is er op infoavonden vaak maar een lage opkomst.
- Bijna één op vier Belgen rookt.
- Bij jongeren zien we dat de Hoogstraatse scholieren wat betreft het gebruik van tabak en cannabis iets onder het Vlaamse gemiddelde scoren, maar wel meer alcohol dan gemiddeld verbruiken.
- Er is een toename van problematisch gamen in Vlaanderen. Van de scholieren in het secundair onderwijs in Vlaanderen haalde 12% tijdens het schooljaar 2015-2016 een score die wees op problematisch gamen.

Uitdaging 3: een volwaardig zorgbeleid voor iedereen

→ Hoe kunnen we een geïntegreerd volwaardig zorgbeleid voeren en blijven verzekeren op maat van kwetsbare doelgroepen?

→ Voor ouderen?

De Hoogstraatse bevolking veroudert. In 2016 was één inwoner op vijf in Hoogstraten 65 jaar of ouder. Wanneer we de vergrijzing in Hoogstraten kaderen in Vlaamse context dan zien we dat Hoogstraten een gemeente is met een relatief lage vergrijzings- en verzilveringsgraad enerzijds, maar met een hoge en snelle te verwachten snelle van de 65-79 jarigen en 80-plussers in de nabije toekomst gedurende de komende 15 jaar. Hoogstraten staat voor een grote vergrijzingsgolf.

Wanneer de verschillende deelgemeenten met elkaar vergeleken worden, zijn er grote verschillen naar leeftijdssamenstelling. In Meerle en Meersel-Dreef kent men een oudere populatie met een gemiddelde leeftijd van 45 jaar (Meerle) of ouder (Meersel-Dreef).

– **Dementie**

In Hoogstraten voorspelt men een stijging van 82,4% van personen met dementie. Anno 2018 zijn er 380 personen met dementie in Hoogstraten, in 2035 gaat het om 620 personen. Er is in deze berekening uitgegaan van een gelijkblijvend risico. Twee ontwikkelingen kunnen daar invloed op hebben. Via investeren in preventie en gezonde leefstijl op middelbare leeftijd (40-75 jaar) zou de prevalentie beduidend lager kunnen liggen. Anderzijds weten we dat mensen met een niet-Westerse etniciteit een hoger risico lopen op dementie. Vlaamse gemeenten waar ook onder de ouderen sprake is van een diverse bevolkingssamenstelling, zullen met hogere aantallen personen met dementie geconfronteerd worden.

– **Cijfers zorgbehoefte/chronische aandoeningen**

Provincie Antwerpen formuleerde de verwachte toename in zorgvraag bij ouderen. Voor Hoogstraten is dit 52%; voor Vlaanderen ligt dit percentage op 26%. Dit strookt met de snelle vergrijzingsgraad waar Hoogstraten voor staat. Een andere indicator wat betreft zorgbehoefte is het percentage inwoners met minstens één chronische aandoening. Hier zien we dat dit gemiddeld 7,7% is voor Hoogstraten. Voor de provincie Antwerpen is dit 8,4%; op Vlaams niveau 9,1%.

Is er op korte termijn – in de komende tien jaar – al een sterke toename te verwachten voor de zorgvraag onder ouderen?

De te verwachten evolutie van de zorgvraag in de komende tien jaar in de provincie Antwerpen zijn in kaart gebracht. Tot de hoogst scorende gemeenten in Vlaanderen behoren in onze provincie bijna alle gemeenten in de regio Turnhout. Het zijn vaak gemeenten met hoge woningprijzen en risico op emigratie van jongvolwassenen die nodig zijn voor het toekomstig zorgaanbod.

Zelfs als in de toekomst een groter deel van de zorg thuis kan verleend worden, is voor veel gemeenten niet alleen voor de mantel- en thuiszorg maar ook voor de residentiële opvang een sterke toename te verwachten. Wordt het invullen van die zorg overgelaten aan de werking van vraag en aanbod? Zo nee, welke rol nemen besturen op inzake financiering, zelf organiseren, stimuleren en ondersteunen van initiatieven? En wat is hierin dan de plaats van het bovenlokale? Zullen er voldoende jongvolwassen zijn die kunnen kiezen voor een zorgberoep?

→ Voor personen met een beperking?

Door de verschuiving van de subsidiëring van zorg naar het persoonsvolgend budget en het persoonlijk assistentiebudget worden nu mensen met een beperking rechtstreeks financieel ondersteund. Tot enkele jaren geleden vloeiden deze middelen (grotendeels) rechtstreeks naar de voorzieningen. Voordeel van de nieuwe regeling is dat men meer op maat zorg en hulp kan inkopen en dat het zorg- en hulpaanbod gediversifieerd en flexibeler is geworden. Nadeel is dat er onderlinge concurrentie kan ontstaan tussen verschillende zorgvormen en zorgaanbieders. En dat bestaande voorzieningen/vzw's zelfs onder druk komen te staan als ze te weinig zwaar zorgbehoevenden bereiken.

De huidige gemeentelijke subsidieregelingen zijn verouderd en niet meer afgestemd op het huidige zorg- en hulpverleningsveld. Een evaluatie dring zich op.

→ Voor wie eerstelijnszorg nodig heeft?

Intergemeentelijke samenwerking

Momenteel is de eerste lijn in Vlaanderen gefragmenteerd en onvoldoende voorbereid om goede, geïntegreerde en, zo nodig, multidisciplinaire zorg te kunnen afleveren aan personen met een chronische zorgnood. De Vlaamse regering reorganiseert momenteel de eerstelijnszorg zowel op vlak van structuren als inhoud. Hoogstraten maakt deel uit van de eerstelijnszone Kempenland, samengesteld uit de gemeenten van de stadsregio Turnhout en de gemeenten van de ILV Noorderkempen Werkt. Het is belangrijk om te bewaken dat er voldoende rekening gehouden wordt met de kleinere grensgemeentes.

Bemerkingen:

- Het idee leeft om de krachten van de 6 gemeentes van de ILV Noorderkempen Werkt te bundelen voor het thema gezondheid.
- De werking van de gezondheidsraad is om diverse redenen stopgezet. Er wordt gewerkt aan een nieuwe werkwijze.
- Basisvoorzieningen als de huisarts en tandarts zijn essentieel binnen de gezondheidszorg. De gemiddelde leeftijd van de huisartsen in Hoogstraten ligt hoog. Meerdere van hen zullen de komende 5 of 10 jaar stoppen met hun beroepsactiviteiten. Dit vormt een urgent probleem. Bij tandartsen is vooral de betaalbaarheid een probleem, omdat ze niet geconventioneerd zijn. Voor mensen in armoede vormt dit een grote drempel. Daarnaast zien we ook een verschuiving naar groepspraktijken. Op een aantal

vlakken heeft dat voordelen. Maar het kan er ook toe leiden dat er in de toekomst in enkele woonkernen geen enkele huisarts meer actief is (zoals nu al in Meersel-Dreef).

Uitdaging 4: thuis ondersteuning en zorg op maat bieden

- Hoe kunnen we mensen thuis zorg bieden, zodat ze zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen?
- Hoe kunnen we kwetsbare gezinnen thuis ondersteuning aanbieden?

Cijfers

De uitdaging voor thuiszorg op maat is vooral om dit op maat te doen van de meest kwetsbaren (mensen met een multiproblematiek) en om hierin een regierol op te nemen. Dit omwille van financiële redenen en omdat het aanbod op de markt groot en goed genoeg is. De meest kwetsbaren kunnen moeilijker op de markt terecht omdat de kostprijs daar soms hoger ligt en er geen aangepaste begeleiding geboden wordt. De poetsdienst (buitendienst) bijvoorbeeld heeft een wachtlijst. Doorverwijzing naar dienstenchequebedrijven is niet evident gezien zij niet altijd overweg kunnen met onze doelgroep, zij ondertussen ook al werken met wachtlijsten en het voor sommige van onze gebruikers te moeilijk is om met het systeem van dienstencheques te werken.

Het aanbod in thuiszorgondersteuning is in Hoogstraten uitgebreid. Zowel vanuit het lokaal bestuur als vanuit andere diensten. Het lokaal bestuur heeft ook een proactief aanbod met de huisbezoeker woningkwaliteit, de huisbezoeker ouderen, buurtwerk, het buurtzorgnetwerk en de mantelzorgcoach. Daarnaast is er gezinszorg en de dienst aangepast vervoer. Het lokaal dienstencentrum vervult een belangrijke preventieve functie.

Mantelzorg

Een genuanceerd beeld van de mantelzorger is belangrijk als we strategieën ontwikkelen om de balans tussen draagkracht en draaglast in evenwicht te houden of te brengen. De grootste groep mantelzorgers is te vinden in de leeftijdscategorie tussen 45 en 64 jaar. Meer dan één derde van de mantelzorger is ouder dan 65 jaar. Bepaalde groepen van mantelzorgers en zorgbehoevenden zijn extra kwetsbaar voor ondergebruik van professionele zorg en ondersteuning, overbelasting en ontspoorde mantelzorg. Er is een verschil tussen oudere mantelzorgers, mantelzorgers met een lagere socio-economische status en mantelzorgers met een beperkt sociaal netwerk.

Enkele conclusies en uitdagingen rond mantelzorg: mantelzorgers ondersteunen blijft noodzakelijk. Demografisch en economisch gezien zullen er de komende jaren immers minder mantelzorgers beschikbaar zijn.

SDG 4: ONDERWIJS EN LEVENSLANG LEREN

VERZEKER GELIJKE TOEGANG TOT KWALITEITSVOL ONDERWIJS EN
BUITENSCHOOLSE OPVANG EN BEVORDER LEVENSLANG LEREN VOOR IEDEREEN

Uitdaging 1: maximale toegang tot kwalitatieve buitenschoolse kinderopvang

- ➔ Hoe kunnen we streven naar een kwalitatieve en betaalbare afstemming van vraag en aanbod met betrekking tot de opvang van baby's en peuters (0 tot 2,5 jaar)?
- ➔ Hoe kunnen we streven naar een kwalitatieve en betaalbare afstemming van vraag en aanbod met betrekking tot de kinderopvang tijdens de schoolvakanties?

Cijfers

Hoogstraten heeft een structureel tekort aan opvangplaatsen voor baby's en peuters.

Het aantal opvangplaatsen in Hoogstraten is 35,5 op 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar. Dat is 10% lager dan het gemiddelde in de provincie Antwerpen en 12% onder het Vlaamse gemiddelde. De wachtlijsten voor opvang in Hoogstraten voor baby's en peuters lopen op tot augustus 2019 en bedragen dus 14 tot 15 maanden.

Er heerst in Hoogstraten een capaciteitstekort op vlak van kinderopvang voor 0 – 2,5 jarigen. Er gebeurt momenteel geen structurele capaciteitsmonitoring, al is de problematiek van de lange wachtlijsten wel gekend. Hoogstraten telt momenteel 16 onthaalouders. Dat zijn er een 5-tal minder dan tot enkele jaren geleden. Er zijn veel drempels om te starten (wettelijke vereisten, geschikte locatie, combinatie werk-privé...). De voorbije jaren hebben verschillende kinderdagverblijven interesse getoond om een kinderdagverblijf te starten in Hoogstraten. Vaak loopt de planning vast op het vinden van een geschikte locatie of huisvesting.

Ondanks stijging in het aanbod van buitenschoolse opvang van kinderen tijdens de vakantie, blijft de vraag hoger dan het aanbod.

We zien het aantal deelnemers aan het vakantie-aanbod van de jeugddienst jaar na jaar toenemen. In vergelijking met 2014 gaat het om een stijging van 28% (van 2.420 naar 3.095 kinderen). Het aantal activiteiten daarentegen nam niet veel toe: 10% extra aanbod. We zien wel een duidelijke verschuiving in het aanbod naar activiteiten die voorzien in dagopvang. Die verschuiving kwam er op de vraag van ouders. Het aanbod werd bijna verdriedubbeld. Desondanks blijven de wachtlijsten bij zowel 'Stekelbees' als bij 'Vakantie in Hoogstraten' vrij hoog. Gemiddeld staan er 15 kinderen per dag op de wachtlijst, met pieken boven de 40 kinderen. Naast de stijgende tendens en wachtlijsten in de zomervakantie, is de afgelopen jaren de bezetting in Stekelbees ook in de andere schoolvakanties toegenomen.

Een eerste uitdaging voor onze organisatie is om de wachtlijsten weg te werken en te streven naar een evenwichtig en kwalitatief aanbod in de schoolvakanties. Daarbij kan ook de samenwerking met of ondersteuning van particuliere organisaties verder worden onderzocht. Een tweede uitdaging is om de reservatie van opvang correct te laten verlopen, waarbij ouders niet onnodig beslag leggen op beschikbare opvangplaatsen.

De opvang moet toegankelijker worden voor doelgroepen.

- Er zijn momenteel geen cijfers over de deelname van kinderen en jongeren met een beperking. Uit de focusgesprekken die werden gevoerd naar aanleiding van kindvriendelijke gemeente, bleek wel dat er een duidelijke nood bestaat.
- Kwetsbare gezinnen en nieuwkomers wachten vaak te lang met zich in te schrijven op de wachtlijsten voor opvang. Ze zijn vaak niet op de hoogte van de lange wachttijden en/of zijn niet sterk in planning. Bovendien hebben ze vaak ook maar een beperkt netwerk om op terug te vallen. Vooral voor moeders kan dat een barrière vormen om (terug) te gaan werken.

Het is een uitdaging voor onze organisatie om het aanbod in de schoolvakanties zo goed mogelijk open te stellen en toegankelijk te maken voor alle kinderen en jongeren, waarbij drempels voor deelname worden weggewerkt.

Uitdaging 2: alle kleuters naar school en flankerend onderwijs voor kinderen

- ➔ Hoe kunnen we kleuterparticipatie verhogen?
- ➔ Hoe kunnen we als lokaal bestuur een kwalitatieve en evenwichtige aanvulling bieden op het lokale onderwijs?

Cijfers

Er ontstaat een breuklijn tussen de participatie van kleuters van kansarme en kansrijke gezinnen.

Hoe eerder kwetsbare kinderen kunnen kennismaken met de school en met de wereld van andere kinderen, hoe beter hun toekomstkansen. In Hoogstraten is 98% van onze kleuters effectief ingeschreven in een school. In Hoogstraten is het schoolverzuim bij kleuters beperkt (6 à 7% - bij de 5-jarigen 1%). In het geval van het kleuteronderwijs is er één ernstige reden tot bezorgdheid: de breuklijn tussen kansarmen en kansrijken tekent zich duidelijk af. De niet-ingeschreven kinderen komen voor het overgrote deel uit kansarme gezinnen. Ook frequent schoolverzuim zou alles te maken hebben met kansarmoede (in de breedste zin).

Een evaluatie van het huidige aanvullend aanbod naar de scholen dringt zich op.

Ons huidige flankerende onderwijsbeleid is toegespitst op twee grote thema's: kinderen leren zwemmen en (lokale) cultuur in het basisonderwijs. Het overgrote deel van het budget voor flankerend onderwijs (+/- 100.000 euro) gaat naar het zwemmen. Het andere deel van het budget vergoedt workshops in het I.K.O. en de Academie voor Muziek en Woord. Er gaan meer en meer stemmen op om het grote aandeel van de zwemlessen opnieuw te bekijken. Een kritische evaluatie dringt zich op.

Uitdaging 3: onderwijskansarmoede wegwerken

- ➔ Hoe kunnen we er voor zorgen dat kinderen met minder kansen (taalachterstand, handicap, armoede,...) ondersteund worden?
- ➔ Hoe houden we het onderwijs betaalbaar voor iedereen?

Cijfers

Onderwijskansarmoede in Hoogstraten stijgt sterker dan in Vlaanderen.

De onderwijskansarmoede-indicator (OKI-index) wordt berekend aan de hand van 4 leerlingenkenmerken: thuistaal niet-Nederlands, laag opleidingsniveau moeder, ontvangen van een schooltoelage, wonend in een buurt met hoge mate van schoolse vertraging. Het cijfer wordt berekend door het aantal kenmerken waaraan leerlingen voldoen, gesommeerd voor alle leerlingen, en vervolgens gedeeld door het aantal leerlingen.

Tabel: kansarmoede-indicator voor Hoogstraten van 2011 tem 2016

OKI / jaar	2011	2014	2016	Stijging
OKI index Hoogstraten	0,33	0,37	0,54	+64%
OKI Vlaams Gewest	0,77	0,78	0,81	+5%

OKI : onderwijskansarmoede-indicator

In Hoogstraten is de problematiek lager dan voor heel Vlaanderen. De indicator stijgt wel veel sneller dan in Vlaanderen. De doelstelling moet op nul staan: elk kind met minder kansen is er immers één te veel.

Het OCMW organiseerde in 2014 een bevraging bij de basisscholen. Hieruit bleek dat er in Hoogstraten 94 gezinnen waren met onbetaalde schoolrekeningen met 11 verschillende nationaliteiten: vooral Belgen, dan Nederlanders en dan 4 Roemenen. Het ging vooral om tweoudergezinnen. Met het project Kinderen Eerst is er reeds zwaar ingezet op het betaalbaar houden van het onderwijs. In 2016 bedroeg het aantal gezinnen met onbetaalde schoolrekeningen nog maar 24 (een van de grotere scholen heeft de bevraging nog niet ingevuld).

Uitdaging 4 : jongeren

➔ **Hoe kunnen we de problematische afwezigheid van jongeren op school terug dringen?**

Cijfers

Het aantal leerlingen met een problematische afwezigheid ligt in Hoogstraten in verschillende secundaire scholen hoger dan het provinciaal en Vlaams gemiddelde.

Er is recent een overleg opgestart met de stad, de politie en de secundaire scholen om te belijken wat er gedaan kan worden aan het probleemgedrag van hangjongeren in Hoogstraten. Wat voor probleemgedrag stelt zich? Vandalisme, slagen en verwondingen, intimidatie, drugs (gebruik en handel), afpersing, sexting...). Politie heeft al sterk gehandeld op repressief gebied. Het echt samentroepen van jongeren die problematisch gedrag vertonen, is hierdoor fel verminderd. Maar er blijven een aantal jongeren hardnekkig problematisch gedrag stellen.

SDG 5: GENDERGELIJKHEID

BEREIK GENDERGELIJKHEID EN EMPOWERMENT VOOR ALLE VROUWEN EN MEISJES

Uitdaging 1: volledige en doeltreffende deelname van vrouwen aan de advies- en besluitvorming

- ➔ Hoe kunnen we binnen onze participatie- en adviesorganen een gelijke deelname of minstens een representatieve deelname van mannen en vrouwen verzekeren?

Cijfers

Een ondervertegenwoordiging van vrouwen bij formele adviesstructuren, een (mogelijke) ondervertegenwoordiging van mannen bij projectgebonden participatie.

De verhouding mannen en vrouwen binnen onze **adviesraden** bedraagt momenteel **ongeveer 60% mannen en 40% vrouwen**. Als we dan gaan kijken naar de adviesraden in de 'harde' sector nl. milieuraad, verkeersraad, landbouwadviesraad en adviesraad lokale economie dan wordt die verhouding zelfs 65% mannen en 35% vrouwen. Van alle adviesraden zijn er slechts 3 raden waar de vrouwen in de meerderheid zijn.

In het gemeentedecreet staat geschreven dat bij de samenstelling van de adviesraden ten hoogste twee derde van hetzelfde geslacht mag zijn. Zo niet kan niet op rechtsgeldige wijze advies worden uitgebracht. Zonder deze bepaling zouden de verhoudingen wellicht nog meer uitgesproken zijn.

Als we daarentegen kijken naar **individuele participatietrajecten** zien we dat die **verhoudingen helemaal anders liggen**. Bijvoorbeeld in het traject Kindvriendelijke Gemeente, het project School-straten en de survey betreffende de studie naar een cultuurhuis in Hoogstraten werden er individuele bevestigingen georganiseerd.

- Verhouding deelname studie kindvriendelijke gemeente: 21% mannen en 79% vrouwen.
- Verhouding deelname werksessies School-straten : 25% mannen en 75% vrouwen.
- Verhouding deelname studie cultuurhuis: 39,5% mannen en 60,5% vrouwen.

Noot: beide studies focussen meer op de 'zachte' thema's.

Uitdaging 2: gelijke toegang tot bestaansmiddelen en gelijke deelname aan het vrijetijdsaanbod.

- ➔ Hoe kunnen we binnen het (gemeentelijke) vrijetijdsaanbod bewustzijn rond het gendersverschil in deelname aan activiteiten op een goede manier vertalen in beleid?
- ➔ Hoe verzekeren we de toegang tot bestaansmiddelen voor (alleenstaande) vrouwen?

Cijfers

Uit de grootschalige participatiesurvey die in 2014 gebeurde, blijkt dat er **duidelijk significante verschillen zijn in de deelname van mannen en vrouwen aan het vrijetijdsaanbod.**

‘Onze samenleving definieert duidelijk bepaalde activiteiten als meer vrouwelijk en andere als meer mannelijk. Zo wordt cultuurparticipatie als een eerder vrouwelijk domein beschouwd, terwijl sport veel meer als mannelijk domein wordt beschouwd. In onderzoek naar participatie komen dan ook stevast gendersverschillen tot uiting. Evenwel, ook binnen de sport- en binnen de cultuurparticipatie tekenen zich duidelijke gendersverschillen af.’

Uit Participatiesurvey 2014

Wat betreft cultuur blijkt dat vrouwen meer deelnemen aan de iets formelere, klassieke vormen van cultuur zoals de podiumkunsten en zelf ook actiever kunsten beoefenen. Binnen het domein sport blijkt dat mannen meer dan vrouwen

- intensieve sportbeoefenaars zijn,
- sporten in clubverband of andere georganiseerde sportvormen,
- zowel vaker toeschouwer zijn en nog vaker deelnemer zijn bij sportieve evenementen.

Vrouwen en mannen sporten evenveel, maar de manier waarop geparticipeerd wordt, verschilt van geslacht tot geslacht. Als we dan tot slot binnen het domein jeugd kijken in de cijfers van het platform jeugdonderzoek stellen we vast dat de verschillen in deelname tussen jongens en meisjes er ook wel zijn, maar zich niet zo significant aftekenen.

Tabel: werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen in Hoogstraten

	2014	2015
mannen	78,1%	77,9%
vrouwen	67,3%	68,4%
totaal	73%	73,4%

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat de werkzaamheidsgraad van vrouwen gemiddeld 10% lager ligt dan die van mannen. Bovendien blijkt uit de cijfers van onze eigen HRM-dienst dat vrouwen meer dan mannen deeltijds werken. Deze en andere zaken maken dat er nog steeds een significant verschil bestaat tussen de toegang tot bestaansmiddelen voor vrouwen en mannen.

SDG 10: Ongelijkheid verminderen

DRING ONGELIJKHEID IN EN TUSSEN LANDEN TERUG

Uitdaging 1: Ongelijkheid in Hoogstraten terug dringen

- ➔ Hoe kunnen we de inburgering en integratie van nieuwkomers bevorderen, met extra aandacht voor anderstalige nieuwkomers?
- ➔ Hoe kunnen we ervoor zorgen dat kinderen van anderstalige gezinnen dezelfde kansen krijgen als Nederlandstalige kinderen?
- ➔ Hoe kunnen we meer openheid en tolerantie creëren ten aanzien van de toenemende diversiteit van onze bevolking?

40% van de Hoogstratenaren zijn van niet-Belgische afkomst.

De toename van het aantal inwoners in Hoogstraten tussen 2007 en 2017 is volledig toe te schrijven aan immigratie. Het aantal inwoners van Belgische herkomst bleef immers gelijk, terwijl het aantal inwoners van andere herkomst met 8% toenam.

Tabel: herkomst van de Hoogstratenaar

Herkomst	2007	2017
Belgische herkomst	12832	12798
Niet - Belgische herkomst	6108	8505
Totaal	18940	21303
Aandeel niet-Belgische herkomst	32%	40%

Binnen de groep inwoners van niet-Belgische afkomst is het aandeel Nederlanders nog steeds veruit het grootst. 30% van de Hoogstratenaren is van Nederlandse afkomst. Het profiel van de Nederlanders die hier komen wonen is de voorbije jaren sterk gewijzigd. Nu immigreren er meer jongere Nederlandse mensen en gezinnen, o.a. door huwelijksmigratie en door betere sociale voorzieningen als onderwijs, kinderopvang, e.d. Voor sommige ouderen en alleenstaanden zijn de sociale voorzieningen in Vlaanderen een reden voor migratie. Daarnaast is vooral de groep van Oost-Europese (EU) herkomst – waaronder Roemenen en Polen – toegenomen (van 0,4% naar 5% van de totale bevolking). Dit zijn in hoofdzaak (alleenstaande) mannen en (jonge) gezinnen. Het aantal anderstaligen steeg in die 10 jaar

van 731 naar 2.325 inwoners, dus meer dan een verdrievoudiging naar bijna 11% van de bevolking.

Aantal nieuwkomers in 2017: 332, tegenover een gemiddelde op provinciaal niveau van 136. Hiervan waren er 12 (of 3,6%) verplicht een inburgeringstraject te volgen bij het Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering en 320 (of 96,4%) rechthebbend. Nieuwkomers van EU-herkomst zijn niet verplicht dit traject te volgen.

Inburgering en gelijke kansen vraagt om een integrale aanpak.

– Onderwijs

Zowel in het basis- als in het secundair onderwijs is het aandeel van kinderen waar de thuistaal niet-Nederlands is, sterk toegenomen. Dit aandeel ligt nog steeds onder de gemiddelde cijfers voor het Vlaams Gewest, maar de sterkte van de stijging tekent zich wel veel sterker af. In het basisonderwijs op 5 jaar tijd van 8,2% naar 12,6% anderstalige leerlingen. En in het secundair onderwijs van 3,7% naar 7,4% anderstalige leerlingen. In overleg met de betrokken actoren zal moeten worden bekeken waar (extra) maatregelen of ondersteuning nodig is, zowel naar de scholen alsook naar de kinderen en ouders zelf.

– Werk

Tabel: tewerkstelling / werkzaamheidsgraad 20-64 jaar (in %) naar herkomstgroep

Herkomst	Hoogstraten	referentiegroep kleinsted.	Vlaams Gewest
West- en Noord-EU	44,6	50,2	56,9
Zuid-EU	71,4	62,6	63,8
EU	66,9	65,6	64,5
Niet-EU	38,5	50,1	50,6

In grote lijnen (zonder nuances) kan gesteld worden dat de werkzaamheidsgraad bij nieuwkomers uit Zuid-Europa en Oost-Europa vrij hoog ligt. Bij nieuwkomers uit West- en Noord-Europa ligt deze heel wat onder de gemiddeldes van kleinstedelijke gemeenten en het Vlaams Gewest. Mogelijk zitten daar wel wat jonggepensioneerden en bruggepensioneerden tussen. En bij nieuwkomers van niet-EU herkomst is dit zeker een werkpunt – ook al gaat het in aantallen niet om een heel grote bevolkingsgroep.

Nieuwkomers zijn in grote(re) mate werkzaam in bepaalde sectoren en (knelpunt-) beroepen, zoals onder meer meer de land- en tuinbouwsector, bouw en wegenbouw, dienstensector - poetsen, personenzorg,... Er is een toename van het aantal zelfstandigen onder nieuwkomers. Communicatie vormt geregeld een probleem op de werkvloer. Vanuit de secundaire scholen is gemeld dat anderstalige leerlingen in bepaalde gevallen moeilijker vakantiewerk of weekendwerk vinden, ook al is hun taalniveau van het Nederlands behoorlijk.

– **Huisvesting**

Heel wat nieuwkomers komen terecht op de privéhuurmarkt. En meestal dan nog in het goedkopere segment, waar woonkwaliteit en energieprestatie van de woning problematisch is. Bovendien is er bij bepaalde groepen ook de neiging tot overbewoning. Zij wonen bv. met 3 of 4 gezinnen in één woning. Dit om financiële redenen.

– **Mobiliteit**

In heel wat landen waar nieuwkomers vandaan komen is er een ‘stapcultuur’ en minder een ‘fietscultuur’ zoals wij gewoon zijn. Gevolg: heel wat nieuwkomers kunnen niet (goed) fietsen. In verhouding tot inwoners van Belgische herkomst hebben ook meer nieuwkomers geen rijbewijs/auto. Hierdoor zijn ze aangewezen op het openbaar vervoer of de fiets.

– **Vrije tijd**

Er is een beduidend lagere deelnamegraad aan het ‘georganiseerde vrije tijdsaanbod’ zoals verenigingen, I.K.O. en AMWN (Muziek en Woord), Gemeenschapscentrum Hoogstraten. De indruk leeft dat zij wel hun weg vinden naar het niet-georganiseerde aanbod zoals bv. het zwembad. In hun vrije tijd zoeken zij (logischerwijs) vooral contact met landgenoten of anderen die hun taal spreken. Daarbij gaan ze vaak ook op een andere manier om met het gebruik van de openbare ruimte. Dit zorgt soms wel eens voor wrevel bij allochtone bewoners.

Is het aanbod voor integratie aangepast aan de behoefte?

Het huidige aanbod bestaat uit : LOI, samen inburgeren, praatpunt, huiswerkbegeleiding rode kruis, Agentschap integratie en inburgering, Nederlandse les. Er is geen aparte dienst integratie en inburgering in Hoogstraten. Er is geen effectmeting of scenario voor de groei aan immigratie.

Hoe gaan we in Hoogstraten om met diversiteit?

Via de Gemeentemonitor werden Hoogstratenaren geconfronteerd met enkele stellingen over diversiteit in Hoogstraten en hun beleving daarvan.

Tabel: Stelling 1: de verschillende culturen leven goed samen in mijn gemeente.

	Oneens	Neutraal	Eens
Hoogstraten	17%	30%	53%
Vlaams gewest	17%	29%	54%

Tabel: Stelling 2: Als je mensen uit een andere cultuur leert kennen, blijken ze best sympathiek te zijn.

	Oneens	Neutraal	Eens
Hoogstraten	7%	27%	66%
Vlaams gewest	8%	29%	63%

Hoogstraten scoort quasi gelijk met het Vlaams Gewest. Maar gezien de grootte van de groepen die op stelling 1 oneens of neutraal antwoordden, is het zeker aangewezen om in te zetten op het samenbrengen en in contact brengen van inwoners van verschillende culturen en herkomst. Op basis van stelling 2 kunnen we afleiden dat een grote meerderheid van de bevolking daar ook voor openstaat.

Vanuit de analyse gezondheid en geestelijke gezondheid.

Er is een toenemende verkleuring in de zorgsector. Zorgbehoevenden (ouderen, zieken, ...) zullen dat moeten leren aanvaarden. Met een open ingesteldheid op vlak van diversiteit zal men gemakkelijker hulp aanvaarden van deze medewerkers. Anderzijds is het belangrijk voor de communicatie dat de zorgverstrekkers voldoende Nederlands kennen.

Een positieve en open houding – ook ten aanzien van diversiteit – zorgt voor een hogere mate van tevredenheid en geluk bij mensen.

Uitdaging 2: Ongelijkheid tussen landen wegwerken

- ➔ Hoe kunnen we het budget voor mondiale samenwerking minstens behouden op 0,7% van de exploitatieontvangsten van het jaar x-2 verminderd met de wedden van het onderwijzend personeel en vermeerderd met bijkomende middelen uit de private en openbare sector?
- ➔ Hoe kunnen we de beschikbare middelen maximaal inzetten op duurzame ontwikkeling in de minst ontwikkelde landen?

Cijfers

Het budget voor mondiale samenwerking behouden op 0,7%.

Ontwikkelde landen verbonden zich om 0,7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp voor ontwikkelingslanden België haalt deze doelstellingen momenteel niet, met een voortzetting van de trend sinds 2000. Hoogstraten besteedt sinds 2012 het tweevoudige van 0,7% van de exploitatieontvangsten van het jaar, verminderd met de wedden van het onderwijzend personeel van het basisonderwijs en het I.K.O. en vermeerderd met bijkomende middelen uit de openbare en private sector aan mondiale samenwerking. In 2018 werd bij de begrotingsopmaak voor het eerst geschapt in het budget op basis van de exploitatiekosten van het jaar 2016. Het bestuur besloot bij de budgetwijziging het principe van de 0,7% overeind te houden.

We zien de volgende kansen om de bijkomende middelen uit de openbare en private sector te behouden:

- Bijkomende middelen in de openbare sector.
Ondanks besparingen liggen hier heel wat mogelijkheden. Planlast en baten moeten echter worden afgewogen.
- Bijkomende middelen in de private sector.
Financiële steun voor projecten gelinkt aan de stedenband
De inspanningen wegen niet altijd op tegen de financiële opbrengsten, maar dragen wel bij tot het verbreden van het draagvlak. Andere gemeenten, zoals Roeselare en Ridderkerke, dragen de werving van bijkomende inkomsten uit de private sector over aan een VZW.
- Financiële steun aan lokale initiatieven.
Op basis van de aanvragen voor toelagen, persartikels en collectes in winkels en via scholen kunnen we stellen dat er een verschuiving is, maar dat steun voor ontwikkelingsprojecten in het zuiden blijft.

Beschikbare middelen maximaal inzetten op duurzame ontwikkeling, in de minst ontwikkelde landen.

Steun aan minst ontwikkelde landen – Streefdoel 50%.

- In 2015 besteedde België 32% van zijn officiële ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen. De officiële ontwikkelingshulp aan de minst ontwikkelde landen evolueert ongunstig.
- Hoogstraten: Benin behoort tot de minst ontwikkelde landen. In 2017 besteedde Hoogstraten 24% van het budget ontwikkelingssamenwerking aan de stedenband. De toelagen voor lokale projecten gaat in 2012 voor 30% en in 2017 voor 43% naar landen met een lage human development-index (HDI).

Steun voor ontwikkelingssamenwerking versus steun aan sociale doelen hier:

- Hoewel de steun voor ontwikkelingssamenwerking groot blijft? zien we een trend om te kiezen voor sociale projecten hier of voor ontwikkelingsprojecten waarmee men een persoonlijk band heeft.

Steun aan duurzame ontwikkeling.

- Stedenband: duurzaamheid en duurzame ontwikkeling zijn twee evaluatiecriteria voor het federale programma. De inzet op capaciteitsversterking en gedeelde financiële verantwoordelijkheid zijn daarbij belangrijke elementen.
- Bij de beoordeling van de aanvragen voor toelagen wordt ook meer en meer aandacht gevraagd voor duurzaamheid en duurzame ontwikkeling. Er is een duurzaamheidstoetslag. Van de 41 aanvragen voor lokale projecten kwamen in 2017 slechts 4 projecten in aanmerking. Via vorming en persoonlijke terugkoppeling trachten we aanvragers te stimuleren tot verduurzaming van hun aanvragen.

Uitdaging 3: Specifieke rol van lokale besturen in het terugdringen van ongelijkheid

- ➔ Hoe kunnen we in de stedenband maximaal inzetten op capaciteitsversterking van het lokaal bestuur in Za-Kpota om de dienstverlening aan de bevolking te verbeteren en een duurzame ontwikkeling van het grondgebied mogelijk te maken?
- ➔ Hoe kunnen de ondersteuning van het middenveld in Za-Kpota via vierde pijlerinitiatieven of burgerinitiatieven uitbouwen zodat de gemeentelijke diensten zich kunnen concentreren op de ondersteuning van gemeentelijke bevoegdheden?

Cijfers en analyse

Hoogstraten kan op de volgende beleidsdomeinen versterkend werken:

Bevolkingsregistratie

- De regularisatie van niet geregistreerde kinderen (geboren voor 2017) kent weinig voortgang.
- De arrondissementale bureaus zijn heel beperkt uitgerust en het grootste deel van personeel laag opgeleid.
- De registratie van overlijdens, huwelijken, echtscheidingen en adopties is zeer laag.

Verhogen van de eigen inkomsten

- Met de invoering van de guichet unique (procedure en software) en de aanwerving van bijkomende collecteurs is op één jaar een verhoging van 24% van de eigen inkomsten gerealiseerd.
- De inkomsten uit belastingen loopt vertraging op door een slecht functionerende nationale administratie.
- Za-Kpota beschikt in tegenstelling tot gemeenten als Dogbo en Bohicon over weinig internationale partners.

Digitalisering

- Het gegevensbeheer en de het netwerkbeheer moet nog worden uitgebouwd.
- Er zijn onvoldoende zonnepanelen geïnstalleerd op het gemeentehuis om de stroomonderbrekingen te ondervangen.

Ruimtelijke ordening

- In de omgevingsanalyse van het PDC 2018-2022 geeft Za-Kpota aan dat een politiek van ruimtelijke ordening ontbreekt als gevolg van een slechte kennis van de wetgeving met betrekking tot land en eigendomscode en tot lokaal waterbeheer,... en als gevolg van een zwakke samenwerking met de betrokken administraties en personeelstekort.
- De economische (gebrek aan infrastructuur,...), ecologische (ontbossing, erosie, afname biodiversiteit,...) en sociale (gebrekkige rechtszekerheid, beperkte voorzieningen,...) gevolgen van het gebrek aan visie op ruimtelijk ordening zijn enorm.
- De gemeente zelf loopt heel wat eigen inkomsten mis en riskeert enorme meerkosten in de toekomst voor de aanleg van infrastructuur door de ruimtelijke wanordening.

Personeels- en organisatiebeheer

- De decentralisatie is van 2002 en nog zeer recent. Er is een erfenis van een bureaucratische en hiërarchische administratie en de traditionele machtsstructuren. Een groot deel van de administratie is laaggeschoold en niet gewend initiatief te nemen.

Economische ontwikkeling

- Za-Kpota behoort tot de armste gemeenten van Benin. 97% van de actieve bevolking werkt in de landbouw en de informele sector. Bovendien ligt er de enorme uitdaging om de heel jonge bevolking (50.05% van de bevolking tussen 0-14 jaar – RGPH4- 2013) een toekomst te bieden. De kinderhandel ligt met 4% hoger dan het gemiddelde in Benin.

Gender

- Er is geen vertegenwoordiging van vrouwen in de politiek.
- Er is een ondervertegenwoordiging van vrouwen in de administratie.

CULTUUR EN VRIJE TIJD

SDG 3+: 'VERZEKER ZELFONTPLOOIING EN ZELFEXPRESSIE EN STIMULEER LEVENSLANG LEREN VOOR ALLE LEEFTIJDEN.'

Waarover gaat het?

Kunst- en cultuurbeleving is een basisrecht en noodzakelijk om tot een volwaardig en vervullend leven te komen. Daarom moet iedereen maximaal kunnen deelnemen en deelhebben aan kunst en cultuur. Kansen om te kunnen participeren zijn noodzakelijk om tot zelfontplooiing en zelfexpressie te kunnen komen. Die kansen moeten er zijn voor iedereen en dit een leven lang.

Uitdaging: maximaal kunnen deelnemen en deelhebben aan kunst en cultuur

- ➔ Hoe zorgen we voor een volwaardig, krachtig, ondersteunend (amateur)kunstenbeleid?
- ➔ Hoe zorgen we voor toegankelijke en laagdrempelige cultuur voor iedereen?
- ➔ Hoe bewaken we de veerkracht en diversiteit van het socio-culturele verenigingsleven enerzijds en het gemeenschapsleven anderzijds?
- ➔ Hoe bewaren, ontsluiten en promoten we ons (onroerend) erfgoed?

Cijfers

Cultuurtevredenheid:

Een algemeen beeld van de 'cultuurtevredenheid' halen we uit de bevraging Cultuurcontentement en uit onze eigen inwonersbevraging in het kader van het cultuurhuis uit 2017. Beide rapporten kwamen op quasi dezelfde vaststellingen uit: cultuur is belangrijk, en de doorsneerespondent is relatief tevreden over het cultuurbeleid, maar er zijn toch aandachtspunten die niet genegeerd mogen worden. Uit de bevraging rond de toekomst van het cultuurhuis: "[...] er wordt meer verwacht van een aanvullend cultuuraanbod en de randvoorwaarden waarbinnen dit moet ontwikkelen. Dat wordt duidelijk. Er dreigt hieromtrent echter geen volksoptocht... De survey biedt vooral een genuanceerd en gemiddeld beeld,

vaak gemodereerd maar desondanks toch duidelijk blijk gevend van hoop en verwachting naar een meer ambitieuze inhoud- en vormgeving vanwege het stadsbestuur.”

Cijfermatig bekeken zien we dat er in de gemeentemonitor 46% van de inwoners tevreden is over de culturele voorzieningen in de stad en in onze eigen bevraging 47%.

Opmerking: De ‘doorsneerespondent’ is niet representatief voor gans de bevolking. Het doorsnee-profiel is: iets ouder, blank, hooggeschoold, cultuurminnend. Dit hoeft echter geen probleem te vormen aangezien het net deze mensen zijn die een duidelijke mening hebben over cultuur.

Participatie aan cultuur: deelnemen en deelhebben

Een belangrijk aspect van het lokale cultuurbeleid is de mogelijkheid tot participeren aan cultuur. Dit kan zowel over deelnemen (actief mee creëren) als deelhebben (receptief ontvangen) gaan.

Deelhebben: zowel de Vlaamse als lokale behoeften maken duidelijk dat we het lokale (amateur)kunstenbeleid zullen moeten herbekijken in zijn totaliteit.

“De lokale overheid is de plek bij uitstek voor support. Daar begint alles. Ontmoeting van artistiek gelijkgezinden, stimulansen tot samenwerking, leer- en presentatiekansen, exploratie. Creëer zoveel mogelijk toegangen tot het (amateur)kunstenbeleid en diversifieer het aanbod om zoveel mogelijk mensen aan kunstbeoefening te laten doen.”
(uit Amateurkunstenbeleid – Pal op de dynamiek van de veelzijdige, lokale maatschappij, Forum voor Amateurkunsten, 2017)

In totaal beoefent 37% van de Vlamingen tussen 14 en 75 jaar minstens één creatieve hobby. Dit wil zeggen dat 1 op de 3 op een of andere manier bezig is met kunst in zijn vrije tijd.

➤ Individuele amateurkunstenaars

Een deel van de kunstenaars beoefent zijn kunst in een vereniging zoals een fanfare of toneelgroep. Echter, een zeer groot deel van de kunstbeoefenaars doet dit alleen in zijn eigen omgeving. Op deze kunstenaars hebben we veel minder zicht. Van alle amateurkunstenaars beoefent slechts een derde zijn kunst in een vereniging of aan een opleiding in deeltijds kunstonderwijs (DKO).

De afgelopen jaren kregen de amateurkunstenaars in Hoogstraten expliciet aandacht tijdens de **Week van de Amateurkunsten (WAK)**. Dat een platform om kunst te tonen erg gewaardeerd wordt, is duidelijk. Het was ook een veel gehoorde opmerking tijdens de WAK. Vanaf 2019 zal WAK niet langer bestaan. Na 23 jaar stopt het Forum voor Amateurkunsten met de organisatie ervan. Zij stelden vast dat een overkoepelend concept niet langer een noodzaak was om de amateurkunsten lokaal op de kaart te zetten. Meer dan ooit dringt een lokaal amateurkunstenbeleid zich op.

Een bevraging van 2009 brengt de behoeften van amateurkunstenaars naar voren: steun om activiteiten betaalbaar te maken, meer infrastructuur, toegankelijke activiteiten voor verschillende culturen, meer aandacht voor creatieve activiteiten op scholen, gelijke kansen voor amateurs en professionals en meer contact met andere amateurkunstenaars. Er moet rekening mee gehouden worden dat hier gesproken wordt over de behoeften van alle soorten kunstenaars samen. Het mag duidelijk zijn dat een dichter minder behoefte heeft aan financiële ondersteuning dan bijvoorbeeld een muzikant die een kostelijk instrument moet aankopen.

In de eigen bevraging omtrent het cultuurbeleid valt het op dat de respondenten sterk aangeven dat lokaal talent aandacht moet krijgen (73,5%), activatie van mensen om zelf kunst te maken aandacht moet krijgen (65,4%), experiment en uitdaging vooropgezet moet worden (68,1%) en dat er meer netwerking en samenwerking in de stad moet zijn (67,8%). Deze zaken liggen dus zeer dicht bij de behoeften van de amateurkunstenaars.

➤ **Georganiseerde amateurkunstenaars**

Dat het verenigingsleven nog steeds zeer actueel is, merken we ook binnen onze eigen gemeente. In 2017 telde Hoogstraten 186 socio-culturele verenigingen. We onderscheiden vier categorieën, die gehanteerd worden voor de verdeling van de werkingssubsidies).

Tabel: socio-culturele verenigingen per categorie in Hoogstraten

Categorie	Wat?	Aantal?
Categorie 1	Hafabra	8
Categorie 2	Toneelgroepen, koren en cultuurhuizen	18
Categorie 3	Gilden en vendeliers	18
Categorie 4	Overige socio-culturele verenigingen	133

In totaal gaat het over 186 erkende socio-culturele verenigingen. Ter vergelijking: in 2013 hadden we 171 socio-culturele verenigingen. Categorie 1, 2 en 3 komen grosso modo overeen met wat we eerder bestempelden als georganiseerde amateurkunstenaars.

In onze studie bevroegen we ook de georganiseerde amateurkunstenaars en socio-culturele verenigingen over hun behoeften. De respons van de verenigingen lag relatief laag, maar we hebben toch een aantal duidelijke vaststellingen kunnen doen. Wat betreft de tevredenheid van de culturele verenigingen omtrent het huidige infrastructuraanbod: hier is bijna de helft van de verenigingen (46%) ontevreden over het huidige aanbod. Uit de duiding die de verenigingen daarbij geven, blijkt dat voornamelijk het ontbreken van een degelijke en goed uitgeruste podiumzaal, repetitieruimten en bijhorende opslagruimten momenteel een knelpunt is.

➤ **De relatie cultuur en educatie is van groot belang. Hoogstraten zet hier sterk op in.**

Als er gekeken wordt naar de reden waarom iemand start met amateurkunsten valt het op dat er tussen de belangrijkste redenen staan: 'Omdat ik creatief wilde bezig zijn in mijn vrije tijd', 'Omdat mijn ouders mij stimuleerden' en 'Omdat ik van school uit gestimuleerd werd'. Opvallend is dus de invloed van socialiserende krachten zoals gezin en onderwijs.

Over de cultuurparticipatie van ouders in Hoogstraten specifiek hebben we geen cijfergegevens. Op Vlaams niveau kennen we de trend dat mensen die weinig cultuureducatie genoten of waarvan de ouders niet aan cultuur participeerden een grotere kans lopen op desinteresse in cultuur.

Als **lokale overheid** hebben we de afgelopen jaren ook ingezet op cultuureducatie.

Gemeenschapscentrum	Één schoolvoorstelling per seizoen. Sterke vraag naar schoolvoorstellingen bij scholen.
Stedelijk Museum	Rondleidingen en workshops voor ca 2.250 lln in 2017. Drie kwart van de bezoekers komen uit Hoogstraten.
Bibliotheek	192 activiteiten voor klassen en individuele kinderen in 2017. Iedere Hoogstraatse scholier wordt bereikt.
Deeltijds kunstonderwijs	1500 cursisten in het formeel deeltijds kunstonderwijs.

Deelnemen - cultuurparticipatie:

Een zeer groot deel van de cultuurbeleving gaat over het deelnemen (tgov. deelhebben) aan culturele activiteiten.

Tabel: overzicht van het aantal ingegeven activiteiten in de Uit-databank

GEMEENTE	2013	2014	2015	2016	2017
Hoogstraten	349	410	425	629	721
Meer	61	23	22	32	6
Meerle	51	39	29	26	26
Minderhout	44	25	19	21	35
Wortel	27	26	36	22	18
Eindtotaal	532	523	531	730	802

Dit zijn niet alle activiteiten die plaatsvonden in Hoogstraten, maar alleen diegene die werden ingegeven. Ze geven echter wel een goede indicatie van de hoeveelheid.

We zien dat in de periode 2013-2015 de aantallen redelijk gelijk bleven. In 2016 is er een grote toename in de activiteiten. Een groei die zich ook in 2017 voortzet. Vermoedelijk zit daar ook het nieuwe ticketsysteem (GC + vakantieaanbod) van de stad Hoogstraten bij. Dit verklaart in 2016 al zeker zo'n 120 extra activiteiten.

Wat betreft het **Gemeenschapscentrum**. Hieronder schetsen we de evolutie van het aantal voorstellingen en de bezettingsgraad van het GC:

Figuur 6: Eigen gegevens GC

Seizoen	Aantal voorstellingen	bezoekers	Bezettingsgraad (gem.)
2015-2016	7	1131	52,92%
2016-2017	14	2432	53,69%
2017-2018	11	1801	46,96%

We proberen het aantal voorstellingen jaarlijks te laten toenemen. Uiteraard is het de bedoeling om deze bezettingsgraad beduidend hoger te krijgen de komende jaren.

Stedelijk Museum Hoogstraten merkt gelukkig wel dat mensen in grote getalen de weg naar het museum vinden. Gemiddeld over de laatste zes jaren heeft het museum 9003 bezoekers.

Ook de **bibliotheek** scoort goed wat betreft participatiecijfers/bezoekersaantallen. De bibliotheek mocht in 2017 5.685 unieke leners verwelkomen, 58% van deze leners zijn vrouwen. In vergelijking met gelijkaardige gemeenten, scoort Hoogstraten in 2016 boven het gemiddelde, zowel voor het aantal leners als het aantal uitleningen en verlengingen. De bibliotheek bereikt tot 26,7% van de bevolking. Ook hier scoort Hoogstraten boven het gemiddelde (23%). Het overgrote deel (80%) van de leners maakt gebruik van de hoofdbibliotheek.

Naast het ontlenen van boeken en multimedia, voorziet de bibliotheek nog andere activiteiten om aan vorming en cultuureducatie en -participatie te doen. In totaal werden in 2017 zo'n 500 activiteiten georganiseerd waaraan 15.117 mensen deel namen, zowel jongeren als volwassenen.

Achter al deze participatiemogelijkheden schuilen uiteraard complexe werkingen. We hebben besloten om hier niet te diep op in te gaan.

Dit brengt ons naadloos op de algemene conclusies omtrent cultuur: Hoe zorgen we ervoor dat we de participatiemogelijkheden bestendigen, verbeteren en uitbreiden zodat iedereen de kans heeft tot deelnemen en deelhebben? Hoe zorgen we ervoor dat cultuur kan floreren en zijn weg maximaal vindt in onze gemeenschap? Hoe zorgen we dat er voldoende ruimte is voor alle cultuuruitingen? Zowel die van het verleden als die van de toekomst?

SDG 6: SCHOON WATER EN SANITAIR

VERZEKER TOEGANG EN DUURZAAM BEHEER VAN WATER EN SANITAIR VOOR IEDEREEN

Uitdaging 1: het gebruik van pesticiden verminderen

- ➔ Hoe kunnen we, binnen onze eigen organisatie, voldoende alternatieven aanwenden voor het gebruik van pesticiden?
- ➔ Hoe kunnen we particulieren stimuleren tot minder gebruik van pesticiden?

Cijfers

Pesticidenvrij onderhoud moet makkelijker worden door een slim ontwerp van publiek en particulier domein.

Sinds 2015 maken onze technische diensten geen gebruik meer van pesticiden voor het onderhoud van de groenvoorzieningen. We zetten in op alternatieve bestrijdingsmethoden. Met nulgebruik als doel werden verschillende locaties onderhoudsvriendelijker ingericht. Daarnaast wordt met de kringloopkrachten en IOK Afvalbeheer ingezet op sensibilisering van particulieren.

De uitdaging blijft om bij nieuwe projecten pesticidenvrij onderhoud te bekijken vanaf de start van het project. Een pesticidenvrij beheer heeft immers niet enkel te maken met plantkeuze, maar ook de aanleg en inrichting van infrastructuur speelt hierbij een belangrijke rol. Willen we ook bij particulieren een vermindering van het pesticidengebruik realiseren, dan zullen – naast sensibilisering – advisering en vergunningverlening bij de inrichtingsplannen van verkavelingen e.d. een verschil kunnen maken.

Door de klimaatverandering zal plaagbeheersing en exotenbestrijding wellicht een uitdaging blijven in de toekomst.

Uitdaging 2: kwaliteit van het oppervlaktewater verbeteren

- ➔ Hoe kunnen we de waterkwaliteit verbeteren door afvalwater te zuiveren en/of hemelwaters af te koppelen?
- ➔ Hoe kunnen we de kwaliteit van het oppervlaktewater in Hoogstraten verbeteren of op z'n minst stabiel houden?

Cijfers

De realisatie van ontbrekende rioleringsinfrastructuur loopt vertraging op.

In Hoogstraten is het rioleringsstelsel sterk uitgebouwd, vooral ter hoogte van de woonkernen van de deeldorpen. Hoogstraten heeft een riolerings- en zuiveringsgraad van 80,68%. Hiermee plaatsen we ons in Vlaanderen bij de gemiddelde gemeenten (= 83,54%). Toch is de Hoogstraatse zuiveringsgraad de laatste 10 jaren minder sterk toegenomen dan de Vlaamse. De gemiddelde positie ten opzichte van de andere Vlaamse gemeenten is te danken aan de voorsprong die Hoogstraten had vanuit de periode vóór 2007.

Voor Hoogstraten wordt een toekomstige zuiveringsgraad van 98,27% vooropgesteld. Rioolbeheerder HidroSan berekende dat hiervoor een inspanning van ruwweg 30.800.000 euro nodig is, waarvan +/- 28.500.000 euro voor gemeentelijke en +/- 2.300.000 euro voor bovengemeentelijke infrastructuur. Om deze uitbouw te kunnen dekken met de saneringsbijdragen, moeten we maximaal mikken op gesubsidieerde rioleringsprojecten. Een deel van de aan te leggen infrastructuur wordt door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) erg laag geprioriteerd. Voor deze projecten kan worden overwogen te rioleren zonder subsidies.

Een goed beheersysteem van de bestaande rioleringsinfrastructuur moet nog opgezet worden.

Bovenstaande betreft realisatie van ontbrekende infrastructuur. Van de saneringsbijdragen wordt ook het onderhoud van de bestaande infrastructuur betaald. Deze kosten bedroegen in de periode 2012-2016 jaarlijks gemiddeld 15% van de inkomsten uit saneringsbijdragen.

Tenslotte staan Hoogstraten en rioolbeheerder HidroSan voor een uitdaging van goed beheer of assetmanagement. Er bestaat geen inventaris van ouderdom, toestand en verwachte (rest)levensduur van de bestaande infrastructuur, noch een planning voor vervangingsinvesteringen. De uitdaging van een goed assetmanagement verdient in de toekomst extra aandacht.

Hemelwater afkoppelen: economisch en ecologisch gezien de logische keuze, maar nog geen planmatige aanpak.

Hemelwater dat samen met afvalwater wordt afgevoerd, verdunt de hoeveelheid te behandelen water. Hoe minder het afvalwater verdund wordt, hoe beter het kan worden getransporteerd en gezuiverd. Bij hevige regenval worden de riolen door de scheiding van het afvalwater en hemelwater minder belast, wat de kans op wateroverlast en overstromingen verkleint. Vuil rioolwater komt op die manier ook minder via overstorten in het oppervlaktewater terecht. Bovendien is het resultaat van het zuiveringsproces beter wanneer het afvalwater niet verdund is en ligt de exploitatie- en energiekost voor de zuivering lager. Scheiden van afval- en hemelwater is dus zowel ecologisch als economisch voordelig. Gescheiden hemelwater moet hergebruikt worden of infiltreren in de bodem.

Nu worden afkoppelingsprojecten gedefinieerd op basis van de slechte toestand van boven- en ondergrondse infrastructuur. Ad hoc wordt afkoppeling overwogen. Een meer planmatige aanpak is wenselijk.

De snel toenemende verharding in Hoogstraten zet de afvoer en infiltratie van water onder druk.

De bebouwde oppervlakte voor Hoogstraten neemt sneller toe dan gemiddeld genomen in het Vlaams Gewest. De inspanningen om hemelwater gescheiden af te koppelen worden zo tegengewerkt door de versnelde verharding en bebouwing.

De toenemende verharding geeft ook problemen in het huidige klimaat. We krijgen steeds meer last van pieken en dalen in de regenval. Hevige regenval zorgt voor wateroverlast of opstuwingen van rioolwater. Ook in Transportzone Meer bijvoorbeeld bestaat kans op overlast bij hoog waterpeil van de Leiloo, omdat bij het ontwerp van deze industriezone onvoldoende rekening werd gehouden met opstuwende regenwaters.

Om een visie te ontwikkelen waar het hemelwater afkomstig van bestaande en geplande wegenis, bebouwing en (on)verharde oppervlaktes naartoe moet, wordt eind 2018 gestart met de opmaak van een hemelwaterplan. De drietrapsstrategie van buffering en hergebruik, infiltratie en pas in laatste instantie vertraagde afvoer, wordt daarin toegepast. In de gemeente moet de komende jaren ruimte voor water gecreëerd worden in de huidige verharde omgeving. Bij nieuwe bouw- of verhardingsprojecten moet ruimte voor water een belangrijk uitgangspunt zijn vanaf het ontwerp.

De kwaliteit van het oppervlaktewater scoort zeer wisselend in Hoogstraten.

De waterkwaliteit van het oppervlaktewater in Vlaanderen wordt gemonitord via een uitgebreid meetnet. De meetpunten worden zo gekozen dat men enkel een invloed vanuit de landbouw op de waterkwaliteit verwacht. In Hoogstraten hebben we in vergelijking met Vlaanderen vrij veel meetpunten met een overschrijding van de richtwaarden. Wij laten al sinds 1999 door het

Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH), aanvullend op het VMM-meetnet, een aantal knelpunten monitoren. Door te focussen op de knelpunten geven de resultaten mogelijks een vertekend beeld over de waterkwaliteit van de volledige gemeente.

Van 1999 tot 2015 wordt een toename van het aantal punten met een goede waterkwaliteit vastgesteld. Het aantal punten met een zeer slechte beoordeling blijft echter wel gelijk. In 2016 en 2017 is er een opvallende trend waarbij veel meetpunten een kwaliteitsklasse zakken.

Uitdaging 3: kansen creëren voor meer biodiversiteit gebonden aan water

- ➔ Hoe kunnen we de ecosystemen gebonden aan ons oppervlaktewater beschermen?
- ➔ Hoe kunnen we onze waterbuffering zo optimaal mogelijk inrichten of uitbreiden?
- ➔ Hoe kunnen we waterbuffering op een ecologische manier inrichten?

Cijfers

Watergebonden ecosystemen beschermen.

De vallei van het Merkske vormt een grensoverschrijdend gebied dat zowel in Nederland en Vlaanderen genoemd wordt als een zeer waardevol valleigebied met een bijzondere rijkdom aan planten- en diersoorten. De resultaten van het 1.000-soortenproject uit 2015 zijn op z'n minst indrukwekkend te noemen. In de loop van 2015 werden er in totaal 3.389 soorten waargenomen, waaronder meerdere rode lijstsoorten.

Het blijft een grote uitdaging voor Hoogstraten om het bijzondere ecosysteem van het Merkske de nodige bescherming te bieden om de aanwezige biodiversiteit te kunnen behouden. Het gebied staat onder druk van onder andere de intensieve landbouw. Het geniet geen bescherming als Speciale Beschermingszone (SBZ) en kan ook niet profiteren van een ruilverkavelingsproject. Er dient voor dit gebied gezocht te worden naar maximale bescherming van het ecosysteem en de biodiversiteit in evenwicht met een leefbare actieve landbouw.

Hoogstraten herbergt een uitgebreide amfibieënpopulatie waaronder een aantal zeldzamere soorten zoals de vinpootsalamander, kamsalamander en poelkikker. Net over de gemeentegrenzen zijn er geslaagde herintroductieprojecten voor boomkikker en knoflookpad.

Hoogstraten is sinds 2009 actief betrokken bij een bestrijdingsproject rond de Amerikaanse stierkikker in Vlaanderen en Nederland. In samenwerking met verschillende partners wordt hier aan kennisopbouw gedaan rond de bestrijding van relatief beperkte populaties. De eerste afvangsten zijn opgestart in 2010 en worden sindsdien jaarlijks hernomen. De grootte van de populatie is intussen sterk afgenomen, maar nazorg blijft ook de komende jaren noodzakelijk.

Ecologische meerwaarde van bufferbekkens

Als we hemelwater maximaal willen ontkoppelen, moet er op zoek gegaan worden naar een oplossing om het hemelwater bij piekperiodes te kunnen bufferen.

Een bufferbekken is een technische ingreep, maar dit hoeft niet te resulteren in betonnen bakken. Door aan een bufferbekken – naast puur waterhuishoudkundige functies – ook ecologische functies toe te kennen, kan de negatieve invloed van verstedelijking op flora en fauna verzacht worden. De aanwezigheid van verschillende gradiënten (nat-droog, hoog-laag, zon-schaduw) creëert een gevarieerde habitat. Een juiste vegetatiekeuze of het toelaten van spontane vegetatie kan een grote meerwaarde betekenen voor de natuur en bijdragen tot een hogere belevingswaarde bij de mens.

Het aantal bufferbekkens in Hoogstraten is momenteel nog beperkt. Bij de inrichting zijn de mogelijkheden voor een ecologische inrichting nog maar beperkt benut. Intussen verschijnen in binnen- en buitenland inspirerende voorbeelden.

SDG 12: VERANTWOORDE CONSUMPTIE EN PRODUCTIE

VERZEKER DUURZAME CONSUMPTIE- EN PRODUCTIEPATRONEN

Uitdaging 1: duurzaam aankoopgedrag in Hoogstraten verhogen

- ➔ Hoe kunnen we duurzaam aankopen sterker verankeren in onze eigen werking?
- ➔ Hoe kunnen we in onze organisatie verspillings tegengaan?
- ➔ Op welke manier krijgen duurzaamheid en Fair Trade een plaats in het koopgedrag van onze inwoners?
- ➔ Hoe kunnen we lokaal aankoopgedrag stimuleren?

Cijfers

Door duurzame overheidsopdrachten de markt mee sturen

Overheidsopdrachten zijn een hefboom voor de totstandkoming van een markt voor duurzame producten, diensten en bedrijven op (middel)lange termijn. Bovendien heeft onze organisatie een voorbeeldfunctie, die een impuls kan zijn voor bedrijven en de burger. Wij hebben al een aanzet gedaan in het verduurzamen van het eigen aankoopgedrag. In 2012 werden er voor 4 productgroepen duurzaamheidscriteria vastgelegd: hout, papier, voeding en kledij. Deze werden echter niet meer aangevuld met bijkomende productgroepen tijdens de volgende jaren.

Nochtans bevragen partners en organisaties waarmee wordt samengewerkt ons eigen aankoopbeleid. Een voorbeeld hiervan is de groep belanghebbenden van de voedselstrategie, waarin besproken wordt of Hoogstraten zelf korte keten en lokale producten aankoopt of kiest voor Fair Trade-producten. Steeds meer gemeenten en bedrijven zetten in op **circulaire economie**. Ervaringen tonen aan dat circulair aankopen besparingen oplevert.

Hoogstraten is een fair trade gemeente

De bekendheid van fair trade in België blijft in 2018 min of meer status quo. 90% van de Belgen heeft al over fair trade gehoord. Steeds meer Belgen associëren fair trade met betere levens-

en werkomstandigheden voor de producenten en met een eerlijke verloning (53% t.o.v. 46% in 2016), maar minder mensen linken het aan respect voor het milieu (20% t.o.v. 30% in 2016). Ook stagneert het eerlijke koopgedrag van de Belgen. Met een besteed bedrag van 14,77 euro steeg de consumptie lichtjes tegenover 2016 (14,30 euro), maar veel minder dan in de jaren daarvoor. Er is geen aangroei van de groep kopers van eerlijke producten en ook de aankoopfrequentie verandert niet. We kunnen ervan uitgaan dat deze cijfers ook van toepassing zijn op de Hoogstraatse inwoners.

Via de lokale voedselstrategie partners vinden naar een duurzamere voedselconsumptie.

In onze **lokale voedselstrategie** “Oogstraten, van wortel tot meer” werden vijf gezamenlijke doelen voor voedselproductie, verwerking en -consumptie geformuleerd. “Voeling met voeding” is één van de pijlers die door de stakeholders werd benoemd als uitdaging voor Hoogstraten. Voeling met voeding zet in op het bewustzijn rond de prijs van een product, de teeltwijze, de duurzaamheidsaspecten tijdens het volledige proces van de producent tot op het bord,...

Een duurzame voedselkeuze kan zowel fair trade als lokaal zijn. Door in te zetten op de korte keten worden voedselkilometers vermeden en kan men meer seizoensgebonden keuzes maken. Ook hier zet de lokale voedselstrategie op in.

De lokale voedselstrategie biedt veel mogelijkheden om het aankoopgedrag van onze inwoners te verduurzamen, maar staat echter nog maar net in de kinderschoenen. Het zal een uitdaging zijn om verschillende partners te stimuleren om samen te bouwen aan deze voedselstrategie en hen de regierol voor hun projecten te laten opnemen.

Uitdaging 2: afvalcijfers handhaven en verminderen en illegaal ontwijkgedrag bestrijden

- ➔ Hoe kunnen we onze inwoners en onze eigen organisatie sensibiliseren rond hergebruik en selectieve inzameling?
- ➔ Hoe kunnen we sluikstorten, sluikstoken en zwerfvuil tegengaan?

Cijfers

Hoogstraten scoort goed op selectieve inzameling: dit behouden is de uitdaging.

Jaarlijks rapporteren alle lokale besturen de door hen ingezamelde huishoudelijke en met huishoudelijke afvalstoffen vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen. Hoogstraten scoort goed inzake selectieve inzameling van afvalstoffen en het beperken van de ingezamelde hoeveelheid restafval. In 2016 werd in Hoogstraten 91 kg restafval per inwoner ingezameld, in Vlaanderen was dit nog 152 kg per inwoner. Hoogstraten voldoet met deze cijfers reeds ruim aan de vooropgestelde norm. Deze werd algemeen vastgelegd op 125 kg per inwoner tegen 2022.

Gezien de goede resultaten in Hoogstraten wordt een *stand still* als norm beoogt voor onze gemeente.

Alle gemeenten uit de regio van IOK Afvalbeheer scoren overigens zeer goed ten opzichte van het Vlaamse gemiddelde. Deze resultaten zijn veelal te danken aan het Diftar-systeem. Een rechtstreeks financieel effect blijkt een goede stimulans om het gewenste sortergedrag te bekomen. Daarnaast is een blijvende sensibilisering noodzakelijk om inwoners correct te laten sorteren.

De populariteit van verkoopgroepen op sociale media zetten aan tot hergebruik en het verlengen van de levensduur van producten.

Zoeken naar een aanpak op maat voor illegaal ontwijkgedrag en zwerfvuil.

Met **illegaal ontwijkgedrag** bedoelen we sluikstorten en verbranden van afval. Het gaat hierbij om bewuste handelingen om zich te ontdoen van afval. Illegaal ontwijkgedrag is een groeiend probleem. In Hoogstraten zetten we naast sensibilisatie, in op een verhoogde handhaving via mobiele camera's.

Zwerfvuil is het onbewust achterlaten van afval. Zwerfvuil ontstaat buitenshuis, bijvoorbeeld door slecht gesloten afvalrecipiënten. Dit afval is aanwezig in de straten en bermen en zorgt voor een negatieve beïnvloeding van het algemene beeld van onze gemeente. De overschakeling naar afvalcontainers voor papier en karton, voorkomt verspreiding van slecht verpakt papier op de ophaaldagen. Door de opstart van het sociale economieproject "Schoon Hoogstraten" willen we vanaf 2019 de algemene netheid van Hoogstraten zichtbaar verhogen door zwerfvuil op een regelmatige basis op te ruimen langs gekende knelpunten.

De uitdaging is om op meerdere domeinen in te zetten om het algemene netheidsbeeld van de gemeente te verbeteren. Afval trekt immers afval aan. Via de geplande en recent genomen maatregelen moet verbetering gerealiseerd worden. Een permanente opvolging en blijvende sensibilisering zullen noodzakelijk zijn om ook op lange termijn resultaat te blijven behouden. We moeten blijven zoeken naar methoden waarbij we inwoners actief kunnen betrekken in het beleid.

Uitdaging 3: bewustzijn rond ecologische voetafdruk verhogen

➔ Hoe kunnen we burgers en bedrijven bewust maken van hun ecologische voetafdruk?

Cijfers

De ecologische voetafdruk van Belgen is de op vijf na grootste afdruk ter wereld. Toch is in 2016 slechts 19% van de Vlamingen bezorgd over het milieu. 34% is onbezorgd over het milieu.

De Vlaamse cijfers zijn aanneembaar voor Hoogstraten zelf. Met de bedenking dat de uitdaging in een plattelandsgemeente wellicht hoger ligt dan in de steden. Kleine initiatieven zoals het repair café of een deelplein spreken in Hoogstraten sneller een kleiner en steeds hetzelfde publiek aan. Het zijn echter wel deze initiatieven die bijdragen aan inzicht tot de negatieve impact van ons consumptiepatroon op de leefomgeving en de mens. Verenigingen zoals gezinsbond en KVLV organiseren onder invloed van overkoepelend beleid ook activiteiten voor een meer duurzaam consumptiegedrag: tweedehandsbeurzen, koken met restjes, workshops,...

Het kan een kans zijn voor onze organisatie om deze burgerinitiatieven meer ondersteuning te bieden.

SDG 13 : KLIMAATACTIE

NEEM DRINGEND ACTIE OM DE KLIMAATVERANDERING EN HAAR IMPACT TE BESTRIJDEN

Uitdaging 1 : een klimaatrobuuste gemeente

- ➔ Hoe kunnen we Hoogstraten meer weerbaar maken tegen de gevolgen van klimaatverandering?

Cijfers

De regionale aanpak van klimaatverandering breidt uit naar klimaatadaptatie.

Hoogstraten ondertekende het burgemeestersconvenant met Europa, voor de preventieve aanpak van klimaatverandering (mitigatie). De convenant Mayors Adapt zet in op een adaptatiestrategie : het lokaal bestuur neemt hierin de nodige voorbereidingen om beter te kunnen reageren op de gevolgen van klimaatverandering.

Binnen Kempen 2020 – het streekpact voor het burgemeestersconvenant onder IOK – werd een eerste introductie voor Mayors Adapt voorgesteld tijdens het jaarlijkse streekevent in 2018. Uit een brede bevraging bij de aanwezige politici, bedrijven en andere aanwezigen bleek dat er een breed draagvlak is om het streekpact voor de komende legislatuur uit te breiden naar een adaptatiestrategie. Dat wil zeggen dat wellicht onder impuls van IOK de vraag komt voor te liggen om een adaptatiestrategie uit te werken.

De noodzaak van een dergelijke strategie is duidelijk : klimaatverandering brengt lokale risico's en kwetsbaarheden met zich mee. Dit effect zal groter worden in de toekomst. In een notendop zijn de voornaamste lokale effecten van klimaatverandering :

- langdurige en hevige pieken en dalen in de regenval : overstromingen en droogte;
- langdurige en hevige hitte.

– **Droogte**

De veranderende neerslagpatronen kunnen droogte veroorzaken in oppervlaktewater en watervoorraden. De analyse van de klimaateffecten geeft aan dat er een chronisch

neerslagtekort aan het ontstaan is. Dat tekort is problematisch omdat de neerslag de grondwatervoorraden aanvult.

Langdurige droogte veroorzaakt nu reeds problemen in de land- en tuinbouwsector. In 2018 dienden meer dan 250 (!) land- en tuinbouwers een aanvraag in om de schade vast te stellen aan akkers in Hoogstraten. De droogte zorgt op haar beurt weer voor extra (oppervlakte-)watergebruik, doordat de sector dan extra water gaat onttrekken van beken en de grondwatervoorraad.

– **Wateroverlast**

De overstromingen waar Hoogstraten mee te maken krijgt, komen vooral door lokale stortbuien die in een verharde omgeving overlast veroorzaken. Sommige straten en buurten in Hoogstraten zijn gevoeliger voor hevige regenval. Dit kan schade veroorzaken aan publiek en particulier eigendom. De waterhuishouding in de kernen zal daarop aangepast moeten worden. In het buitengebied kan langdurige, hevige regenval zorgen voor schade aan teelten. In 2016 waren er 100 landbouwers die schade hadden aan akkers in Hoogstraten.

Zowel voor intense regenval en droogte moet het stadsbestuur adaptatiestrategieën uitwerken. Een beter uitgewerkt en beheerd groen-blauw netwerk en een gesloten waterkringloop zullen hierin centraal staan.

– **Hitte**

De frequentie van hittedagen neemt toe. Hittegolven blijven langer duren en tijdens de nachten koelt het niet meer af. Hoge temperaturen en hittedagen kunnen plaatselijk het hitte-eiland effect versterken. Dit vindt vooral plaats in stedelijk gebied en industrieterreinen, met veel verharding. Hitte zorgt voor gezondheidsproblemen bij vooral ouderen en kleine kinderen, de recreatiedruk neemt toe en natuurgebieden worden gevoeliger voor natuurbranden.

Naast ruimtelijke maatregelen zoals groene ruimten in de kernen, is een belangrijke adaptatiestrategie evenzeer gericht op het informeren van de bevolking.

Uitdaging 2 : een klimaatneutrale gemeente worden

- ➔ Hoe kunnen we de demografische en economische groei in onze gemeente klimaatneutraal maken?
- ➔ Hoe kunnen we zelf als organisatie klimaatneutraal worden?
- ➔ Hoe kunnen we meer sturen op een klimaatneutrale impact van gezinnen en organisaties?
- ➔ Hoe kunnen we ondernemers, organisaties en verenigingen meer verbinden tot een partnerschap bij de aanpak van minder CO₂ op het grondgebied?

Cijfers

Het energieverbruik (kWh) in Hoogstraten kent een stijgende trend van 20% tov 2011.

Deze stijging is vooral toe te wijzen aan een hogere energievraag binnen de sectoren industrie en land- en tuinbouw. Ter vergelijking, in de Kempen stijgt de energievraag in diezelfde periode met 6,4%.

Tabel : Energieverbruik en CO₂-uitstoot in de gemeente : evolutie 2011 - 2016

	Hoogstraten	Gemiddelde Kempen
kWh 2011 – 2016	+20%	+6%
CO ₂ -uitstoot 2011 - 2016	+11%	-2%

Ook de CO₂-uitstoot in Hoogstraten kent een stijgende trend (11% stijging in 2016 t.o.v. 2011). De stijging in CO₂-uitstoot is minder dan die van het energieverbruik dankzij de groei in lokale hernieuwbare energieproductie. In de Kempen daalt de CO₂-uitstoot in diezelfde periode met 2%.

In 2016 bedroeg de CO₂-uitstoot in de gemeente bijna 190.000 Ton. Onderstaande tabel toont de uitstoot per sector. Gezinnen, organisaties, bedrijven en het verkeer : ze hebben allen een relevant aandeel in de totale uitstoot. Dat wil zeggen dat het klimaatbeleid van Hoogstraten zich dan ook moet richten op al deze sectoren. De evolutie van de uitstoot per sector moet genuanceerd worden. De cijfers tonen geen relatie met de energie-efficiëntie of het potentieel van besparing.

Tabel : evolutie van de uitstoot van CO₂ per sector in Hoogstraten

	Ton CO₂ 2011	Ton CO₂ 2016	Aandeel CO₂ / totaal	Evolutie CO₂
land- en tuinbouw	53271	64749	34%	+22%
industrie	32045	41329	22%	+29%
gezinnen	31587	28499	15%	-10%
vervoer	27998	28428	15%	+2%
tertiare sector	24792	25664	14%	+4%

De gemeente zelf heeft directe invloed op het verbruik van haar eigen patrimonium : gebouwen, openbare verlichting en het wagenpark. Dit bedraagt ongeveer 1% van de totale uitstoot. De verbruiken van de gebouwen van het OCMW zijn hier nog niet bijgeteld. Dit zou het aandeel op ca 2 – 3% brengen.

Hoogstraten groeit snel. En doet dit momenteel op basis van fossiele brandstoffen. Dit zorgt voor een hogere CO₂ stijging in vergelijking met andere gemeenten.

De stijging van CO₂-uitstoot is vooral toe te wijzen aan de stijging van het energieverbruik binnen de sectoren **industrie en land- en tuinbouw**. Meer traditionele economische groei, op basis van fossiele brandstoffen, zorgt voor een hogere stijging van de CO₂ – uitstoot. Het traditioneel inzetten op fossiele brandstoffen bij deze nieuwe activiteiten werkt echter wel averechts in op de doelstellingen. Om op zijn minst een halt te brengen in de stijgende uitstoot, **moeten bijkomende activiteiten zo klimaatneutraal mogelijk zijn**. Passief bouwen, energieneutrale bedrijven(terreinen), innovatie, slimme stadsplanning en hernieuwbare energie zijn enkele principes die in het lokale klimaatbeleid de negatieve klimaatimpact van economische en demografische groei kunnen ombuigen.

Het is een uitdaging voor het lokaal bestuur een grotere regierol op te nemen in klimaatneutrale aanpak van stadsontwikkeling en economische groei in Hoogstraten. Een duidelijk uitgesproken visie en ambitieniveau moeten de basis vormen om daadkrachtiger op te treden bij nieuwe ontwikkelingen in Hoogstraten. De voorbeeldfunctie van het bestuur zelf is daarbij een noodzakelijk uitgangspunt.

Een geloofwaardig klimaatbeleid vraagt om een sterke voorbeeldfunctie van het lokale bestuur

Een regierol opnemen in het lokale klimaatbeleid heeft enkel zin als we als organisatie zelf onze CO₂-uitstoot grondig verlagen. Klimaatneutraliteit en onafhankelijkheid van fossiele brandstoffen moet daarbij de doelstelling zijn. De voorbij jaren is er moeizaam gewerkt aan het doorvoeren van quick-wins in gebouwen. Het zal een uitdaging vormen om op een systematische manier het eigen verbruik af te bouwen en ons patrimonium onafhankelijker te maken van fossiele brandstoffen. Daarbij moeten we keuzes durven maken in het bestaande patrimonium. Bij nieuwbouw of grondige renovaties moet klimaatneutraliteit het uitgangspunt zijn.

De huidige klimaatimpact van gezinnen en organisaties zit vooral in de verwarming van oudere woningen en personenvervoer.

De klimaatimpact van gezinnen en verenigingen in de bebouwde omgeving zit vooral in verwarming. Het traditionele gebruik van aardgas en mazout hebben een flinke impact op de CO₂-uitstoot in de gemeente. De uitstoot van een gemiddelde woning in Hoogstraten is hoger dan die van een gelijkaardige gemeente. Dat komt deels door de omvang van voornamelijk grotere, losstaande woningen. Een grondige isolatie van de gebouwschil en de vervanging van fossiele brandstoffen door hernieuwbare energie voor gebouwverwarming, verlagen de CO₂-uitstoot drastisch.

De realisaties van de huisbezoeker wonen bij gezinnen en wijken tonen aan dat gezinnen nood hebben aan ontzorging voor het investeren in een goed geïsoleerde woning of

hernieuwbare energie. Dit geldt ook voor verenigingen : onder andere de sportdienst en cultuurdienst krijgen regelmatig vragen van verenigingslokalen voor ondersteuning bij energiebesparende maatregelen of de toepassing van hernieuwbare energie. Gezinnen en verenigingen kijken dus naar de lokale overheid om hen daarbij te helpen.. Aan de andere kant is een meer sturend (en dwingend) beleid op hoger niveau nodig om de klimaatneutrale transitie te versnellen.

De impact van de sector vervoer in Hoogstraten zit vooral in de personenwagens : 88% van de CO₂ uitstoot wordt veroorzaakt door personenwagens tgo 12 % licht en zwaar vervoer. Dit wordt ook bevestigd in de verkeerstellingen van de provincie Antwerpen : tijdens een meetperiode op de Vrijheid was het aandeel wagens – zwaar vrachtverkeer respectievelijk 92 en 8%. De aanpak van klimaatuitstoot door vervoer, moet dus vooral gericht zijn op het autoverkeer.

Industrie, bedrijven en land- en tuinbouw als partner voor minder CO₂-uitstoot.

De belangrijkste impact en groei van broeikasgassen zit in Hoogstraten bij de industrie, land- en tuinbouw en de bedrijven.

Zij vertegenwoordigen meer dan 60% van de CO₂-uitstoot op het gemeentelijk grondgebied en vormen daardoor een belangrijke partner. Ingrijpen op de CO₂-uitstoot voor deze sector is echter minder evident. Een lokaal bestuur heeft immers een minder sturende rol te spelen in haar beleid naar de lokale economie toe. Bedrijfsleiders bewust maken, goede praktijken aanreiken en netwerkmomenten faciliteren zijn taken die het lokale bestuur op zich kan nemen. Daarnaast is vanuit regionale coördinatie een debat nodig over de eigenaarsrol van de klimaatproblematiek bij deze sector.

SDG 13 : LEVEN OP HET LAND

BESCHERM, HERSTEL EN BEVORDER HET DUURZAAM GEBRUIK VAN ECOSYSTEMEN OP HET VASTELAND, BEHEER BOSSEN DUURZAAM EN ROEP HET VERLIES AAN BIODIVERSITEIT EEN HALT TERUG

Uitdaging 1: bosoppervlakte behouden en duurzaam bosbeheer stimuleren

- ➔ Hoe kunnen we de huidige bosoppervlakte behouden en bossen herstellen?
- ➔ Hoe kunnen we private en openbare boseigenaars stimuleren tot duurzaam bosbeheer?

Cijfers

De meerderheid van de bossen in Hoogstraten zijn in privébezit. Slechts een zeer beperkt aandeel wordt beheerd door het stadsbestuur. Voor het beheer van deze gemeentelijke bossen is een Natuurbeheerplan opgemaakt dat momenteel te goedkeuring voorligt bij het Agentschap voor Natuur en Bos. Dit beheerplan legt het duurzaam bosbeheer vast voor een periode van 20 jaar.

Andere openbare bossen zijn in eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos en Kempens Landschap. Beide organisaties hebben ook voor het beheer van hun bossen een beheerplan opgemaakt.

Om ook private boseigenaars zoveel mogelijk aan te sporen tot duurzaam bosbeheer ondersteunt het stadsbestuur de Bosgroep Kempen Noord. De bosgroep adviseert en helpt private boseigenaars bij het beheer van hun bos. De bossen worden gegroepeerd volgens hun ligging in verschillende boscomplexen. Momenteel is er nog niet voor alle bossen in Hoogstraten een boscomplex gevormd. De uitdaging ligt erin om alle private boseigenaars de kans te bieden zich bij een boscomplex aan te sluiten. De dienstverlening van de bosgroep zet immers private eigenaars aan tot duurza(a)m(er) bosbeheer.

Uitdaging 2: ecosystemen en biodiversiteit behouden en herstellen

- ➔ Hoe kunnen we uitdagingen mbt Natura 2000, Speciale Beschermingszones (SBZ) en Instandhoudingsdoelstellingen (IHD) helpen realiseren?
- ➔ Hoe kunnen we een bijdrage leveren aan het behoud en herstel van onze ecosystemen en biodiversiteit?
- ➔ Hoe realiseren we meer biodiversiteit in het eigen openbaar groen?

Cijfers

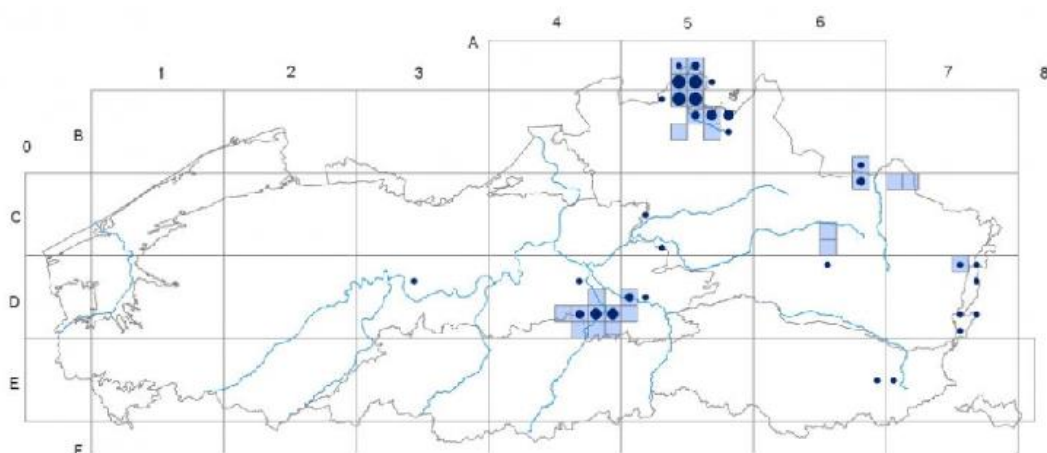
Beheerplannen als garantie voor een duurzaam groenbeheer met meer biodiversiteit.

Hoogstraten beschikt sinds 2000 over een goedgekeurd **bermbeheerplan**. Dit beheerplan wordt telkens opgemaakt voor een periode van 5 jaar en legt het maaibeheer van alle wegbermen vast. Een belangrijke focus ligt hierbij op het Plan Pimpernel. Met het gevoerde bermbeheer wordt de Grote Pimpernel zoveel mogelijk groei- en uitbreidingskansen geboden.

De Grote Pimpernel is een rode lijst-soort die de vermelding kwetsbaar meekrijgt. De verspreidingskaart uit de Atlas Flora 2006 toont dat Hoogstraten nog één van de belangrijkste vindplaatsen van deze soort is. Ook binnen de maatregelen voor de Natura 2000-gebieden in Hoogstraten wordt de Grote Pimpernel als doelsoort opgenomen.

Figuur : verspreidingskaart Grote Pimpernel

Legende: vierkant 1939-1971, stip 1972-2004:

Verspreidingskaart

Het Provinciaal Instituut voor Hygiëne heeft de afgelopen jaren in opdracht van het stadsbestuur een inventaris van het openbaar groen in de volledige gemeente opgemaakt. Deze inventaris vormt de basis voor de opmaak van een **groenbeheerplan**. In dit groenbeheerplan zal een visie op het beheer van het openbaar groen worden vastgelegd.

Hierbij wordt rekening gehouden met aspecten zoals bijvriendelijkheid, biodiversiteit, streekeigen en inheems, standplaatsinrichting...

De uitdaging ligt erin om na afwerking van het beheerplan alle betrokken medewerkers mee te nemen in de visie en het vooropgestelde beheer. Kennisvergroting en motivering rond het hoe en waarom van ecologisch beheer zal hierbij een aandachtspunt zijn.

Ondersteunen van inwoners en bedrijven voor meer biodiversiteit.

Een groot aandeel van het groen in de gemeente is in privébezit. Bedrijven en particulieren bezitten een aanzienlijke oppervlakte groen op hun bedrijventerreinen en in tuinen. Deze terreinen vormen vaak een ecosysteem op zich en kunnen zelfs belangrijk zijn om bepaalde soorten in stand te houden.

Als stadsbestuur moeten we zoeken naar mogelijkheden om bedrijven en particulieren te ondersteunen en aan te moedigen om hun tuinen zo ecologisch mogelijk in te richten en waardevolle elementen maximaal te behoeden

Uitdaging 3: de impact van invasieve exoten beperken

➔ Hoe kunnen we ons beleid rond invasieve exoten versterken?

Cijfers

Het stadsbestuur heeft prioritair ingezet op de bestrijding van Amerikaanse Vogelkers in de gemeentelijke bossen. De bestrijding hiervan is volledig onder controle en vraagt enkel nog nazorg.

Andere plantensoorten die een probleem vormen op gemeentelijke eigendommen, en dan voornamelijk in de bermen, zijn Japanse Duizendknoop en Reuzenbalsemien. Voor Japanse Duizendknoop werd een meldpunt opgericht en samen met Natuurwerk zal in 2019 een proefproject opgestart worden om de soort te bestrijden. Hierbij wordt vooral beoogt om de soort onder controle te houden en overlast voor aanpalenden te voorkomen.

In 2018 heeft de buxusmot zich verspreid tot in Hoogstraten. Ook op het gemeentelijk domein zijn veel planten aangetast. Bestrijding van de rupsen is zeer schadelijk voor de biodiversiteit. Er wordt daarom gekozen voor heraanleg van de plantsoenen tijdens de komende jaren en de planten te vervangen door andere soorten.

Klimaatverandering zal echter in de toekomst ook andere soorten laten oprukken naar onze gemeente die op korte termijn veel schade kunnen aanrichten in de plantsoenen. De uitdaging ligt voor om ons hierop voor te bereiden en een beleid uit te stippelen dat snel op dergelijke plagen kan inspelen zonder daarbij de aanwezige ecosystemen en andere soorten te schaden.

Uitdaging 4: partnerschappen onderhouden en aangaan die focussen op ecosysteem- en biodiversiteitswaarden

- ➔ Hoe kunnen we via partnerschappen bijdragen aan meer biodiversiteit in Hoogstraten?
- ➔ Hoe kunnen we via ecosysteemdiensten een bijdrage leveren aan meer biodiversiteit?

Cijfers

Kempens Landschap

In een partnerschap met Kempens Landschap, de gemeente Merksplas en het Agentschap voor Natuur en Bos wordt het bermbeheer van een aantal straten in Wortel Kolonie uitgevoerd met schapenbegrazing. Naast de ecologische waarde van het project wordt ook een belangrijke toeristische recreatieve meerwaarde gecreëerd.

Dit partnerschap biedt kansen om ook andere natuurgerelateerde projecten binnen de omgeving van de koloniën te realiseren.

Naast de Kolonie, heeft Kempens Landschap aan Blauwbossen ook een openbaar bos in bezit dat is opengesteld voor het publiek. Het stadsbestuur verleende steun voor de aankoop van dit bos en is volgens de overeenkomst gebonden om het beheer van het bos op zich te nemen. Het beheer van het bos is opgenomen in het Natuurbeheerplan voor de Hoogstraatse openbare bossen.

Regionale Landschappen

Hoogstraten maakt momenteel geen deel uit van een Regionaal Landschap. De afgelopen jaren was er in opvolging van het project rond het ecoduct wel beperkt contact met het Regionaal Landschap de Voorkempen. Het ecoduct maakt immers letterlijk de brug vanuit hun werkingsgebied naar Hoogstraten.

Regionale Landschappen zetten sterk in op het behoud en het verbeteren van het landschap en het vergroten van het draagvlak voor natuur- en landschapszorg. Hun projecten richten zich zowel op specifieke sectoren zoals de landbouw als tot particulieren. In naburige gemeenten realiseerden ze o.a. een waterconserveringsproject en een project rond bodemverbetering door samenwerking tussen landbouw en natuur.

Toetreden tot een Regionaal Landschap kan projectkansen creëren voor Hoogstraten die een positieve bijdrage kunnen leveren voor het behoud van het landschap en ecosystemen in onze gemeente. Een opportuniteit die zeker overwogen moet worden in de toekomst.

Lokale organisaties

Natuurpunt beheert in Hoogstraten meerdere natuurgebieden. Voor de aankoop van deze gebieden kregen ze een financiële ondersteuning van het stadsbestuur. Door het ondersteunen van lokale terreinbeherende verenigingen kan het stadsbestuur mee vorm geven aan het behoud van ecosystemen en de invulling van de IHD's.

Trage wegen

Naast het vergroten van het wandel- en fietsnetwerk in onze gemeente, bieden trage wegen ook een belangrijke cultuurhistorische en ecologische waarde. Een verdere uitbouw van trage wegen in Hoogstraten en het verhogen van de ecologische waarde ervan, biedt heel wat kansen voor de aantrekkelijkheid van het landschap in onze gemeente.

SDG 7: BETAALBARE EN DUURZAME ENERGIE

VERZEKER TOEGANG TOT BETAALBARE, BETROUWBARE, DUURZAME ENERGIE VOOR IEDEREEN

Uitdaging 1: het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix verhogen

- ➔ Hoe kunnen we meer de regie nemen in lokaal hernieuwbare energieproductie?
- ➔ Hoe kunnen we de eigen hernieuwbare energieproductie verhogen?
- ➔ Hoe kunnen we meer mensen toegang geven tot hernieuwbare energie?
- ➔ Hoe kunnen we voor warmteproductie afstappen van fossiele brandstoffen?

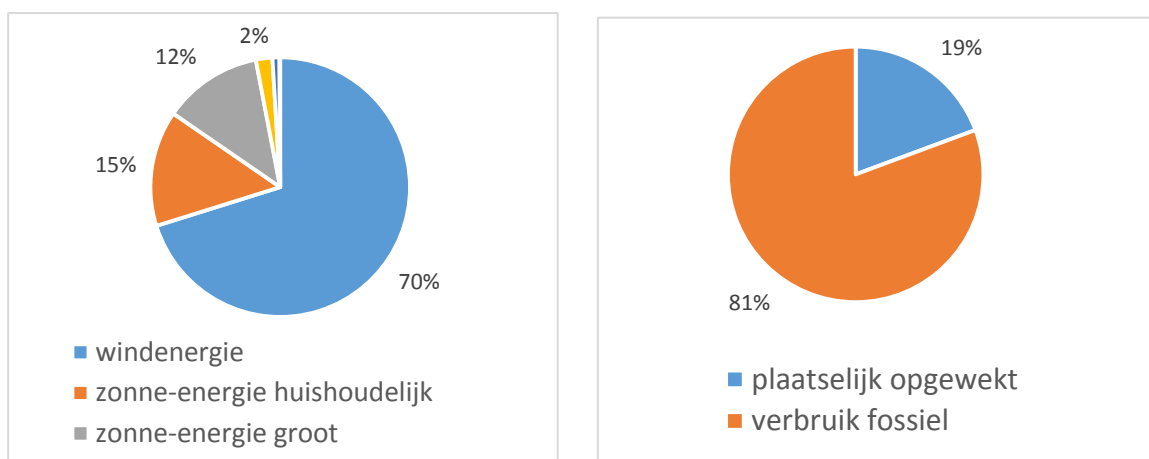
Cijfers

Eén vijfde van het huidige energieverbruik wordt lokaal geproduceerd, maar onze organisatie heeft hier weinig initiatief in genomen.

De EU-doelstellingen voor 2030 voor energieverbruik streven naar een aandeel van 27% uit hernieuwbare energie. Als we kijken naar de cijfers voor Hoogstraten, kunnen we besluiten dat we nu reeds op de goede weg zijn met een aandeel van 19% plaatselijk geproduceerde hernieuwbare energie. Wanneer we dit onder de loep nemen, zien we dat dit aandeel voor 70% uit windenergie bestaat. Onze organisatie is de vergunningsverlener voor de plaatsing ervan, maar niet de initiatiefnemer. We komen hier nog op terug.

De lokale focus moet liggen op **wat onze organisatie en haar bewoners kunnen realiseren** om lokaal een vergelijkbaar streefcijfer van 27% hernieuwbare energie te bereiken. Hierbij kijken we in de eerste plaats naar de grote energiebronnen waar ook de grootste opbrengsten te halen zijn: zon, wind en aardwarmte.

Andere bronnen zoals biomassa, waterkracht en grijs water zijn efficiënte aanvullingen. Deze vinden hun toepassing vooral in industriële omgevingen, waar zelfvoorziening en gesloten ketens worden nagestreefd. Hier zijn de investeerders zelf de drijvende kracht en is de mogelijke rol van lokale overheden beperkt tot ondersteuning, eerder dan initiatiefnemer.

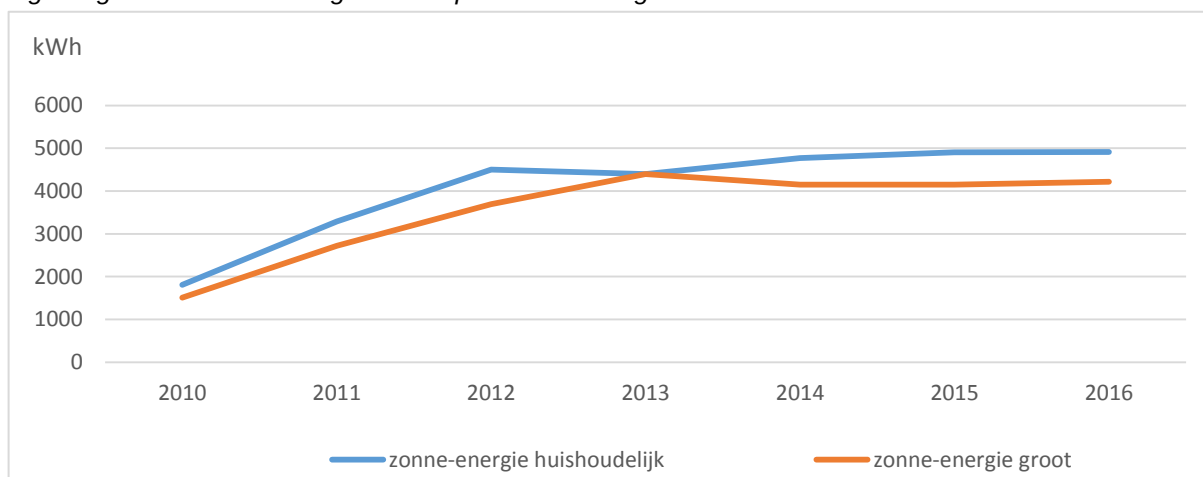
Figuur : Aandeel hernieuwbare energie in Hoogstraten, verdeeld over bronnen en t.o.v. verbruik.

De zon is een toegankelijke en aantrekkelijke energiebron voor elektriciteit en warmte, met een nog hoog potentieel voor verdere groei in Hoogstraten

De Vlaamse regering wilt het geproduceerd elektrisch vermogen via fotonvoltaïsche panelen verhogen met factor 2,7 tegen 2030. Eind 2017 bedroeg het gecumuleerd vermogen in Vlaanderen 2.539 MW. Statistisch gesproken is er evenwel in Vlaanderen een oppervlakte van 18m² per inwoner beschikbaar om PV-panelen te plaatsen. Dit komt overeenkomst met een productie van 2.700 kWh per jaar per persoon. Vertaald naar Hoogstraten zou dit betekenen dat er een goede 383.000 m² beschikbaar zou zijn, goed voor een productie van 57.500 MWh.

Momenteel bedraagt de productie door zonnepanelen in Hoogstraten ongeveer 8.200 MWh. Sinds het uitdoven van de groene stroomcertificaten (GSC), zien we **een stilval in de investeringen in PV-installaties**. Met het huidige investeringstempo gaan we de Vlaamse doelstelling niet halen. Investerings in zonne-energie blijven echter interessant, ook zonder GSC. We kunnen als lokaal bestuur gezinnen en burgers ontzorgen bij investeringen en de toegankelijkheid vergroten door participatieprojecten op te zetten.

Figuur: geïnstalleerd vermogen zonnepanelen in Hoogstraten

Bepaalde gebouwen van onze organisatie hebben zonnepanelen: de gemeentelijke basisschool van Hoogstraten, de werkplaats van onze technische diensten en het horecagebouw van De Mosten. Ook hier is er nog veel onbenut potentieel voor ons om zelf meer hernieuwbare energie te produceren. Hierbij kan overwogen worden om ofwel de kost zelf te dragen ofwel inwoners te laten delen in de investering en de opbrengsten. Op die manier kunnen bewoners die zelf de ruimte niet hebben voor panelen, toch participeren in investeringen in hernieuwbare energie.

Windenergie: er is dringend nood aan een nieuw ruimtelijk kader voor grote, middelgrote en kleine windturbines.

De doelstelling van de Vlaamse regering is een verdubbeling van het geproduceerde vermogen tegen 2030. De grootste winsten zitten bij de grote windturbines. Om de stroom van één grote windturbine te evenaren, zijn drieëndertig middelgrote turbines nodig. Dit wil zeggen dat de druk zal vergroten wat de inplanting van grote windturbines betreft. De laatste jaren zijn er in Hoogstraten een groot aantal mogelijke locaties getoetst aan deze voorwaarden. Waar er windturbines volgens deze ruimtelijke krachtlijnen passen, staan er intussen of is dit gepland. Om een consistent vergunningsbeleid te voeren, moet onze organisatie daar nu proactief op inspelen door een nieuw kader te creëren voor windenergie.

Ook voor middelgrote molens komt meer interesse. Kleine of mindergrote ondernemingen (kmo's), boeren of ziekenhuizen kunnen tot 70% subsidie krijgen voor de bouw van een windmolen. Kleine of middelgrote windmolens zijn vooral interessant voor kmo's of land- en tuinbouwbedrijven. Enkele Belgische bedrijven brengen nu kleinere windmolens op de markt die performant genoeg zijn bij lagere windsnelheden. Enkele Hoogstraatse bedrijven toonden al interesse. Ook daar zullen dus snel beleidsmatige keuzes moeten gemaakt worden naar inplanting en groepering, niet alleen vanuit stedenbouwkundige en landschappelijke aard, maar ook om technische redenen (netwerk en distributie).

Duurzame warmte zonder fossiele brandstoffen: we moeten van het gas los.

Voor de verwarming van onze huizen, gebouwen en serres zijn we in Vlaanderen voornamelijk afhankelijk van fossiele brandstoffen. Dat maakt ons sterk afhankelijk van andere landen voor de invoer en het heeft een zeer negatieve klimaatimpact. In Nederland is een uitstap op aardgas beslist. Duurzame bronnen voor warmte en warmwaterproductie zijn volop in onderzoek en ontwikkeling. In bepaalde delen van de Noorderkempen is een duurzame warmtebron beschikbaar, met name de warmte die in de ondergrond op een diepte tussen 1.350 en 2.250 meter te vinden is.

Hoogstraten ligt in de deze zone met een te verwachten boordiepte van 1.750 meter. Het water dat op deze diepte aangeboord wordt is geschikt om een centrale warmteverdeling mee uit te

bouwen, gekend als warmtenet. Om elektriciteit te kunnen opwekken zijn echter hogere temperaturen nodig.

Van bouwstenen naar een duurzaam warmtenetwerk in Hoogstraten.

In een warmtenetwerk is de warmtevraag en het warmte-aanbod van een duurzame bron op elkaar afgestemd. Een groot netwerk, gekoppeld aan bijvoorbeeld een diepe geothermiebron, wordt stapsgewijs met 'bouwstenen' of losse warmtenetten opgebouwd. Een bouwsteen kan een nieuwe verkaveling zijn, een groep bedrijven of de omvorming van een aantal publieke gebouwen naar één warmtenet. Een eerste bouwsteen voor Hoogstraten is al aanwezig op uitbreiding van industriezone De Kluis.

Momenteel zijn er studies voor de haalbaarheid van dit bouwsteenprincipe in volle ontwikkeling. Op basis van de resultaten van deze studies wordt bekeken welke te ontwikkelen en/of bestaande gebieden en gebouwen in aanmerking komen voor dit bouwsteenprincipe. Dit zal een impact hebben op de uitbouw van de wegeninfrastructuur maar ook op de gebouwconfiguraties door de verplichte centralisering van stookplaatsen. Ook voor de tijdelijke warmteopwekkingscentrales zal ruimte dienen gereserveerd in het stedelijk weefsel. Vanzelfsprekend heeft de aankoppeling van het eigen gebouw patrimonium een belangrijke bijdrage.

Uitdaging 2: een versnelling in de verhoging in energie-efficiëntie

- ➔ Hoe kunnen we sectoren op maat ondersteunen naar een lager energieverbruik?
- ➔ Hoe kunnen we bijkomende groei loskoppelen aan een hoger energieverbruik?
- ➔ Hoe kunnen we binnen ons eigen gebouwpatrimonium en in het openbaar domein systematisch energie besparen op lange termijn?

Cijfers:

Het energieverbruik in Hoogstraten kent een stijgende trend van 20% t.o.v. 2011 en gaat zo in tegen de energiedoelstellingen.

Deze stijging is vooral toe te wijzen aan een hogere energievraag binnen de sectoren industrie en land- en tuinbouw. De economische groei in deze sectoren is nog niet ontkoppeld aan het energieverbruik, ondanks de toegenomen energie-efficiëntie. Ter vergelijking, in de Kempen stijgt de energievraag in diezelfde periode gemiddeld met 6,4%.

Tabel: Energieverbruik trend 2011 - 2016

Hoogstraten	Gemiddelde Kempen
+20%	+6%

Vlaanderen heeft tegen 2020 een primaire energiebesparing van 18% t.o.v. *business as usual* vooropgesteld. De energie-intensiteit in Vlaanderen blijft intussen hoog. In 2015 had Vlaanderen de tweede hoogste energie-intensiteit van West-Europa.

Hoogstraten heeft ook klimaatambities binnen Kempen 2020, het burgemeestersconvenant dat met alle Kempense gemeenten is ondertekend. Het verhoogde energieverbruik heeft een negatieve impact op de klimaatdoelstellingen van de gemeente. Een verhoogde energie-efficiëntie is de sleutel om deze doelstellingen te halen, eerder dan enkel in te zetten op meer lokale hernieuwbare energieproductie.

Bij de interpretatie van energie-intensiteit moet er gekeken worden naar de diversiteit in de verschillende verbruikers.

Het energieverbruik van een gemiddelde **woning** in Hoogstraten is hoger dan die van een gelijkaardige gemeente. Dat komt deels door de omvang van voornamelijk grotere, losstaande woningen in onze gemeente. Een grondige isolatie van de gebouwschil van bestaande gebouwen kan het energieverbruik drastisch verlagen.

De realisaties van de huisbezoeker wonen bij gezinnen en wijken tonen aan dat gezinnen nood hebben aan ontzorging voor het investeren in een goed geïsoleerde woning of hernieuwbare energie. Dit geldt ook voor **verenigingen**: onder andere de sportdienst en cultuurdienst krijgen regelmatig vraag van verenigingslokalen voor ondersteuning bij energiebesparende maatregelen of de toepassing van hernieuwbare energie. Gezinnen en verenigingen kijken naar de lokale overheid om hen daarbij te helpen.

Voor het verbeteren van energie-efficiëntie bij **industrie, bedrijven en land- en tuinbouw** rekent de overheid vooral op (vrijwillige) overeenkomsten. Wij kunnen belangrijke impulsen geven, netwerken opstarten en kennis over energiebesparing verspreiden en goede voorbeelden in de kijker zetten. Voor economisch nieuwe initiatieven, kan een lokale overheid sterker optreden. Nieuwe groei in de gemeente moet streven naar een klimaatneutrale groei. Onze organisatie moet daar een duidelijk kader voor scheppen.

De gemeente zelf heeft een aanzienlijk energieverbruik in de **eigen gebouwen en openbare verlichting**.

Tabel : kosten en evolutie energie en waterverbruik stadsgebouwen en openbare verlichting

	Kosten energie en water 2016	2016 tgo. gemiddelde '11 – '13
Gebouwen stad Hoogstraten	338.544	97%
Openbare verlichting	302.296	136%
Totaal	640.840	112%

Vooraf de kosten voor openbare verlichting zijn gestegen, vooral door de uitbreiding van het verlichtingsnet. In Hoogstraten wordt al een relatief zuinig verlichtingsregime toegepast. Besparingen zijn mogelijk door het omschakelen naar led-armaturen en aangepaste brandregimes per gebied.

In de gemeentelijke gebouwen is een hogere energie-efficiëntie mogelijk en nodig. Nu zit ongeveer 80% van de energiekosten voor onze gebouwen bij de tien hoogste verbruikers (stadhuis, scholen, werkhuis en brandweer,...). Een langetermijnplanning voor alle gebouwen van onze organisatie, waar isolatie en het beperken van energieverlies het uitgangspunt is, kan een aanzienlijke besparing op lange termijn opleveren.

SDG 8: WAARDIG WERK EN ECONOMISCHE GROEI

BEVORDER AANHOUDEnde, INCLUSIEVE EN DUURZAME ECONOMISCHE GROEI, VOLLEDIGE EN PRODUCTIEVE TEWERKSTELLING EN WAARDIG WERK VOOR IEDEREEN

Uitdaging 1: iedereen aan de slag, met een waardige job

- ➔ Hoe kunnen we initiatieven ondersteunen die de werkzaamheid in Hoogstraten verhogen?
- ➔ Hoe kunnen we jobobstakels opruimen om mensen te activeren op de arbeidsmarkt?
- ➔ Hoe kunnen we bedrijven ondersteunen in hun zoektocht naar voldoende en geschikte werknemers?

Cijfers

De werkzaamheidsgraad in Hoogstraten stijgt.

Het Vlaams Gewest wil met haar arbeidsmarkt tegen het jaar 2020 een reeks ambitieuze doelstellingen bereiken, opgesteld in het kader van de EU2020-strategie en het Vlaamse Pact 2020. De voornaamste doelstelling is een werkzaamheidsgraad van minstens 76% bij Vlamingen tussen 20 en 64 jaar oud. De huidige werkzaamheidsgraad in Hoogstraten bedraagt 73,4% in 2015 en is de laatste jaren gestegen, vooral bij vrouwen. Daar staat tegenover dat de werkloosheidsgraad eveneens is gestegen (van 5,8 in 2005 naar 8,3%).

Tabel : Werkzaamheidsgraad in Hoogstraten (20 – 64 jaar) in %

Hoogstraten	2005	2015	2015 gelijkaardige gemeente
Mannen	76,7	77,9	77,4
Vrouwen	61,3	68,4	69,8
Totaal	69,3	73,4	73,6

Willen we de doelstelling van 76% bereiken, dan moet vooral de werkzaamheidsgraad van vrouwen, 50-plussers, allochtonen en personen met een arbeidshandicap verder omhoog. Eens de babyboomers met pensioen gaan, stijgt ook de vervangingsvraag naar arbeid. Die toenemende vraag vertaalt zich vandaag reeds in een groeiende krapte op de arbeidsmarkt.

De krapte in sommige specifieke beroepen kan er ook voor zorgen dat er een versnelde automatisering komt van bepaalde werkzaamheden.

Onze organisatie ondersteunt starters in businesscentra, neemt een regierol op met VDAB op de arbeidsmarkt en werkt samen met andere lokale besturen van ILV Noorderkempem Werkt.

Jobopstakels wegnemen voor mensen die aan de zijlijn blijven staan.

Wij kunnen de burger verder activeren die nu aan de zijlijn blijft, o.a. door het opruimen van jobopstakels:

- Kinderopvang: is er voldoende aanbod, op de juiste momenten en betaalbaar?
- Mobiliteit: de ontsluiting van de werkplekken als bijvoorbeeld de transportzone in Meer kan beter, o.a. door collectief vervoer te voorzien. Deelfietsen, e.a. zijn mogelijk.
- E-inclusie: met de toenemende informatisering is het belangrijk dat mensen *up to date* blijven. Levenslang leren is geen loze slogan, voor geen enkel beroep. Digidak bijvoorbeeld zet nog in op vorming van doelgroepen rond werken met de computer, smartphone, tablet en het internet.
- Taallesen zijn essentieel, zodat iedereen Nederlands verstaat, begrijpt en spreekt. Om veiligheidsvoorwaarden na te kunnen leven in een organisatie, bijvoorbeeld. Anderstaligen kunnen les volgen: cursussen NT2, praatpunt als praktijkervaring met een buddysysteem.

Tewerkstellingsprognose en percentage 55-plussers.

In Hoogstraten is het aandeel van 40-59 jaar bovengemiddeld, en de groep +65 jaar kleiner, maar dat zal de komende jaren snel veranderen. Toch is ook het aandeel jongeren bovengemiddeld. Deze kunnen deels de vervangingsnood opvangen, anderzijds is er nood aan bijkomende immigratie. Die heeft natuurlijk haar impact op andere terreinen.

Hoewel het aandeel van de vrouwen in de werkzaamheidscijfers nog kleiner is, zit hier de grootste groei en moet deze verdergezet worden. Het aandeel van de +50 jaar moet enerzijds omhoog om doelstellingen van Europa en Vlaanderen te behalen, anderzijds om de bedrijven voldoende werkkrachten te kunnen aanbieden. Momenteel vertoont hun aandeel bij de aanwervingen een stijgende tendens.

Onze organisatie ondersteunt bedrijven in hun zoektocht naar voldoende en geschikt geschoolde werknemers in samenwerking met lokale en bovenlokale partners, zoals het organiseren van contactmomenten, promotie van initiatieven van hogere overheden, door het aanbieden van vormingen, ...

Uitdaging 2: sociale tewerkstelling stimuleren

- ➔ Hoe kunnen we profit en non-profitorganisaties ondersteunen bij het bieden van kansen aan doelgroepmedewerkers?
- ➔ Hoe kunnen we via ons eigen aankoopbeleid sociale economie ondersteunen?
- ➔ Hoe kunnen we via de regelgeving inzetten op meer en waardige tewerkstelling?

Cijfers

Momenteel bestaan de volgende initiatieven in Hoogstraten om doelgroepmedewerkers in contact te brengen met een potentiële werkgever:

- Sociale economiebedrijven (SE-bedrijven) die een lokaal hebben in Hoogstraten zijn:
 - Kringloopwinkel WEB (Meer) – 15 personen (?),
 - WEB-boetiek La Segunda (Hoogstraten) – 2 personen plus TWE-art.60.
 - Werkplaats Natuurwerk (Wortel) – LDE 3 personen plus TWE-art.60.
- Amival start een enclavewerking bij Kela (10 personen), en kan als hub dienen voor verdere projecten in de Noorderkempen.
- Onze organisatie zelf stelt TWE-art.60. tewerk.

Wij kunnen in samenwerking met onze partners sociale tewerkstelling bij de eigen organisatie, de non-profit- en profitsectoren ondersteunen door het bekend maken van het aanbod van SE-bedrijven, een samenwerking stimuleren tussen bedrijven uit de sociale economie en het normaal economisch circuit (NEC) en het bekendmaken van de mogelijke tewerkstellingsmaatregelen voor doelgroepwerknemers.

De eigen diensten voeren een inclusief werknemersbeleid met kansen voor diversiteit,... middels een (tijdelijke) tewerkstelling bij eigen diensten, de kansen van doelgroepen verhogen, o.a. TWE-art.60.

Projectmedewerking en klaverbladfinanciering om sociale economie te stimuleren.

Het bestuur kan projecten opzetten die kansen bieden aan doelgroepmedewerkers:

- die een meerwaarde betekenen voor het (economische) aanbod of
- die inspelen op de noden en/of
- die oplossingen aandragen voor het wegwerken van jobobstakels of andere maatschappelijke vraagstukken. Bestaande projecten zijn bijvoorbeeld het opruimen van zwerfvuil door Proper Hoogstraten of het onderhoudswerk in Wortel-Kolonie.

Binnen het eigen aankoopbeleid en via regelgeving sociale economie stimuleren.

Enkele voorbeelden die wij hebben uitgerold:

- Uitvoering van groenonderhoud openbaar domein door Ludwina stichting (Mol) en ACG (Deurne).
- Groenonderhoud bij private bedrijven door o.a. Werminval (Merksem) bij Kela.
- Opruimen zwerfvuil Transportzone Meer door Atea (Breda).

De koopkracht van onze organisatie kan verder ingezet worden ten voordele van de tewerkstelling (opleggen criteria bij overheidsopdrachten, werken met een sociale clausule,...).

Minimale vereisten voor tewerkstelling zijn als criteria opgenomen bij de toewijzing van gronden in de uitbreidingszone Kluis Z1. Wij kunnen verder inzetten op regelgeving ten voordele van meer en waardige tewerkstelling, bijvoorbeeld door een vergunningsbeleid en werkgelegenheidscriteria op te nemen in ons ruimtelijk beleid.

Uitdaging 3: duurzaam gebruik van de ruimte voor economische activiteiten

- ➔ Hoe kunnen we voldoende ruimte voorzien voor een sterke lokale economie, zonder bijkomend ruimtebeslag?
- ➔ Hoe kunnen we de economische activiteiten in de kernen ondersteunen?
- ➔ Hoe kan duurzaamheid een belangrijkere rol spelen bij ruimtegebruik voor economische activiteiten?

Cijfers

Ruimtegebruik voor industrie.

De ruimte is beperkt, ook in een uitgestrekte gemeente als Hoogstraten met een nog beperkte dichtheid. Het doel is de vrije ruimte zoveel mogelijk te vrijwaren en de in te vullen ruimte zo efficiënt mogelijk in te vullen en te benutten. Er is ruimte voor meer dan 1.000 tewerkstellingsplaatsen op de uitbreidingszone Kluis Z1. Op 1 oktober 2018 is 31 ha van de voorziene 42 ha toegekend met een huidige tewerkstelling van 648 personen bij deze bedrijven en een verwachte toename met 435 mensen binnen dit en 5 jaar. Deze cijfers zijn een voorzichtige schatting.

Vraag naar bijkomende gronden in Hoogstraten is hoog. Reeds 3/4de van de gronden Kluis Z1 zijn toegewezen aan een onderneming nog voor de (weg)infrastructuur is gerealiseerd. De vraag komt voornamelijk van bedrijven uit Hoogstraten en omstreken zelf. De vorige jaren hebben we tal van bedrijven uit Hoogstraten zien vertrekken die niet meer konden wachten op de uitbreiding van Kluis Z1, vnl. richting Beerse, Merksplas en Brecht.

Het is een uitdaging voor Hoogstraten om in de zones waar een sterke concentratie is van bedrijven en industrie, zo veel mogelijk rekening te houden met de kwaliteiten van die zones

en kansen op verduurzaming. Dit gaat verder dan louter energie : er moet ook gekeken worden naar mobiliteit, waterhuishouding, biodiversiteit, uitwisseling tussen bedrijven, sociale maatregelen,...

Kernversterking van het winkelcentrum in Hoogstraten.

Het winkelcentrum in Hoogstraten is een belangrijke werkverschaffer, zowel in de diensteneconomie als in de openbare sector (scholen, WZC, lokale overheid). Deze mensen houden het centrum levendig en bedrijvig en vormen zo mee een belangrijke pijler voor de lokale economie. Naar schatting zijn 2.000 mensen actief in de kern van Hoogstraten in de verschillende sectoren met uitschieters de scholen (600), het WZC (200), horeca (400) en de lokale overheid (80).

Het project 'Straat in 't Vizier' loopt 2 jaar en is specifiek gericht op het verbeteren van de beleving en het promoten van het winkelcentrum. Uit dit project zijn alvast de volgende uitdagingen geformuleerd :

- geen bijkomende baanwinkels in de periferie voor artikelen als mode
- bepalen visie voor het winkelcentrum middels een inspraaktraject en op basis van cijfergegevens
- mogelijke herinrichting en bijkomende maatregelen voor de Vrijheid

Ruimtegebruik land- en tuinbouw.

Momenteel zijn er ongeveer 335 land- en tuinbouwbedrijven actief in Hoogstraten. Onderstaande tabel geeft een beeld van het ruimtegebruik en intensiteit van het ruimtegebruik van deze sector in Hoogstraten.

Tabel: ruimtegebruik en intensiteit van ruimtegebruik door de land- en tuinbouw

Ruimtegebruik	2017	2015	2010	2005
opp cultuurgrond are	6.039	6.055		
aandeel tgo totaal grondgebied	57%	57%		
bouwland gewassen ha	4.258	4.174		
waarvan voedergewassen ha	3.182	2.980		
teelten in serres	178	171		
Intensiteit ruimtegebruik				
totaal aantal runderen	21.109	20.214	19.270	20.703
totaal aantal varkens	261.084	244.010	209.266	187.839
totaal aantal pluimvee	1.257.885	1.096.664	1.000.603	1.183.206

We lezen in deze tabel dat :

- bijna 60% van de ruimte wordt gebruikt voor professionele voedselproductie door de land- en tuinbouw;
- 75% daarvan wordt gebruikt voor het telen van voeder voor vee, dat is bijna 1/3de van het grondgebied;
- het aantal varkens stijgt op 10 jaar met 25%, het aantal runderen en pluimvee fluctueert sterk mee met de markt.

De landbouwer heeft als bewoner, producent en beheerder van die ruimte een grote impact en verantwoordelijkheid in onze open ruimte. Maatschappelijk staat deze impact van de sector op mens en milieu sterk onder druk. De consument vraagt om verduurzaming, maar is niet bereid om daar meer voor te betalen.

Er is een duidelijke nood aan een constructieve dialoog over een balans tussen economie en ecologie in Hoogstraten. Het stadsbestuur kan hierin een sterke verbindende rol spelen en erover waken dat in deze dialoog een breed perspectief en voldoende kennis aanwezig is. Met de grote aanwezigheid van land- en tuinbouw in onze gemeente, is Hoogstraten bij uitstek de gemeente om, naast enkel de ruimtelijke aspecten, hier een bredere visie voor uit te werken.

Uitdaging 4: Citymarketing - promoten en stimuleren lokale producten en diensten voor een duurzame groei en tewerkstelling in eigen streek

- ➔ Hoe kunnen we de bestaande initiatieven die bijdragen aan onze streekidentiteit verbinden en versterken?
- ➔ Hoe kunnen we lokale voeding en voedselinitiatieven beter bekend maken bij producten, verwerkers en consumenten?
- ➔ Hoe kunnen we zelf initiatieven nemen om de bestaande toeristische diensten en infrastructuur uit te bouwen?

Hoogstraten heeft een aantal sterke troeven om de stad op de kaart te zetten: het historisch erfgoed, open ruimte en stiltegebied voor recreatie en rust, gelegenheid tot het beoefenen van actieve vakanties en lekkere streekproducten, vers en verwerkt.

De economische bijdrage van het streektoerisme in Hoogstraten ziet er als volgt uit:

- In 2016 logeerden 11.772 gasten in de 174 slaappleatsen van Hoogstraten, goed voor 30.797 overnachtingen.
- De toeristische tewerkstelling in Hoogstraten omvat 438 jobs .
- Hoogstraatse streekproducten: 20.
- Aantal (gekende) verkooppunten korte keten: 12.
- Hoogstraten telt 3 hotels, 8 B&B | Vakantiewoningen, 1 verblijf voor groepen, 2 jeugdkampplaatsen, 1 paalkampeersplaats.

- De toeristische tewerkstelling in Hoogstraten wordt geraamd op 438 jobs.

Via het eigen merk “Oogst-straten” wordt Hoogstraten op de toeristische kaart gezet.

In een aantal werksessies binnen de voedselstrategie zijn de volgende uitdagingen voor Hoogstraten benoemd, met stakeholders van Hoogstraten:

- Hoogstraten heeft steeds meer lokale producten, zowel verse grondstoffen (kiwibes, bessen,...) als verwerkte producten (kaas, wijn en drank, vis,...).
- Hoogstraten heeft een ruim aanbod van beleving voor de bezoeker van Hoogstraten, vaak gericht op lokale voedingsproductie-, verwerking of consumptie: wandel- en fietsroutes, verhalen/authenticiteit, gastronomie,...
- Er is vraag van burgers en bezoekers naar lokale verkooppunten van lokale voeding, zowel korte keten als snel toegankelijke verkooppunten.
- Er is vraag naar meer contact tussen producent, verwerker en consument.

‘Hoogstraten’ als merk voor kwaliteit en duurzaamheid zou Hoogstraatse initiatiefnemers helpen om lokale voeding op de kaart te zetten en nieuwe klanten en doelgroepen te bereiken. Het zal een uitdaging zijn om verschillende partners te stimuleren om samen te bouwen aan een eigen streekidentiteit en een gezamenlijke citymarketing-strategie uit te rollen.

THE GLOBAL GOALS

GLOBALE DOELSTELLINGEN VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

